ПРОЕКТ!

ПРОГРАМА
ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ
община Две могили
2021-2028 г.

ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ №……..., ПО ПРОТОКОЛ №……..

НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ – ДВЕ МОГИЛИ

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ…….стр. 4

1. Основание и подход за разработване на програмата…….стр. 6

2. Принципи и действащо законодателство…….стр. 7

II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА……..стр. 11

1. Географска характеристика и местоположение……стр. 11

1.1 Релеф…….стр. 13

1.2. Климат и климатични промени…….стр. 13

1.3. Повърхностни води……...стр. 13

1.4. Зелена система и инфраструктура…….стр. 14

1.5. Сметосъбиране и третиране на отпадъците…….стр. 14

1.6. Критична инфраструктура……..стр. 17

III. АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ…….стр. 19

1. Анализ на отпадъците……..стр. 19

1.1. Генерирани битови отпадъци……..стр. 19

1.2. Битови отпадъци……стр. 20

1.3. Морфологичен състав на отпадъците……стр. 23

1.4. Отпадъци от опаковки……..стр. 34

1.5. Биоразградими отпадъци…….стр. 36

1.6. Строителни отпадъци ……..стр. 39

1.7. Производствени и опасни отпадъци……..стр. 42

1.8. Специфични потоци отпадъци……стр. 43

2. Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъци……..стр. 45

2.1. Съществуващи практики и обхват на системата на събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци……..стр. 45

2.2. Предотвратяване на риска от стари замърсявания……...стр. 47

2.3. Преодоляване на разхищението на храни /образуване на хранителни отпадъци/…….стр. 48

3. Анализ на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците, с акцент върху контролните функции…….стр. 51

4. Анализ на организационните схеми за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси за услугите……стр. 54

5. Анализ на информирането на обществеността по въпросите на управление на отпадъците…….стр. 55

IV. ПРОГНОЗИ…….стр. 57
V. SWOT АНАЛИЗ……стр. 58
VI. ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА…….стр. 60
VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ С ПОДПРОГРАМИ, МЕРКИ, ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ……..стр. 63
1. Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци /ПОО/…...стр. 63
1.1. План за действие……..стр. 72
2. Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци в т. ч. отпадъци от опаковки и биоотпадъци ……..стр. 75
2.1. План за действие……...стр. 82
3. Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради……стр. 85
3.1. План за действие……...стр. 88
4. Подпрограма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци……...стр. 90
4.1. План за действие……..стр. 92
5. Подпрограма за подобряване на административния капацитет за управление на отпадъците…….стр. 94
5.1. План за действие……..стр. 96
VII. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ…….стр. 98
IX. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ……..стр. 100
X. ПРИЛОЖЕНИЯ……...стр. 102

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Устойчивото управление на непрекъснато нарастващото количество отпадъци е едно от най-значителните предизвикателства пред съвременното общество. Образуваните отпадъци от жизнената дейност на човека, от производството и търговията изискват незабавни действия за намаляване на общото им количество, повторната им употреба, увеличаване на рециклирането и тяхното оползотворяване. Основната цел е да се предотврати или ограничи неблагоприятното влияние на отпадъците върху човешкото здраве и природната среда. С напредване развитието на технологичните процеси за третиране на отпадъците, все повече се усъвършенстват възможностите за тяхното използване като алтернативен енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

Програмата за управление на отпадъците (ОПУО) на община Две могили за периода 2021-2028 г. е продължение на многогодишната целенасочена и последователна местна политика за развитие на системите за управление на различните потоци отпадъци, генерирани на територията й. Изпълнението на Програмата ще има съществен принос за ефективното използване на ресурсите и намаляване на вредните въздействия на отпадъците. Основното предназначение на ОПУО е да осигури практически инструмент на Община Две могили за планиране и аргументиране на необходимите ресурси, мерки и действия за предоставяне на необходимите качествени услуги по управление на отпадъците за населението и бизнеса, в съответствие с нормативните изисквания и най-добри практики.

Програмата за управление на отпадъците на територията на община Две могили за периода 2021-2028 г. е разработена за период, който съвпада с действието на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г. и при необходимост ще бъде актуализирана при промяна във фактическите или нормативни условия.

Националният план е съобразен с изискванията на Директива 2008/98/ЕО за отпадъците, като са отчетени общите принципи за опазване на околната среда като предпазни мерки и устойчивост, техническа осъществимост и икономическа приложимост, опазване на ресурсите, както и въздействие върху човешкото здраве, икономиката и обществото. Срокът на програмата съвпада с периода на програмиране и ползване на европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2021-2027 г.

Приоритет „Отпадъци“ на Оперативна програма „Околна среда” за периода 2021-2027 г. е насочен към специфична цел „Насърчаване на прехода към кръгова икономика“ и ще се финансират мерки, чрез които отпадъците ще се подготвят за повторна употреба и поправка, ще се рециклират или генерирането им ще бъде предотвратено, както и дейности, свързани с осведомеността на населението и промяна в нагласите му.

Програмата за управление на отпадъците отразява актуалното състояние и планира мерките и дейностите с отпадъците на територията на община Две могили, в съответствие с действащите нормативни изисквания. Разработването й се базира на наличните данни, резултатите от проведени проучвания на системите за управление на отпадъците в общината, както и на анализ на възможностите за финансиране на планираните дейности. Въз основа на събраните данни са направени експертни предложения и прогнози за развитие на инфраструктурата, системите и практиките за управление на отпадъците в общината.

Ключов елемент на програмата е спазването на йерархията за третиране на отпадъците:

- Предотвратяване образуването на отпадъци;
- Рециклиране, повторна употреба или извличане на вторични суровини и енергия;

- Екологосъобразно обезвреждане чрез депониране или изгаряне на тези отпадъци, за които е невъзможно да бъдат предотвратени и/или оползотворени.

Настоящата Програма е насочена към подобряване на организацията за управление и намаляване количеството на образуваните отпадъци в община Две могили и създава необходимите предпоставки за успешна реализация на планираните мерки и дейности.

Йерархия на отпадъците

Община Две могили е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците - регион Борово/Бяла. В сдружението участват още общините: Борово, Ценово, Полски Тръмбеш, Бяла и Опака. Всички членове на РСУО са задължени да постигнат общи цели за рециклиране и общи изисквания по отношение на екологосъобразното обезвреждане на отпадъците.

Основната цел на настоящата програма е насърчаване на ефективното използване на ресурсите и постигането на устойчив растеж, чрез прилагане на мерки за изграждане на интегрирана система за управление на отпадъците в община Две могили като елемент на Регионалната система за управление на отпадъците в регион Борово/Бяла.

От изпълнението на програмата се очаква да бъдат постигнати следните **резултати**:

- Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване;
- Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда;
- Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда;
- Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците.

При разработването на Програмата са отразени промените в нормативната уредба и фактическите условия, породени от стремежа на Общинска администрация – Две могили за постигане на устойчиво управление на отпадъците.

Основание и подход за разработване на програмата

Общинската програма за управление на отпадъците се разработва на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО), във връзка с чл. 15, ал. 1, т. 3, чл. 57 и чл. 59 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Програмата за управление на отпадъците е секторна програма и е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда на община Две могили.

Програмата обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на Общините и компетенции на Кмета, съгласно разпоредбите на Закона за управление на отпадъците (ЗУО), Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и техните подзаконови нормативни актове. Обхватът и съдържанието на Програмата са в съответствие и с Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците утвърдени със Заповед № РД-211/31.03.2015 г. на Министъра на околната среда и водите.

В обхвата на настоящата Програма попадат дейностите, свързани с формираните на територията на община Две могили отпадъци, изведени и приоритизирани на база идентифицираните проблеми, които общинското ръководство трябва да реши, за да се постигне екологосъобразното им управление.

В хода на разработване на ОПУО са приложени различни подходи и методи – сравнителен, статистически, описателен, графичен и табличен метод. Използвани са официални данни, публикувани от Министерството на околната среда и водите, Националния статистически институт и други институции.

По своята същност Програмата е стратегически документ и при изготвянето й е приложена методология на стратегическо планиране, която определя и основните подходи и технологични етапи при разработването й:

- ***Предварителна подготовка*** – създаване на ясна и последователна организация на процеса по разработване, съгласуване и приемане на стратегическия документ; информиране на обществеността;
- ***Анализ на настоящото състояние*** – идентифициране на заинтересованите страни и изготвяне на схема за консултации, събиране, обработка и анализ на данни;
- ***Изговяне на прогнози***
- ***Изготвяне на подпрограми с мерки и дейности за реализация на Програмата***.

Програмата разглежда процесите от образуването на отпадъците до тяхното крайно обезвреждане, а именно:

- видът на отпадъците и тяхното образуване;
- количества и характеристика на отпадъците;
- начин на събирането и използвани съдове;
- транспортиране и използвана техника;
- рециклиране и оползотворяване;
- обезвреждане на отпадъците.

В рамките на Програмата за управление на отпадъците на територията на община Две могили е изготвен анализ на съществуващото състояние по отношение дейностите, свързани с отпадъците, на база, на която са идентифицирани проблемите и са формулирани целите за периода 2021-2028 г. Разработен е План за действие, в който са посочени необходимите мерки в близка и в средносрочна перспектива, отговорните институции и необходимите финансови средства за обезпечаване на планираните дейности.

Направен е преглед на организацията за управление на отпадъците, препоръки за бъдещата организация, информационното обезпечаване и провеждането на осведомителните кампании и предоставянето на информация. Програмата е оформена и структурирана, съгласно методическите указания за разработването ѝ.

Програмата е отворен документ, който може да бъде допълван и актуализиран при:

- промяна на нормативната уредба;
- промяна на фактическата обстановка;
- по препоръка на компетентните органи;
- при конкретизация на инвестиционните проекти.

Програмата е разработена от служители в Община Две могили, като е взето предвид и мнението на заинтересованите страни. Подходът за разработване на програмата е съобразен и с изискването такъв вид документ да е достъпен за разбиране от страна на неспециалисти и на широката общественост и същевременно да предоставя възможност на тесните специалисти да получат по-подробна информация, чрез приложения към основния текст на аналитичната част.

Принципи и действащо законодателство

При определянето и приоритизирането на мерките, заложени в Програмата, се спазват основните принципи за управление на отпадъците, залегнали в общата европейска и национална политика в тази област, както и основните принципи, на които се основава Националния план за управление на отпадъците.

- *„Устойчиво развитие”* - използване на природите ресурси по начин, който не ограничава възможността да бъдат използвани от бъдещите поколения.
- *„Предотвратяване*” - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- *„Превантивност”* – проблемите с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап за предотвратяване на замърсяването.
- „*Йерархия на управлението на отпадъците*” - описва предпочитаната последователност на операциите и дейностите с отпадъците в йерархичен ред - предотвратяване; рециклиране, повторна употреба и екологосъобразно обезвреждане.
- „*Разширена отговорност на производителя*” *и* „*Замърсителят плаща*” – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- „*Интегрирано управление на отпадъците*” - комплекс от законодателна, институционална и технологична дейност, целяща предотвратяване образуването на отпадъци или тяхното редуциране чрез рационално оползотворяване изразяващо се в повторната им употреба и увеличаването на рециклирането им.
- „*Близост” и* „*Самодостатъчност*” – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване.
- „*Участие на обществеността*” – заинтересованите страни, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на плановете за управление на отпадъците и имат достъп до тях след одобрението им.

Мерките в настоящата програма ще се изпълняват в съответствие с Националния план за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г. и Стратегия и план за действие за преход към кръговата икономика на Република България за периода 2021 – 2027 г.

Мерките в настоящата програма са в съответствие с изискванията на действащото законодателство и изпълнението им следва да се съобрази със следните нормативни актове:

1. Закон за управление на отпадъците;
2. Закон за опазване на околната среда;
3. Закон за устройство на територията;
4. Закон за местните данъци и такси;
5. Закон за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане;
6. Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. (изм. и доп. ДВ. бр. 30 от 31 Март 2020 г.) за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.;
7. Наредба № 2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ. бр. 46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците. Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините.
8. Наредба № 4 от 5.04.2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр. 82 от 5 Октомври 2018 г.) за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци;
9. Наредба № 6 Обн. ДВ. бр. 80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр. 13 от 7 Февруари 2017 г.) за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.
10. Наредба № 7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;
11. Наредба № 7 от 19.12.2013 год., посл. изм. и доп., ДВ бр. 7 от 20.01.2017 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;
12. Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр. 11 от 31 Януари 2017 г.
13. Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр. 98 от 8 Декември 2017 г.;
14. Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки Обн. ДВ. бр. 85 от 6 Ноември 2012г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 60 от 20 Юли 2018 г.;
15. Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци Обн. ДВ. бр. 29 от 30 Март 1999 г.;
16. Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието Обн. ДВ. бр. 63 от 12 Август 2016 г., изм. ДВ. бр. 55 от 7 Юли 2017 г.;
17. Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти - 08.01.2013 г.;
18. Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства, Обн. ДВ. бр. 7 от 25 Януари 2013 г. (посл. изм. и доп. ДВ. бр. 37 от 21 Април 2020 г.);

19. Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване, Обн. ДВ. бр. 100 от 19 Ноември 2013 г., изм. ДВ. бр. 30 от 15 Април 2016 г., изм. и доп. ДВ. бр. 47 от 5 Юни 2018 г., изм. и доп. ДВ. бр. 60 от 20 Юли 2018 г.;

20. Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори, Обн. ДВ. бр. 2 от 8 Януари 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 60 от 20 Юли 2018 г.;

21. Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, Обн. ДВ. бр. 73 от 25 Септември 2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 60 от 20 Юли 2018 г.;

22. Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр. 57 от 2 Юли 2004 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 67 от 23 Август 2019 г.;

23. Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, Обн. ДВ. бр. 25 от 18 Март 2003 г., посл. изм. ДВ. бр. 67 от 23 Август 2019 г.;

24. Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони Приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г., обн., ДВ, бр. 73 от 11.09.2007 г., в сила от 11.09.2007г., посл. изм. и доп., бр. 94 от 30.11.2012 г., в сила от 30.11.2012 г.;

25. Наредба № 3 за поддържане и осигуряване на обществения ред, опазване на собствеността и чистотата на територията на община Две могили;

26. Наредба № 5 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услугите, предоставяни на физически и юридически лица на територията на община Две могили;

27. Наредба № 14 за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Две могили.

Законодателството на ЕС за управление на отпадъците включва три категории законодателни актове:

1. Рамково законодателство: Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно отпадъците и за отмяна на определени директиви и Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.

2. Законодателство относно операции и съоръжения по третиране на отпадъци: Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС /относно изгаряне на отпадъци и изисквания за комплексни разрешителни за определени инсталации за третиране на отпадъци/ и Директива 1999/31/ЕО на Съвета от 26 април 1999 г. относно депонирането на отпадъци.

3. 3. Законодателство относно специфични потоци отпадъци и включва следните базови директиви: Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 септември 2006 г. относно батерии и акумулатори и отпадъци от батерии и акумулатори и за отмяна на Директива 91/157/ЕИО; Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване; Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 г. относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда; Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно излезлите от употреба моторни превозни средства; Директива 2020/362/ЕС на Комисията от 17 декември 2019 г. за изменение на приложение II към Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства; Директива 96/59/ЕО на Съвета от 16 септември 1996 г. за обезвреждането на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили; Директива 86/278/ЕИО на Съвета от 12 юни 1986 г. за опазване на околната среда,

и по-специално на почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието и Директива 78/176/ЕИО на Съвета от 20 февруари 1978 г. относно отпадъците от производство на титанов диоксид.

Рамкова директива за отпадъците (РДО) с посл. изм. (Директива (ЕС) 2018/851)

Отпадъците, според определението в член 3, параграф 1 от Директива 2008/98/ЕО са „всяко вещество или предмет, от който притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи“. Те представляват огромна загуба на ресурси под формата както на материали, така и на енергия. Освен това управлението и обезвреждането на отпадъците може да окаже сериозно въздействие върху околната среда. Депата за отпадъци например заемат земни площи и могат да предизвикат замърсяване на въздуха, водата и почвата, докато изгарянето може да доведе до емисии на опасни замърсители на въздуха. Поради това целта на политиките на ЕС в областта на управлението на отпадъците е да се намали въздействието на отпадъците върху околната среда и здравето и да се повиши ефективността при използването на ресурсите в ЕС. Дългосрочната цел на тези политики е да се намали количеството отпадъци, а когато образуването им не може да бъде избегнато, да се насърчава тяхното използване като ресурси и да се постигнат по-високи равнища на рециклиране и безопасно обезвреждане на отпадъците.

РДО, освен посочената йерархията на отпадъците, въвежда и други ключови разпоредби за страните-членки, съответно за техните компетентни национални, регионални и местни власти, отговорни за съответните политики:

- да се постигне повторна употреба и рециклиране на минимум 50% от битовите и приравнените на битовите отпадъци;
- да се постигне рециклиране и оползотворяване на най-малко 70% от отпадъците от строителство и от разрушаване на сгради;
- да се разработят национални програми за предотвратяване на образуването на отпадъци;
- да се въведе разделно събиране минимум за битовите отпадъци и подобни източници от хартия, метал, пластмаса и стъкло;
- въвежда процедура за определяне на критерии за край на отпадъка и специфицира в кои случаи вещества или предмети, получени в резултат от производствен процес, представляват странични продукти, а не отпадъци;
- разграничава кога изгарянето на отпадъци е ефективно от енергийна гледна точка и се счита за операция по оползотворяване;
- определя ясно разликата между „оползотворяване” и „обезвреждане” на отпадъци
- въвежда „разширена отговорност на производителя” като едно от средствата за подпомагане на разработването и производството на стоки, при които се отчита и се улеснява ефективното използване на ресурси по време целия им жизнен цикъл.

Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета **от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда.** Една от основните цели на директивата е да се намали количеството на пластмасовите отпадъци. Съгласно новите правила до 2021 г. ще бъдат забранени пластмасовите чаши, чинии, прибори, сламки и др. До 2029 г. целта е за 90% разделно събиране на пластмасови бутилки, както и целта за рециклирано съдържание на пластмасовите бутилки от най-малко 25% до 2025 г. и 30% до 2030 г.

Процедури за преценка необходимостта от Екологична оценка и Оценка за съвместимост с предмета и целите за опазване на защитените зони в съответствие с изискванията на ЗООС и ЗБР

Законът за опазване на околната среда (ЗООС) и Законът за биологичното разнообразие (ЗБР) регламентират изискванията и последователността на провеждане на процедурите и определят рамката за провеждане на съвместени процедури за екологична оценка и оценка за съвместимост на планове и програми и съответните подзаконов актове - Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр. 57 от 2 Юли 2004 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 67 от 23 Август 2019 г. и Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони, приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г. Компетентен орган за процедурите е РИОСВ - Русе.

Процес на обществени консултации при разработване на програмата:

При разработването на настоящата Програма са използвани следните методи за консултации с обществеността:

- Информиране на обществеността, чрез публикуване на сайта на Общината на проект на Програма за управление на отпадъците на Община Две могили 2021-2028 г.;
- Публикувана на интернет страницата на Общината на покана към обществеността и заинтересованите страни за обществено обсъждане /на посочено от Общината място в определен ден и час или дистанционно, чрез споделяне на мнения и предложения на е-мейл за проекта на Програмата;
- Проведени обществена консултации по реда на чл.26 от Закона за нормативните актове, чрез предоставяне на проекта на програмата на сайта на Община Две могили и приемане на становища, мнения и възражения на официалната ел. поща на Общината или в Центъра за информация на гражданите;
- Разглеждане в комисии и приемане на програмата на заседание на Общински съвет.

Органи за разработване и одобрение

Програмата за управление на отпадъците на община Две могили за периода 2021-2028 г. е разработена от служители в общинска администрация, пряко ангажирани дейности по управление на отпадъците.

В програмата са включени данните от актуален Доклад за извършен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Две могили, предоставен от МОСВ.

Програмата е съгласувана със Становище № ..... от .....2021 г. на Директора на РИОСВ Русе.

Програмата е приета на .....2021 г. с Решение №… по протокол №..../.....2021 г. от Общински съвет Две могили.

II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА

Географска характеристика и местоположение

Община Две могили е разположена в източната част на Дунавската хълмиста равнина върху площ от 345 кв.км. Заема 13,1 % от територията на Русенска област и 0,3% от тази на цялата страна. Територията й се състои от землищните граници на 12 населени места: селата

Баниска, Батишница, Бъзовец, Каран Върбовка, Кацелово, Могилино, Острица, Помен, Пепелина, Широково и Чилнов. Неин административен център е град Две могили. Той се намира на 32 км на юг от град Русе. Разположен е от двете страни на ж.п. линията Русе - Горна Оряховица. Община Две могили граничи с общините Иваново, Борово, Опака, Попово и Бяла.

Община Две могили се състои от дванадесет населени места, от които един град - гр. Две могили и единадесет села. Общината е сред най-малките три по брой населението от осемте общини в област Русе. Град Две могили е административен център на общината с население в края на 2018 г. от 3755 души.

Най-голямото село е с. Баниска и наброява 1083 души, а най-малкото е с. Пепелина с 11 души население.

По броя на населението гр. Две могили се класифицира и позиционира, като „много малък град“. Въз основа на същите данни, относителният брой на градското население в община Две могили е 45 %.

Община Две могили разполага със запазена околна среда и природни ресурси, които са предпоставки за развитието на разнообразни форми на туризъм, лека промишленост, природосъобразно земеделие и животновъдство. В общината съществува благоприятно съчетание от красива природа, запазено биоразнообразие и културно-исторически паметници. Всички традиционни дейности на населението в района са се формирали в процеса на адаптиране на местния поминък към съществуващите природни комплекси и отразяват стремежа към вписване в условията на заобикалящата среда, предлагащи разнообразни земни форми, образувани от съчетание на хълмисти равнини, дълбоки къси понижения, льосови платовидни участъци и речни долини.

Състоянието на околната среда на община Две могили не е повлияно от тежки замърсяващи производства. Качеството и регенеративната способност на природните ресурси са добри.

Територията на Общината е обвързана с различни екологични системи, които са част от защитени територии и зони, въпреки че на територията на Северния Централен район, в който попада община Две могили, техният дял е сравнително нисък спрямо останалите райони в страната. Природните територии, които подлежат на различни видове защита (в т.ч. защиените територии и защитените зони по Натура 2000) обхващат общо 21,74% от територията на района и са разположени най-вече в неговата централна и западна части.

Релеф

Община Две могили се намира в територия, чийто релеф е характерен за Лудогорско-Добруджанската хълмисто-платовидна подобласт на Дунавската равнина. Преобладават равнини, ниски хълмове и льосови платовидни участъци. Надморската височина варира от 126 м до 380 м. Каньоновидните долини на реките Баниски Лом и Черни Лом разнообразяват релефните форми на територията на общината. Карстовите форми образуват ниши, цепнатини, скални венци и пещери. Югоизточния район на общината е заключен между реките Черни Лом и Баниски Лом и заема част от крайните северозападни разклонения на Поповските височини.

Климат и климатични промени

Районът на община Две могили попада в климатична област, която представлява естествено продължение на Средноевропейската умереноконтинетална климатична зона и се характеризира с рязък контраст между зимните и летните условия. Климатът се формира под влияние на трансформираните от локалния релеф влажни океански въздушни маси, а през студеното полугодие и от нахлуващи от североизток континентални въздушни маси. Това е причина за горещите лета и студените зими. Есента и пролетта са краткотрайни. Въпреки студената зима, поради малката надморска височина пролетта настъпва рано, но е по-студена от есента. Сравнително по-слабо е влиянието на студените арктични въздушни маси, идващи от север и на тропични въздушни маси от юг. Температурата на въздуха се обуславя от радиационния и топлинен баланс, съчетан с влиянието на въздушни маси с различни термични свойства, както и от влиянието на релефа и близостта до водни басейни. Географската ширина и надморска височина, на която се намира община Две Могили, са причина за значителната амплитуда на слънчевата радиация, която определя двата контрастиращи в топлинно отношение сезона - зима и лято.

Повърхностни води

Основните повърхностни течащи води на територията на общината са реките Баниски Лом и Черни Лом, част от ветрилообразния водосбор на р. Русенски Лом. Река Баниски Лом навлиза в общината от югозапад през най-големия в Русенска област язовир – „Баниска", тече на север в широка каньоновидна долина, събира няколко къси леви и десни притока и се влива в р. Черни Лом. Река Черни Лом навлиза на територията на общината от изток, тече на запад в широка долина, като след с. Широково променя посоката си на север и североизток и долината й добива каньоновидна форма и образува меандри. Поречието на реката е добре залесено. Напуска територията на общината от землището на с. Пепелина. И двете реки имат предимно дъждовно-снежно подхранване и ясно изразени пролетен максимум (март-април) и лятно-есенен минимум (юли-октомври). Режимът на реките е непостоянен. Характерен негов

елемент са речните прииждания, причиняващи наводнения и ускоряващи ерозионно-денудационните и акумулативните процеси.

На общинската територия попада стената на язовир „Баниска", стопанисвана от „Напоителни системи" ЕАД. Самият язовир е най-големият в област Русе и се намира на границата между землищата на с. Баниска (община Две могили) и с. Копривец (община Бяла). Язовирът е с общ обем 10 500 куб.м. и се захранва от водите в община Попово и община Бяла.

<u>Зелена система и инфраструктура</u>

Основа на зелената система са озелененните площи, предназначени за широко обществено ползване – паркове, градини, улично озеленяване, извън селищни паркове и лесопаркове, представляващи публична собственост. Допълващи зелената система са озелененните площи за ограничено обществено ползване в имотите за жилищни, вилни, обществени, производствени, курортни и спортни сгради и комплекси, както и озелененните площи с друго специфично предназначение – гробищни паркове, защитени насаждения и др. През последните години поради липса на средства на територията на общината чувствително е намалено създаването на нови зелени площи, паркове и градини. Малкото ново озеленяване, което се прави през последните години не се опазва

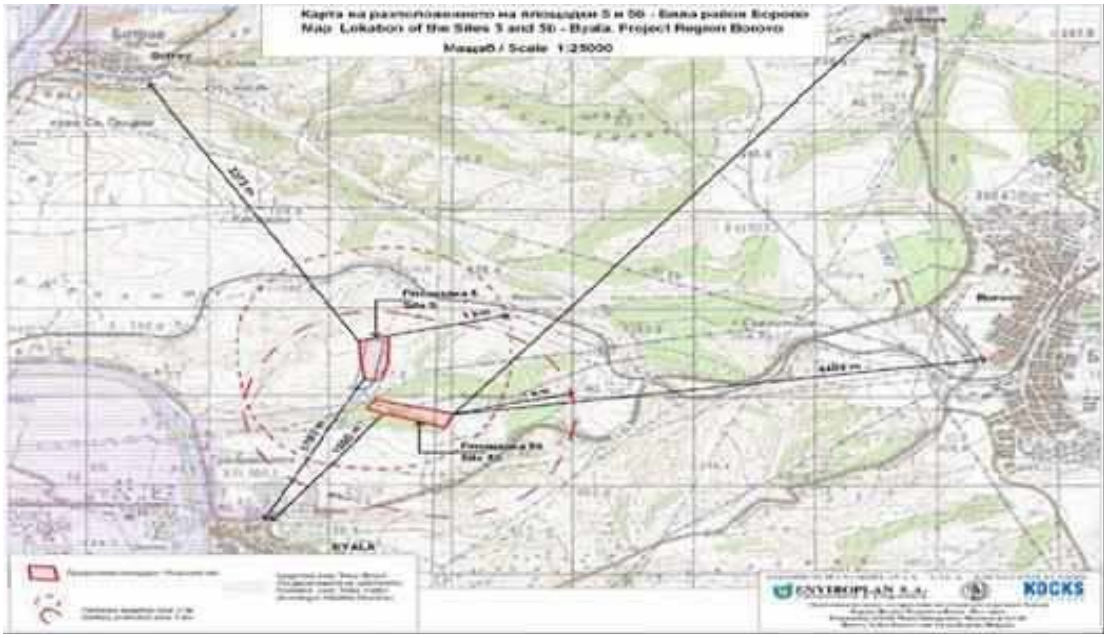
<u>Сметосъбиране и третиране на отпадъците</u>

На територията на община Две могили се генерират основно битови и строителни отпадъци и в ограничени количества – производствени и опасни отпадъци. От Програмата за управление на отпадъците в общината е видно вариране на количествата генерирани по години битови отпадъци в широки граници, без ясно разграничен сезонен характер на образуването им.

Общинска администрация управлява и контролира всички дейности, които са в нейните компетенции по управление на отпадъците в съответствие със съществуващата законодателна рамка в страната и участва регулярно в обучения по прилагането на законодателството, свързано с управлението на отпадъци.

Въведена е система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци, обхващаща 100 % от населението. Контейнерният парк за събиране на битови отпадъци от населените места в община Две могили се обезпечава с еднофамилни пластмасови кофи с обем 0,12 м3 и контейнери тип „Бобър" с обем 1,1 м3. Контейнерите с обем 0,12 м3 се извозват 1 пъти седмично при 5 дневен режим на работа на техниката и 1 смяна дневно. Предвидената кратност за вдигане на контейнерите с обем 1,1 м3 е веднъж седмично за град Две могили и два пъти седмично в останалите населени места.

Община Две могили е включена в Регионална система за управление на отпадъците Борово/Бяла. Регионалната система обслужва общините Борово, Бяла, Две могили, Опака, Полски Тръмбеш и Ценово. Шестте общини са разположени в три области – Русе, Велико Търново и Търговище. Избраната площадка за изграждане на регионално депо за неопасни отпадъци за регион Борово/Бяла, в това число инсталации за сортиране и компостиране, е площадка № 5 Бяла-север-I, разположена в имот 000960 с площ 100 дка, находящ се в землището на гр. Бяла, местност „Трапито". Площадката се намира на около 2 км североизточно от гр. Бяла.

Карта на на разположението на площадка № 5 Бяла-север

Като член на Регионалното сдружение за управление на отпадъците за регион Борово/Бяла на община Две могили са предоставени:

• специализиран автомобил „Скания“ – 1 бр.
• контейнери за рециклируеми отпадъци – 340 бр.
• контейнери тип гондола за зелени отпадъци – 19 бр.

На територията на община Две могили няма депа за отпадъци, които са в експлоатация. Единственото депо за отпадъци, което е с преустановена експлоатация, е общинското депо, разположено в землището на гр. Две могили, местност „Гърга” (известна още под името „Парчалъка“). Със Заповед № 502/29.11.2017 г. на Директора на РИОСВ – Русе са преустановени дейностите по приемане и обезвреждане, чрез депониране на битови, строителни и производствени отпадъци на „Общинско депо за неопасни отпадъци” в землището на град Две могили, считано от 31.12.2017 г.

На 03.09.2020 г., в сградата на община Две могили се събра комисия, назначена със Заповед № 645/27.08.2020 г. на Кмета на Община Две могили, която извърши приемане на терен и по документи на техническата рекултивация на обект “Закриване и рекултивация на съществуващо депо за битови отпадъци на територията на община Две могили в поземлен имот с идентификатор 20184.60.381 по кадастралната карта и кадастралните регистри на гр. Две могили, находящ се в гр. Две могили, местност „Пръчкалъка“.

Реализацията на проекта се осъществява на два етапа – техническа рекултивация и биологична рекултивация.

Към настоящият момент е приключен първия етап - техническата рекултивация, като същата е приета с протокол от 03.09.2020 г. Техническата рекултивация е изпълнена в пълен обем в съответствие с техническия проект и отговаря на изискванията за рекултивация на съществуващи депа за неопасни битови отпадъци, съгласно Наредба № 26/02.10.1996 г. В резултат на това е извършено окончателно разплащане с изпълнителя, като е усвоен пълният размер на предоставената от ПУДООС безвъзмездна финансова помощ в размер на 675 277,97 лв. без корекции за Общината.

Вторият етап – биологичната рекултивация стартира през месец ноември 2020 г. и следва да завърши през месец ноември 2023 г., като към момента са извършени следните дейности:

- култивиране на дълбочина 12 см. двупосочно;
- брануване с дискова брана;
- торене с амониева селитра;
- наторяване с троен суперфосфат
- засяване на тревна смеска;
- валиране на затревени площи.

За втората и третата година от биологичната рекултивация следва да се извършат дейности по подхранване на тревната площ и косене.

Наред с реализацията на техническата рекултивация на депото се изпълни и проект за „Ландшафтно оформяне и стабилизиране на нарушен терен – част от ПИ с идентификатор 20184.47.216 в землището на гр. Две могили". Реализацията на проекта се осъществява на два етапа – техническа рекултивация и биологична рекултивация. Към настоящият момент е приключен първия етап - техническата рекултивация, като същата е приета с протокол от 03.09.2020 г. Техническата рекултивация е изпълнена в пълен обем в съответствие с техническия проект и отговаря на изискванията за рекултивация на нарушени терени, съгласно Наредба № 26/02.10.1996 г.

Финансирането на проекта за „Ландшафтно оформяне и стабилизиране на нарушен терен – част от ПИ с идентификатор 20184.47.216 в землището на гр. Две могили" е част от финансирането на проекта за „Закриване и рекултивация на съществуващо депо за битови отпадъци на територията на община Две могили, ПИ 20184.60.381." Вторият етап – биологичната рекултивация стартира през месец ноември 2020 г. и следва да завърши през месец ноември 2023 г.

Количествата образувани битови отпадъци за дадена административна единица са в зависимост от броя на жителите и потребителските навици и възможности. За да се отчетат тези фактори е въведен терминът „норма на натрупване" (НН), отчитащ средното годишно количество образувани битови отпадъци, които се падат на един жител. Тази норма се използва при определянето на потенциала за образуване на битови отпадъци в дадена общност.

НН по отчетни данни	**Разделно събрани**	**Без Разделно събрани**
Количество отпадъци (кг)	3487797	3211706
Население	8278	8278
НН	421,3332931	387,9809133

Източник: Доклад от извършено през 2019 г. четирисезонно проучване на морфологичния състав на битовите отпадъци в България, възложител ПУДООС

В изпълнение на изискванията на чл. 19, ал. 3, т. 7 от Закона за управление на отпадъците, а именно да организира дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци от НУБА, ИУМПС и ИУЕЕО Кметът на община Две могили е сключил договори за сътрудничество за събиране на горепосочените отпадъци с „ПЛАМ" ЕООД.

На територията на община Две могили основните генерирани производствени отпадъци са от производствени дейности в леката и хранителна промишленост – шивашки цехове, хлебопекарни, заведения за хранене и др.
Управлението на производствените отпадъци е задължение на лицата, които ги образуват. Регионалното сдружение за управление на отпадъците за регион Борово/Бяла е определило цена за депониране на производствени отпадъци на територията на регионално депо за неопасни отпадъци – Бяла (изискване на чл. 26, ал.1, т. 9 от ЗУО).

Поради липса на подходящи съоръжения за оползотворяване на производствени отпадъци на територията на община Две могили най-често производствените отпадъци, които нямат опасни свойства, се подлагат на обезвреждане посредством депониране на територията на регионалното депо.

Опасни отпадъци на територията на община Две могили се образуват най-вече в промишлените предприятия, както и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор.
Най-голям дял в общото количество на опасните отпадъци имат отработени моторни и смазочни масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), както и излезли от употреба луминесцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак.
Управлението на опасни производствени отпадъци на територията на общината се извършва в съответствие с разрешителните документи на генераторите на отпадъците в собствени съоръжения, или се предават на дружества с необходимите разрешителни документи без да се ползва общинска инфраструктура.

В одобрените от МОСВ прединвестиционни проучвания на концептуален проект се препоръчва въвеждането на система за събиране на опасните отпадъци от домакинствата чрез мобилен събирателен пункт (специализиран камион), който да покрива всичките шест общини от регион Борово/Бяла. Мобилният събирателен пункт ще покрие цялото население, което ще бъде редовно обслужвано на всеки 6 месеца с приблизително 180 фиксирани спирания на специализиран камион (Хаз-мобил).
В Регионалната система за управление на отпадъците за регион Борово/Бяла, за общини Бяла, Борово, Две могили и Ценово, област Русе, община Полски Тръмбеш, област Велико Търново и община Опака, област Търговище се предвижда опасните отпадъци от домакинствата (отпадъци от група 20 на Наредба №2/2014 г. за класификация на отпадъците) да се събират чрез мобилен събирателен пункт (специализиран камион), който да покрива всичките шест общини от регион Борово/Бяла. Мобилният събирателен пункт е следвало да покрие цялото население, като при всяко спиране да се покрива минимум 1 000 жители. Съхраняването на събраното количество опасни отпадъци от мобилният събирателен пункт е следвало да се извършва на обособена за целта площ на площадката на регионалното депо за регион Борово/Бяла.

<u>Критична инфраструктура</u>

По данни от публичния регистър на ИАОС на лицата, притежаващи документи за извършване на дейности с отпадъци на територията на община Две могили няма лица, които да притежават документ за дейности с отпадъци от група „Отпадъци от хуманното или ветеринарното здравеопазване и/или свързана с тях изследователска дейност (без кухненски отпадъци и отпадъци от ресторанти, които не са генерирани непосредствено от дейности на здравеопазването).“

По данни на публичен регистър на лицата, притежаващи документи за дейности с отпадъци на ИАОС, към м. юли 2020 г., на територията на община Две могили са налични няколко действащи площадки, на които е разрешено извършване на дейности по третиране на ОЧЦМ, ИУЕЕЕ, ИУМПС и НУБА и др., както следва:

• ИУЕЕО – 1 площадка на територията на град Две могили;
• ИУМПС – 3 площадки, от които: 1 брой на територията на град Две могили и 2 броя на територията на село Бъзовец;
• ОЧЦМ – 1 площадка на територията на град Две могили;
• НУБА – 2 площадки на територията на град Две могили.

Един от основните екологични проблеми на общината е свързан с отпадъците. Той включва периодичното образуване на нерегламентирани замърсявания, липсата на депо за строителни отпадъци, неоползотворяването на органичния и биоотпадък, смесването на рециклируемите отпадъци с ТБО и ниските приходи от такса „Битови отпадъци", които не покриват разходите, свързани с управлението на битовите отпадъци.

По отношение на замърсяване на почвата с битови, строителни, растителни отпадъци и оборски тор е характерно, че замърсяването е с локален характер и засяга главно мери и пасища. На територията на община Две могили няма установени нерегламентирани сметища, а при възникване на такива, същите веднага се почистват и ликвидират.

Отпадъците не само повърхностно замърсяват околната среда, но и ограничават използваемостта на земята, създават хигиенни проблеми и дразнят естетическите възприятия на хората. В резултат на протичащите в периода на натрупването им физични, химични и биологични процеси, те се превръщат в многофакторен замърсител на околната среда, оказващ силно негативно въздействие върху повърхностните и подземни води, въздуха и почвите, с което създават сериозен здравен риск за населението. От друга страна отпадъците са ценен енергиен и суровинен източник и тяхното минимизиране и повторната употреба води до съхранение на природни ресурси.

Ето защо управлението им е сложен и многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база, и не на последно място висока обществена отговорност.

Новата и ефективна стратегия за управление на твърдите битови отпадъци ще:

- повиши привлекателността на града и околностите му;
- намали и предотврати риска за здравето на хората;
- подобри състоянието на околната среда и нейната привлекателност;
- намали замърсяването на водите и почви;
- намали потреблението на природни ресурси за сметка на преработка на отпадъци;
- подобри условията за икономическо развитие и чистотата в населените места;
- подобри условията за развитие на селското стопанство в общината, например чрез производство на компост от органични отпадъци;
- подобри качеството и разшири обхвата на предлаганите услуги по третиране на отпадъци.

За подобряване на екологичните характеристики и съхраняване на природните дадености е необходимо да се прилагат инициативи за повишаване екологичната култура на населението, включително ограничаване на образуването и оползотворяване на различните потоци отпадъци от бита и стопанската дейност.

III. АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

Анализ на отпадъците

Анализът на битовите отпадъци е ключов анализ за разработването на общинската програма за управление на отпадъците и дава отговор на следните въпроси:

- Какви са количествата и тенденциите на различните потоци отпадъци за анализирания период?
- Какъв е морфологичният съсстав на образуваните битови отпадъци в общината?
- Какви са количествата повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци за разглеждания период и какви са тенденциите в третирането им?
- Каква е степента на изпълнение на целите, които са поставени пред общината в съответствие с националното и европейското законодателство?

Информацията за количествата и състава на отпадъците е от много голяма важност за вземане на правилни решения за управлението им и оразмеряването на системите, инсталациите и съоръженията за третиране. Непрекъснато нарастващото количество отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията, налага предприемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и увеличаване рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването на отпадъците като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

Генерирани битови отпадъци

Генерираните битови отпадъци от една страна се образуват от използването на ресурси или продукти, а от друга страна имат негативни ефекти върху околната среда в резултат от тяхното преработване или обезвреждане. Прекъсването на връзката между икономическия растеж и нарастващото използване на ресурсите, което води до негативно влияние върху човека и природата, е основна цел в областта на политиката по околната среда. Необходимо е да се предприемат мерки за количествено и качествено намаляване на генерираните битови отпадъци. Докато намаляването на количествата образувани отпадъци се нарича количествено предотвратяване, то намаляването на съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите се нарича качествено предотвратяване на отпадъците. Двата аспекта са тясно свързани и не трябва да се разглеждат като независими, а по-скоро като взаимно допълващи се. Неправилно е да се смята, че ако отпадъкът или неговото третиране само по себе си няма вредно въздействие, то този отпадък не трябва да се предотвратява. Самото третиране е свързано с разходи на енергия и вода, заема се определено пространство. Само в случай, че даден продукт не бъде произведен, то той не би се превърнал в отпадък, т.е. в случая на 100% количествено предотвратяване няма да има нужда от качествено предотвратяване. Това обаче е нереалистично и е ясно, че за всеки продукт трябва да се прилагат и двата аспекта за ограничаване образуването на отпадъци.

Жителите на дадена административна единица образуват различно количество отпадъци с различен състав. Тези показатели зависят от социалния статус, битовите особености на средата, изградената култура на потребление и други фактори.

Непрекъснато нарастващото количество смесени отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията в община Две могили, налага

предприемането на мерки за тяхното намаляване, повторната им употреба и увеличаване на рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването им като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

ЗУО разделя отпадъците по видове, както следва:

- битови;
- производствени;
- опасни;
- строителни;
- биоразградими;
- масово разпространени.

Общинските власти играят важна роля в изпълнението на политиката по отношение опазване на околната среда, подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци, чрез сключването на договори и в това отношение основните им функции включват:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци;
- събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистване на уличните платна, тротоарите, площадките, алеите и поддържане на зелените площи и други територии предназначени за обществено ползване;
- избора на площадки, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци, чрез включването в регионална система;
- разделно събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки, чрез организация по оползотворяване;
- организирането и прилагане на системата за разделно събиране и съхранение на излезли от употреба моторни превозни средства с фирми получили разрешение от МОСВ;
- предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаване на незаконни сметища, чрез контрол от длъжностни лица;
- определяне на места за поставяне на негодни за употреба батерии.

Битови отпадъци

Битовите отпадъци произхождат основно от домакинствата, а също така и от административните сгради, търговски обекти, училища и други обществени места.

Количеството образувани битови отпадъци се състои от отпадъци, събрани чрез общинските системи за организирано сметосъбиране (смесени битови отпадъци) и отпадъци, събрани директно от частния сектор чрез системи за разделно събиране, вторични суровини и други с цел оползотворяване и рециклиране. Предадените за предварително третиране, за рециклиране и директно за депониране битови отпадъци са отпадъците на входа на съответната инсталация за третиране. За да се избегне повторното броене на количества отпадъци, директно депонираните битови отпадъци не включват отпадъците, предадени за

депониране след предварително третиране. Директно депонираните битови отпадъци включват и статистическата оценка на образуваните отпадъци от домакинствата, необслужвани от системи за организирано сметосъбиране и сметоизвозване.

Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Трябва да бъде направена разлика и не трябва да се приема количеството генерирани битови отпадъци, като идентично на количеството събрани и извозени отпадъци, тъй като това е грешно като подход. Под внимание трябва да се вземат и да се отчитат, като генерирани, всички потоци битови отпадъци, независимо дали събирането им е организирано или възложено от общината или не е от общината. Дори и да липсва достоверна и статистически отчетена информация е необходимо под внимание да се вземат всички потоци битови отпадъци, генерирани на територията на общината-организациите по оползотворяване на отпадъците от опаковки, площадките за вторични суровини, производствени и търговски обекти, генериращи отпадъци, които предават на организации по оползотворяване или директно на преработвателни предприятия, производствени и търговски обекти, свързани с изискванията за разширена отговорност на производителя.

Съгласно Допълнителните разпоредби на ЗУО ***битови отпадъци*** *са „отпадъците от домакинствата" и „подобни на отпадъците от домакинствата" (това са отпадъците, образувани от домакинствата, и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство)*.

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкия живот. Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- Мястото на образуване;
- Стандарта на живот на населението и неговата култура;
- Степен на благоустроеност на населените места;
- Начин на отопление;
- Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Две могили, основните източници на ТБО се явяват:

- Домакинствата;
- Промишлените предприятия;
- Търговски и обслужващи обекти.

В община Две могили има добре изградена и успешно функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване, която обхваща 100% от населението на града и селата.

Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 200301.

Отпадъците, генерирани на територията на община Две могили се извозват до Регионалното депо в град Бяла. Входящият контрол на отпадъците на депото има за цел да допуска депониране само на неопасни отпадъци и производствени неопасни такива. Контролът се осъществява от оператор – кантарджия. Освен измерването и регистрирането на постъпващия отпадък се извършва и визуална проверка. Измерването става с електронна

везна като данните се записват в компютъра, с който е оборудван кантарът. Технология на депониране на неопасни отпадъци включва:

- разтоварване
- разриване с уплътняване
- запръстяване

В общината функционира добре изградена система за сметосъбиране, чрез разполагане на контейнери и индивидуални съдове за смет във всички населени места.

Продължаваща е тенденцията за увеличаване на дела на биоотпадъци /растителните отпадъци, животински отпадъци, градински, слама сено и др.), предвид селскостопанския характер на общинската територия. За съжаление тенденцията за увеличаване на отпадъците от селскостопанска дейност, които попадат в контейнерите за битови отпадъци се увеличава, въпреки възможностите за повторната употреба на тези отпадъци, чрез домашно компостиране, преработване във фуражи и др.

Увеличава се и дела на инертните отпадъци, попадащи в съдовете за битови отпадъци. Това са отпадъци от пепел, сгурия, дребни строителни отпадъци, пясъци и др. Тези отпадъци, заедно с пластмасата и биоотпадъците се характеризират с най-голяма относително тегло спрямо останалите отпадъци.

Месец	***Количества извозени отпадъци на РД-Бяла за 2020 г.***				
	Общо т.	***В това число***			
		За депониране т.	***За компост. т.***	***За рециклиране т.***	***За органична фракция т.***
Януари	***169,680***	***118,776***	***45,814***	***5,090***	
Февруари	***160,32***	***116,478***	***39,458***	***4,384***	
Март	***218,980***	***171,568***		***4,742***	***42,670***
Април	***224,420***	***156,721***	***4,72***	***2,741***	***60,238***
Май	***210,180***	***142,892***	***17,820***	***3,832***	***45,636***
Юни	***193,027***	***135,114***		***6,246***	***36,530***
Юли	***232,490***	***121,532***	***16,300***	***6,586***	***88,072***
Август	***230,380***	***143,423***	***12,180***	***4,284***	***70,493***
Септември	***259,060***	***151,101***	***20,880***	***5,977***	***81,102***
Октомври	***242,680***	***145,475***	***22,880***	***6,977***	***67,348***
Ноември	***206,740***	***124,392***	***20,820***	***4,725***	***56,803***
Декември	***185,920***	***95,756***		***11,564***	***78,600***
Общо	***2533,877***	***1623,228***	***200,872***	***67,148***	***627,492***

Източник:Община Две могили/Регионално депо-Бяла

ИЗВОДИ:

Количеството на генерираните битови отпадъци в община Две могили през последните години като цяло намалява, но до достигане на желаните стойности на намален обем на депонираните битови отпадъци е препоръчително увеличаване дела на разделно събраните рециклируеми отпадъци, компостиране на зелените и био-разградими отпадъци, осигуряване на възможности за отделно събиране и извозване на отпадъците от твърдо гориво през отоплителния сезон, оползотворяване на строителните отпадъци и други мерки.

Показателят морфологичен състав характеризира количеството на отделните компоненти спрямо общото количество на отпадъците (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали, опасни отпадъци и др.). Данните за морфологичния състав са необходими *при избор на системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива*. Има важно значение при определяне на метода за предварително третиране и обезвреждане на отпадъците, включително вида и капацитета на съоръженията. Консуматорските и потребителски навици на населението в различните сезони на годината влияят върху състава на генерираните отпадъци и резултатите от анализите зависят от годишния сезон. Поради това, изследванията при определяне на морфологичния състав на отпадъците се извършват така, че да бъдат обхванати 4-те годишни сезона (зима, пролет, лято и есен). Целта е да се отчете сезонната неравномерност и колебанията в състава на отпадъците.

Характеристика на отделните фракции общо за четирите сезона:

- Хартия - вестници, списания, учебници, листи, амбалажна хартия, санитарна хартия и др.
- Картони-кашони, опаковки от сокове, кутии и др.
- Метали - опаковки от безалкохолни и алкохолни напитки, консервени кутии, капачки и др.
- Гума - гумени изделия, играчки и др.
- Текстил - дрехи, парцали, трикотаж, завивки и др.
- Пластмаса - опаковки, кутии, бутилки, фолио, пластмасови изделия, торбички и др.
- Градински и растителни - растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.
- Инертни - пепел, сгур и пръст и др.

Данните за морфологичния състав са необходими при избор на съоръжения за предварително третиране и обезвреждане и системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива.

Данните от Доклада за морфологичния анализ за състава на събраните, извозени и депонираните от територията на община Две могили на Регионално депо - Бяла смесени битови отпадъци са представени в следващите таблици.

Таблица 1. Морфологичен състав на отпадъците на община Две могили в %

Фракция на отпадъците	Морфологичен състав %
Хранителни отпадъци	6,22
Хартия	2,08
Картон	3,43
Пластмаса	8,59
Текстил и кожа	5,98
Гума	1,1
Градински отпадъци	8,55
Дървесни отпадъци	1,9
Стъкло	2,1
Метали	8,2
Инертни материали	47,11
Опасни отпадъци от бита	1,43
Други	3,3
ОБЩО	100,00 %

Таблица 2. Референтни стойности на морфологичния състав на отпадъците

Видове отпадъци	Национално ниво %
Хранителни	10
Хартия	4
Картон	4

Пластмаса	11
Текстил	5
Гума	1
Кожа	2
Градински	13
Дървесни	2
Стъкло	4
Метали	3
Инертни	5
Опасни	2
Ситна фракция	28
Други	4
Общо	100,00 %

Таблица 3. Обобщени данни от морфологичния анализ за община Две могили

Вид Отпадък	-	Количество смесен отпадък на година т/год	Разделно Събран Отпадък на година т/год	Общ Отпадък на Година т/год	Общ Отпадък на Година %
Хранителни	-	216,78т	22,67т	192,30т	5,51%
Хартия	-	169,63т	11,56т	72,64т	2,08%
Картон	-	108,55т	11,11т	119,66т	3,43%
Пластмаса	-	289,81т	9,79т	299,60т	8,59%
Текстил	-	147,32т	0,00т	147,32т	4,22%
Гума	-	38,41т	0,00т	38,41т	1,10%
Кожа	-	61,32т	0,00т	61,32т	1,76%
Градински	-	298,34т	0,00т	298,34т	8,55%
Дървесни	-	66,44т	0,00т	66,44т	1,90%
Стъкло	-	73,38т	0,00т	73,38т	2,10%
Метали	-	42,38т	243,63т	286,01т	8,20%
Инертни>4 см	-	37,41т	0,00т	37,41т	1,07%
Опасни	-	49,78т	0,00т	49,78т	1,43%
Други	-	114,96т	0,00т	114,96т	3,30%
Ситна Фракция<4см	-	1 605,75т	0,00т	1 605,75т	46,04%
Общо	-	3 211,71т	276,09т	3 487,80т	100,00%
Опасни					
20 01 27*	Бои	4,15т	0,00т	4,15т	0,12%
20 01 27*	Лакове	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 13*	Разтворители	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 27*	Грундове	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 27*	Лепила	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 27*	Смоли	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 27*	Мастила	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 29*	Перилни и почистващи препарати	21,63т	0,00т	21,63т	0,62%
20 01 14*	Киселини	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 15*	Основи	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 19*	Препарати за растителна защита и борба с вредителите	3,26т	0,00т	3,26т	0,09%
20 01 17*	Фотографски материали	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
16 01 13*	Спирачни течности	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%

16 01 13*	Антифризни течности	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 31*	Лекарства с изтекъл срок на годност	0,59т	0,00т	0,59т	0,02%
20 01 31*	Продукти, свързани с грижи по домашни любимци	2,96т	0,00т	2,96т	0,08%
20 01 21*	Живак, живачни термометри, живачни прекъсвачи, живачни ампули от бойлери и др	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
15 02 02*	Кърпи, парцали за избърсване, замърсени с опасни препарати	5,89т	0,00т	5,89т	0,17%
15 02 02*	Предпазни средства – ръкавици, маски, филтри и др., използвани при боядисване, нанасянето на покрития и почистване	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 37*	дървесина, съдържаща опасни вещества	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
15 01 10*	Празни опаковки от лаково бояджийски материали и покрития, домакински препарати и химикали, обозначени със символи за опасност (пиктограми) – картонени, пластмасови, стъклени, метални	4,74т	0,00т	4,74т	0,14%
20 01 33*	Оловни акумулаторни батерии	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 33*	Ni-Cd батерии	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 33*	Живак-съдържащи батерии	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 35*	Електрически и електронни устройства	6,55т	0,00т	6,55т	0,19%
20 01 23*	Оборудване, съдържащо хлорирани и флуорирани въглеводороди	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 21*	Луминесцентни и флуоресцентни лампи, енергоспестяващи и други лампи, съдържащи живак	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
20 01 26*	Смазочни и моторни масла	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
Общо	-	49,78т	0,00т	49,78т	1,43%
Други	**-**				
Хигиенни	-	74,52т	0,00т	74,52т	2,14%
Композитни	-	40,44т	0,00т	40,44т	1,16%
	-	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
	-	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
	-	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
	-	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
	-	0,00т	0,00т	0,00т	0,00%
Общо	-	114,96т	0,00т	114,96т	3,30%

Таблица 4. Проба есен

Дата д/м/г	**Проба**	**Община**	**Население**	**Диапазон Население**	**Сезон**	**Общо Тегло Проба | kg**
10.09.2019 г.	**1**	**Две Могили**	**8278**	**3000-25000**	**Есен**	**132,00кг**
№ на камион	**P3329BX**	**Вид камион**	**вариопреса**	**Метеорологични условия**	**сухо**	
Две Могили						
Вид Отпадък	-	**Проба кг**	**Проба %**			
Хранителни	-	7,40кг	6%			

Хартия	-	1,40кг	1%
Картон	-	3,60кг	3%
Пластмаса	-	9,50кг	7%
Текстил	-	3,80кг	3%
Гума	-	1,70кг	1%
Кожа	-	2,80кг	2%
Градински	-	12,50кг	9%
Дървесни	-	4,80кг	4%
Стъкло	-	3,60кг	3%
Метали	-	1,70кг	1%
Инертни>4 см	-	3,50кг	3%
Опасни	**необходима разбивка**	2,10кг	2%
Други	**необходима разбивка**	5,60кг	4%
Ситна Фракция<4см	-	68,00кг	52%
Общо	-	132,00кг	100%

Опасни

Код на Отпадъка	Описание	Опасни кг	Опасни %
20 01 27*	Бои		
20 01 27*	Лакове		
20 01 13*	Разтворители		
20 01 27*	Грундове		
20 01 27*	Лепила		
20 01 27*	Смоли		
20 01 27*	Мастила		
20 01 29*	Перилни и почистващи препарати	0,50кг	24%
20 01 14*	Киселини		
20 01 15*	Основи		
20 01 19*	Препарати за растителна защита и борба с вредителите	0,20кг	10%
20 01 17*	Фотографски материали		
16 01 13*	Спирачни течности		
16 01 14*	Антифризни течности		
20 01 31*	Лекарства с изтекъл срок на годност	0,10кг	5%
20 01 31*	Продукти, свързани с грижи по домашни любимци	0,50кг	24%
20 01 21*	Живак, живачни термометри, живачни прекъсвачи, живачни ампули от бойлери и др		
15 02 02*	Кърпи, парцали за избърсване, замърсени с опасни препарати		
15 02 02*	Предпазни средства – ръкавици, маски, филтри и др., използвани при боядисване, нанасянето на покрития и почистване		
20 01 37*	дървесина, съдържаща опасни вещества		

15 01 10*	Празни опаковки от лаково бояджийски материали и покрития, домакински препарати и химикали, обозначени със символи за опасност (пиктограми) – картонени, пластмасови, стъклени, метални	0,80кг	38%
20 01 33*	Оловни акумулаторни батерии		
20 01 33*	Ni-Cd батерии		
20 01 33*	Живак-съдържащи батерии		
20 01 35*	Електрически и електронни устройства		
20 01 23*	Оборудване, съдържащо хлорирани и флуорирани въглеводороди		
20 01 21*	Луминесцентни и флуоресцентни лампи, енергоспестяващи и други лампи, съдържащи живак		
20 01 26*	Смазочни и моторни масла		
Общо	-	2,10кг	100%
Други			
Вид Отпадък	-	**Други кг**	**Други %**
Хигиенни		4,50кг	80%
Композитни	-	1,10кг	20%
	-		
	-		
	-		
	-		
	-		
Общо	-	5,60кг	100%

Таблица 5. Проба зима

Дата д/м/г	**Проба**	**Община**	**Население**	**Диапазон Население**	**Сезон**	**Общо Тегло Проба | kg**
12.2.2019	**1**	**Две Могили**	**8278**	**3000-25000**	**Зима**	**111,50кг**
№ на камион	**Р1559АК**	**Вид камион**	**вариопреса**	**Метеорологични условия**	**влажно, студено**	
Две Могили						
Вид Отпадък	-	**Проба кг**	**Проба %**			
Хранителни	-	7,00кг	6%			
Хартия	-	1,50кг	1%			
Картон	-	1,50кг	1%			
Пластмаса	-	14,00кг	13%			
Текстил	-	4,00кг	4%			
Гума	-	1,50кг	1%			
Кожа	-	3,00кг	3%			
Градински	-	14,00кг	13%			
Дървесни	-					
Стъкло	-	2,00кг	2%			
Метали	-	0,50кг	0%			
Инертни>4 см	-					

Опасни	**необходима разбивка**	3,00кг	3%
Други	**необходима разбивка**	2,50кг	2%
Ситна Фракция<4см	-	57,00кг	51%
Общо	-	111,50кг	100%

Опасни			
Код на Отпадъка	**Описание**	**Опасни кг**	**Опасни %**
20 01 27*	Бои	1,00кг	33%
20 01 27*	Лакове		
20 01 13*	Разтворители		
20 01 27*	Грундове		
20 01 27*	Лепила		
20 01 27*	Смоли		
20 01 27*	Мастила		
20 01 29*	Перилни и почистващи препарати	1,50кг	50%
20 01 14*	Киселини		
20 01 15*	Основи		
20 01 19*	Препарати за растителна защита и борба с вредителите	0,50кг	17%
20 01 17*	Фотографски материали		
16 01 13*	Спирачни течности		
16 01 14*	Антифризни течности		
20 01 31*	Лекарства с изтекъл срок на годност		
20 01 31*	Продукти, свързани с грижи по домашни любимци		
20 01 21*	Живак, живачни термометри, живачни прекъсвачи, живачни ампули от бойлери и др		
15 02 02*	Кърпи, парцали за избърсване, замърсени с опасни препарати		
15 02 02*	Предпазни средства – ръкавици, маски, филтри и др., използвани при боядисване, нанасянето на покрития и почистване		
20 01 37*	дървесина, съдържаща опасни вещества		
15 01 10*	Празни опаковки от лаково бояджийски материали и покрития, домакински препарати и химикали, обозначени със символи за опасност (пиктограми) – картонени, пластмасови, стъклени, метални		
20 01 33*	Оловни акумулаторни батерии		
20 01 33*	Ni-Cd батерии		
20 01 33*	Живак-съдържащи батерии		

20 01 35*	Електрически и електронни устройства		
20 01 23*	Оборудване, съдържащо хлорирани и флуорирани въглеводороди		
20 01 21*	Луминесцентни и флуоресцентни лампи, енергоспестяващи и други лампи, съдържащи живак		
20 01 26*	Смазочни и моторни масла		
Общо	-	3,00кг	100%
Други			
Вид Отпадък	-	**Други кг**	**Други %**
Хигиенни		2,50кг	100%
Композитни	-		
	-		
	-		
	-		
	-		
	-		
Общо	-	2,50кг	100%

Таблица 6. Проба лято

Дата д/м/г	**Проба**	**Община**	**Население**	**Диапазон Население**	**Сезон**	**Общо Тегло Проба | kg**
02.07.2019	**1**	**Две Могили**	**8278**	**3000-25000**	**Лято**	**125,90кг**
№ на камион	**Р1559АК**	**Вид камион**	**Вариопреса**	**Метеорологични условия**	**Сухо**	
Две Могили						
Вид Отпадък	-	**Проба кг**	**Проба %**			
Хранителни	-	8,20кг	7%			
Хартия	-	3,30кг	3%			
Картон	-	7,20кг	6%			
Пластмаса	-	12,00кг	10%			
Текстил	-	8,10кг	6%			
Гума	-					
Кожа	-	1,30кг	1%			
Градински	-	8,40кг	7%			
Дървесни	-	2,50кг	2%			
Стъкло	-	4,10кг	3%			
Метали	-	1,30кг	1%			
Инертни>4 см	-					
Опасни	**необходима разбивка**	0,70кг	1%			
Други	**необходима разбивка**	5,80кг	5%			
Ситна Фракция<4см	-	63,00кг	50%			
Общо	-	125,90кг	100%			
Опасни						
Код на Отпадъка	**Описание**	**Опасни кг**	**Опасни %**			
20 01 27*	Бои					
20 01 27*	Лакове					
20 01 13*	Разтворители					
20 01 27*	Грундове					
20 01 27*	Лепила					

20 01 27*	Смоли		
20 01 27*	Мастила		
20 01 29*	Перилни и почистващи препарати	0,70кг	100%
20 01 14*	Киселини		
20 01 15*	Основи		
20 01 19*	Препарати за растителна защита и борба с вредителите		
20 01 17*	Фотографски материали		
16 01 13*	Спирачни течности		
16 01 14*	Антифризни течности		
20 01 31*	Лекарства с изтекъл срок на годност		
20 01 31*	Продукти, свързани с грижи по домашни любимци		
20 01 21*	Живак, живачни термометри, живачни прекъсвачи, живачни ампули от бойлери и др		
15 02 02*	Кърпи, парцали за избърсване, замърсени с опасни препарати		
15 02 02*	Предпазни средства – ръкавици, маски, филтри и др., използвани при боядисване, нанасянето на покрития и почистване		
20 01 37*	дървесина, съдържаща опасни вещества		
15 01 10*	Празни опаковки от лаково бояджийски материали и покрития, домакински препарати и химикали, обозначени със символи за опасност (пиктограми) – картонени, пластмасови, стъклени, метални		
20 01 33*	Оловни акумулаторни батерии		
20 01 33*	Ni-Cd батерии		
20 01 33*	Живак-съдържащи батерии		
20 01 35*	Електрически и електронни устройства		
20 01 23*	Оборудване, съдържащо хлорирани и флуорирани въглеводороди		
20 01 21*	Луминесцентни и флуоресцентни лампи, енергоспестяващи и други лампи, съдържащи живак		
20 01 26*	Смазочни и моторни масла		
Общо	-	0,70кг	100%
Други			
Вид Отпадък	-	**Други кг**	**Други %**

Хигиенни		2,00кг	34%
Композитни	-	3,80кг	66%
	-		
	-		
	-		
	-		
	-		
Общо	-	5,80кг	100%

Таблица 7. Проба пролет

Дата д/м/г	**Проба**	**Община**	**Население**	**Диапазон Население**	**Сезон**	**Общо Тегло Проба | kg**
10.4.2019	**1**	**Две могили**	**8278**	**3000-25000**	**Пролет**	**139,50кг**
№ на камион	**Р1559АК**	**Вид камион**	**вариопреса**	**Метеорологични условия**	**мокри, студено**	

Две могили			
Вид Отпадък	-	**Проба кг**	**Проба %**
Хранителни	-	12,00кг	9%
Хартия	-	3,60кг	3%
Картон	-	5,20кг	4%
Пластмаса	-	9,50кг	7%
Текстил	-	7,60кг	5%
Гума	-	3,00кг	2%
Кожа	-	2,50кг	2%
Градински	-	11,80кг	8%
Дървесни	-	3,70кг	3%
Стъкло	-	1,90кг	1%
Метали	-	3,50кг	3%
Инертни>4 см	-	2,80кг	2%
Опасни	**необходима разбивка**	1,90кг	1%
Други	**необходима разбивка**	4,50кг	3%
Ситна Фракция<4см	-	66,00кг	47%
Общо	-	139,50кг	100%

Опасни			
Код на Отпадъка	**Описание**	**Опасни кг**	**Опасни %**
20 01 27*	Бои		
20 01 27*	Лакове		
20 01 13*	Разтворители		
20 01 27*	Грундове		
20 01 27*	Лепила		
20 01 27*	Смоли		
20 01 27*	Мастила		
20 01 29*	Перилни и почистващи препарати		
20 01 14*	Киселини		
20 01 15*	Основи		
20 01 19*	Препарати за растителна защита и борба с вредителите		
20 01 17*	Фотографски материали		
16 01 13*	Спирачни течности		
16 01 14*	Антифризни течности		
20 01 31*	Лекарства с изтекъл срок на годност		

20 01 31*	Продукти, свързани с грижи по домашни любимци		
20 01 21*	Живак, живачни термометри, живачни прекъсвачи, живачни ампули от бойлери и др		
15 02 02*	Кърпи, парцали за избърсване, замърсени с опасни препарати	0,90кг	47%
15 02 02*	Предпазни средства – ръкавици, маски, филтри и др., използвани при боядисване, нанасянето на покрития и почистване		
20 01 37*	дървесина, съдържаща опасни вещества		
15 01 10*	Празни опаковки от лаково бояджийски материали и покрития, домакински препарати и химикали, обозначени със символи за опасност (пиктограми) – картонени, пластмасови, стъклени, метални		
20 01 33*	Оловни акумулаторни батерии		
20 01 33*	Ni-Cd батерии		
20 01 33*	Живак-съдържащи батерии		
20 01 35*	Електрически и електронни устройства	1,00кг	53%
20 01 23*	Оборудване, съдържащо хлорирани и флуорирани въглеводороди		
20 01 21*	Луминесцентни и флуоресцентни лампи, енергоспестяващи и други лампи, съдържащи живак		
20 01 26*	Смазочни и моторни масла		
Общо	-	1,90кг	100%
Други			
Вид Отпадък	-	**Други кг**	**Други %**
Хигиенни		2,00кг	44%
Композитни	-	2,50кг	56%
	-		
	-		
	-		
	-		
	-		
Общо	-	4,50кг	100%

Таблица 8. Данни от морфологичен анализ от Регионално депо-Бяла

РСУО	Хранителни	Хартия	Картон	Пластмаса	Текстилни	Гума	Кожа	Градински	Дървени	Стъкло	Метални	Инертни>4 см	Опасни	Други	Ситна Фр.<4см
Асеновград	16,6%	5,1%	4,8%	8,6%	6,2%	0,9%	1,0%	26,9%	3,1%	3,5%	3,2%	4,7%	9,2%	9,2%	9,2%
Благоевград	12,5%	6,7%	5,0%	14,4%	7,6%	0,8%	0,9%	9,9%	2,5%	6,1%	2,6%	5,0%	1,4%	4,5%	20,0%
Ботевград	7,0%	3,6%	4,8%	11,2%	7,9%	1,5%	2,4%	17,1%	2,5%	4,0%	2,4%	7,1%	3,1%	4,6%	20,8%
Бургас	6,7%	4,1%	4,0%	13,5%	6,0%	1,6%	1,8%	15,0%	0,9%	3,4%	1,3%	8,3%	2,1%	4,7%	26,6%
Бяла	**9,1%**	**3,1%**	**3,9%**	**8,9%**	**5,5%**	**1,7%**	**2,4%**	**9,6%**	**2,2%**	**2,2%**	**2,3%**	**2,8%**	**1,6%**	4,1%	**40,7%**
Варна	7,7%	5,3%	2,5%	10,0%	6,0%	0,5%	2,3%	11,2%	3,5%	3,6%	2,4%	2,7%	2,7%	2,4%	37,3%
В.Търново	19,4%	5,6%	5,8%	9,5%	6,0%	3,9%	1,5%	18,6%	4,3%	4,4%	3,9%	7,2%	0,5%	4,7%	4,6%
Видин	4,3%	2,2%	3,3%	13,0%	7,5%	1,5%	2,0%	4,4%	1,5%	4,3%	2,0%	3,6%	3,5%	5,4%	41,6%
Враца	10,9%	5,0%	4,9%	8,9%	5,4%	2,2%	2,1%	8,1%	4,0%	6,4%	2,8%	6,2%	1,1%	5,6%	26,2%
Габрово	13,6%	4,0%	4,2%	12,4%	5,9%	1,9%	1,8%	5,9%	1,1%	3,7%	1,1%	5,5%	1,3%	4,0%	33,7%
Г. Малина	11,8%	6,2%	3,0%	12,6%	3,2%	1,7%	1,4%	18,9%	2,4%	5,2%	1,8%	16,1%	1,3%	6,6%	7,7%
Гоце Делчев	12,1%	8,9%	5,8%	16,9%	6,6%	1,3%	1,3%	13,1%	0,7%	7,8%	6,9%	3,1%	1,8%	4,1%	9,6%
Добрич	9,3%	4,5%	3,1%	10,1%	6,2%	1,3%	1,6%	13,9%	2,3%	4,3%	2,9%	5,5%	1,5%	3,3%	30,4%
Доспат	9,2%	5,3%	4,7%	11,6%	4,6%	2,9%	4,1%	13,0%	7,5%	5,8%	4,6%	6,2%	1,5%	4,6%	14,3%
Елхово	7,3%	2,8%	4,7%	13,4%	11,0%	1,5%	2,6%	14,3%	0,6%	3,0%	2,1%	11,1%	1,4%	2,3%	21,8%
Златица	12,4%	5,1%	4,4%	11,3%	6,0%	0,8%	0,8%	14,7%	3,2%	5,8%	1,9%	7,8%	1,2%	6,2%	18,6%
Карлово	8,5%	2,8%	2,7%	3,4%	2,0%	0,5%	0,6%	19,4%	2,5%	4,1%	1,6%	13,2%	0,6%	6,3%	31,7%
Костинброд	14,1%	2,6%	3,0%	5,2%	2,5%	0,3%	0,3%	26,8%	1,6%	2,1%	1,7%	4,7%	0,6%	2,1%	32,3%
Кърджали	13,9%	1,8%	1,5%	5,5%	2,1%	0,8%	0,8%	14,7%	1,6%	3,5%	3,0%	7,8%	0,7%	1,9%	40,4%
Кюстендил	9,6%	4,6%	5,3%	11,6%	3,0%	1,9%	1,3%	10,8%	2,6%	5,7%	2,8%	7,8%	1,6%	3,7%	27,8%
Ловеч	9,0%	2,8%	4,1%	11,1%	8,4%	3,0%	1,2%	13,1%	2,4%	2,4%	1,5%	4,4%	1,0%	4,5%	31,4%
Луковит	10,0%	7,8%	7,9%	10,5%	7,7%	2,1%	3,4%	7,1%	5,0%	7,8%	7,6%	8,1%	4,7%	4,9%	5,3%
Мадан	9,8%	6,1%	3,8%	12,0%	3,5%	1,9%	1,4%	17,2%	4,3%	5,3%	5,7%	14,1%	1,0%	3,6%	10,3%
М. Търново	7,3%	2,9%	4,4%	16,3%	9,6%	0,9%	0,9%	16,8%	0,5%	2,5%	0,7%	10,3%	2,4%	4,0%	20,6%
Монтана	9,0%	2,4%	2,3%	9,5%	4,0%	0,6%	0,8%	8,5%	1,5%	3,2%	3,2%	0,8%	0,9%	5,1%	48,2%
Никопол	7,0%	2,0%	3,4%	10,0%	5,2%	1,6%	1,2%	7,9%	0,5%	2,7%	0,9%	5,5%	0,7%	5,6%	45,9%
Омуртаг	10,2%	7,8%	5,9%	17,9%	5,1%	1,2%	2,2%	15,0%	0,4%	7,7%	7,1%	3,1%	1,5%	3,9%	11,0%
Оряхово	12,8%	2,6%	4,6%	12,4%	2,8%	0,5%	0,5%	16,1%	0,4%	3,6%	1,9%	2,2%	1,4%	4,4%	33,8%
Пазарджик	10,7%	2,1%	3,2%	8,5%	4,4%	0,8%	1,2%	13,5%	1,1%	3,2%	1,4%	5,8%	1,5%	3,8%	38,9%
Панагюрище	9,2%	3,9%	2,7%	7,2%	3,3%	0,5%	0,5%	22,2%	0,8%	2,1%	2,1%	4,5%	2,1%	2,4%	36,6%
Перник	7,2%	7,8%	7,7%	10,4%	1,4%	0,6%	0,0%	6,8%	0,3%	5,7%	4,3%	0,9%	0,5%	1,5%	44,9%
Петрич	10,0%	7,0%	4,7%	16,2%	6,5%	1,8%	1,2%	12,3%	2,2%	7,2%	6,0%	4,4%	1,6%	4,1%	14,8%
Плевен	6,4%	3,6%	4,0%	9,3%	5,8%	3,0%	3,3%	18,6%	5,9%	2,5%	1,6%	12,6%	0,0%	4,2%	19,3%
Пловдив	11,6%	3,7%	4,6%	15,9%	4,0%	1,5%	1,1%	14,0%	1,9%	3,6%	3,2%	6,9%	0,9%	3,8%	23,4%
Провадия	7,6%	3,4%	1,8%	10,1%	6,0%	0,7%	2,0%	11,0%	1,7%	4,4%	2,2%	2,7%	2,0%	2,8%	41,5%
Разград	9,7%	6,5%	5,2%	14,9%	5,9%	1,4%	1,4%	16,1%	0,6%	6,6%	6,3%	2,6%	1,6%	3,7%	17,7%
Разлог	12,7%	8,9%	5,5%	15,5%	7,0%	1,4%	1,3%	13,5%	1,4%	6,9%	5,9%	2,3%	1,6%	4,1%	12,1%
Рудозем	7,3%	7,4%	7,1%	11,0%	3,4%	1,6%	0,9%	7,4%	7,2%	7,1%	11,5%	6,9%	3,2%	3,7%	14,3%
Русе	6,3%	2,4%	2,6%	8,2%	4,1%	2,3%	1,7%	7,3%	3,1%	2,5%	2,2%	3,3%	2,2%	3,6%	48,1%
Самоков	14,3%	5,6%	5,6%	11,2%	4,8%	1,8%	1,8%	10,6%	2,5%	9,9%	3,4%	10,3%	2,5%	3,3%	12,4%
Сандански	11,3%	7,0%	5,2%	22,0%	6,9%	1,4%	2,2%	13,2%	1,9%	4,8%	5,8%	4,0%	1,5%	4,7%	8,0%
Севлиево	18,6%	2,7%	2,0%	6,1%	6,9%	1,1%	1,3%	14,7%	6,0%	3,7%	2,9%	11,2%	2,2%	3,9%	16,8%
Силистра	9,2%	5,9%	3,9%	9,9%	7,6%	2,1%	3,4%	16,6%	1,3%	4,7%	2,3%	12,5%	2,3%	6,5%	11,8%
Смолян	12,8%	6,5%	9,8%	13,7%	10,3%	0,1%	3,1%	6,3%	2,6%	5,7%	4,4%	1,8%	2,8%	6,5%	13,7%
Созопол	5,3%	3,1%	4,2%	9,6%	4,7%	0,7%	0,7%	8,1%	1,6%	3,9%	2,5%	3,1%	1,1%	3,1%	48,4%
Стара Загора	8,4%	6,1%	4,6%	16,3%	6,6%	0,8%	1,3%	14,3%	2,1%	4,1%	2,4%	3,6%	2,6%	5,9%	21,0%
Столична	14,1%	6,7%	8,8%	15,7%	4,9%	0,8%	0,6%	5,6%	2,4%	5,9%	2,5%	7,3%	1,8%	7,1%	15,7%
Троян	11,7%	2,8%	4,6%	10,9%	7,0%	0,9%	1,2%	9,5%	3,4%	4,0%	2,2%	5,6%	0,9%	4,5%	30,9%

Търговище	4,8%	2,5%	2,5%	4,6%	4,5%	0,5%	2,3%	18,3%	2,2%	3,0%	1,3%	8,8%	1,1%	3,3%	40,3%
Харманли	7,5%	2,0%	3,4%	12,1%	8,7%	0,8%	2,9%	14,6%	2,1%	4,4%	2,9%	2,2%	1,2%	5,4%	29,6%
Хасково	14,3%	3,5%	7,0%	12,3%	5,1%	0,6%	0,6%	11,2%	1,9%	5,9%	3,4%	6,4%	4,3%	3,8%	19,7%
Шумен	8,4%	6,3%	5,5%	17,4%	6,3%	1,9%	1,9%	13,6%	1,1%	6,8%	6,2%	4,1%	1,7%	4,3%	14,5%
Ямбол	6,0%	2,4%	2,4%	10,9%	1,7%	0,1%	1,0%	7,8%	0,5%	2,7%	1,4%	2,6%	0,5%	4,4%	55,8%

Приложенията на таблиците са от Доклад от извършено през 2019 г. четирисезонно проучване на морфологичния състав на битовите отпадъци в България, възложител ПУДООС

Във връзка с изчисленията, които общините ще правят и ще трябва да доказват пред МОСВ за изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, заложени в НПУО 2021-2028 г., те са задължени на определена периодичност да извършват морфологичен анализ на състава на битовите си отпадъци. Съгласно нормативните разпоредби на чл. 8, ал. 3 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г., Кметовете на общините извършват на всеки 5 години морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на съответната община, съгласно Методика, утвърдена със Заповед на Министъра на околната среда и водите.

ИЗВОДИ:

- **Най-голям относителен дял в битовите отпадъци на община Две могили имат фракциите - „инертни материали“ – 47,11%, „градински отпадъци“ – 8,55%, в това число растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др., „метали“ – 8,2% и „пластмаса“ – 8,59%.**
- **Рециклируемите отпадъци заемат много голям относителен дял - почти 31%, в това число – хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмасата – 8,59%, следвано от метали – 8,2 %.**
- **Процента на отпадъците от фракция „инертни материали“ е – 47,11%, което показва, че в контейнерите за битова смет се изхвърлят значителин количества пепел и сгурия от отопление на твърдо гориво, строителни отпадъци, пръст и др.**
- **В общинския център – град Две могили е въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, за която е сключен договор с „Екопак България“ АД, но не всички граждани използват по предназначение цветните контейнери за хартия, стъкло и пластмаса. Това води до висок относителен дял на депонираните на регионалното депо в Бяла рециклируеми отпадъци.**

За анализа на количествата повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци в община Две могили е необходимо е да се идентифицират:

- количествата разделно събрани и рециклирани отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали, чрез системите за разделно събиране;
- количествата депонирани биоразградими отпадъци;
- количествата разделно събирани и оползотворени битови биоотпадъци.

<u>Отпадъци от опаковки</u>

С разделното събиране на отпадъци с цел рециклиране, както и други форми на оползотворяване може да се постигне значително намаляване на количеството на депонираните отпадъци, което ще доведе до удължаване на експлоатационния живот на регионалното депо за отпадъци и до съкращаване на разходите за събиране и обезвреждане на отпадъците. Освен това през последните години със синхронизиране на националното

законодателство с европейското законодателство все повече се засилват законодателния и обществения натиск за въвеждане на системи за разделно събиране с нормативно регламентирани количества отпадъци, които трябва да бъдат рециклирани и оползотворени.

За част от тези отпадъци националното законодателство изисква прилагането на принципът „замърсителят плаща", при който разходите се поемат от производителите на продукта, от който се образуват отпадъците, но за останалата част липсват нормативно установени механизми на финансиране. За редица отпадъци съществуват забрани за депониране, което налага тяхното отделяне от общия отпадъчен поток и намиране на алтернатива за оползотворяването или обезвреждането им.

Община Две могили си сътрудничи с организацията по оползотворяване „Екопак България" АД за осъществяване на разделното събиране на отпадъци от опаковки.

Съгласно изискванията на ЗУО и критериите за брой на обслужваното население по реда на чл. 24, т. 1, б. „а" от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковките, организацията по оползотворяване на отпадъци от опаковки е разположила на територия на община Две могили общо 13 точки жълти, зелени и сини контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки, вкл. на следните компоненти на общия поток от БО от домакинствата: хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло.

Контейнерите са разделени на 10 точки по три броя от вид в града и 3 точки в село Баниска, както следва:

- 13 сини пластмасови контейнера, тип „ Иглу" с обем 1.5 м³ - за събиране на хартиени и композитни отпадъци от опаковки ;
- 13 жълти пластмасови контейнера, тип „ Иглу" с обем 1.5 м³ - за събиране на пластмасови и метални отпадъци от опаковки;
- 13 зелени пластмасови контейнера, тип „ Иглу" с обем 1.5 м³ - за събиране на стъклени отпадъци от опаковки.

Контейнерите се поставят на определени места, където се генерират най-голямо количество отпадъци от опаковки – централната част, главни улици, търговски обекти и учебни заведения. В случай, че в даден комплект контейнери не се събира достатъчно количество отпадъци, по преценка на „Екопак България" АД, след съгласуване с администрацията на Община Две могили те се разполагат на друго място.

Негодните за оползотворяване за рециклиране отпадъци се транспортират за сметка на „Екопак България" АД до РД Бяла, където се депонират за сметка на Община Две могили. Графикът за обслужване на контейнерите за разделно събиране на отпадъци от опаковки се извършва един път месечно, от 25-то до 30-то число.

При възникнала необходимост се извозват извънредно.

Силни страни на разделното събиране:

- Трицветната контейнерна система е с по-ниски разходи за третиране на разделно събраните отпадъци от опаковки и масово прилагана в държавите от Европейския съюз.

Слаби страни на разделното събиране:

- Липсата на ефективен контрол на място от страна на „Екопак България" АД, чрез свои представители е предпоставка за некачествено изпълнение на предоставяната от контрагента услуга.

Биоразградими отпадъци

В съответствие с Националния стратегически план Община Две могили следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци, с оглед намаляване количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията за събиране и третиране на биоразградими отпадъци са регламентирани в Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Обн. ДВ. бр. 11 от 31 Януари 2017 г.

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични" или естествени материали. Тези материали след време се разграждат („биоразградими") по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третират в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин.

Количеството на растителните отпадъци, образувани от растениевъдството в дворните пространства на жилищните имоти са определени експертно и тяхното количество варира от 25% до 40% от общото количество битов отпадък, отделян от домакинствата. Този отпадък понастоящем е основна съставка, замърсяваща територииите в покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворни места. В процеса на компостиране растителните отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста. В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поетапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Често срещани практики в общината е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по следните начини:

- *използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни ;*
- *закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата (задния двор или градината без последващо използване);*
- *натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето (купчините не се обръщат, но след около три години са годни (вече компостирани) за използване като подобрител на почвата);*
- *натрупване на смесени купчини с оборска тор (купчините не се обръщат след това, но след това компостираната оборска тор се използва като подобрител на почвата).;*
- *изгаряне на градински отпадъци и листа.*

В Националната стратегия за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци са заложени конкретни мерки, които трябва да се предприемат по отношение на този вид отпадък.

Предвид специфичния характер на отпадъците, образувани на територията на община Две могили и значителното участие на зелените, градински и селскостопански отпадъци в определени периоди е необходимо да се предприемат действия в две посоки:

- за въвеждане на фамилно компостиране с последващо използване на компоста в личните стопанства;
- събиране и извозване на биоразградимите отпадъци от населените места на общината, към изградената регионална компостираща инсталация от РСУО - Бяла.

Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на регионалното депо.

Компостирането на растителните отпадъци в мястото на образуването им е в синхрон с приетите принципи за управление на отпадъците. В този случай растителните остатъци не са отпадък, а изходна суровина за получаване на компост – средство за подобряване качеството и плодородието на почвата.

Обхващането на все по-голям брой семейства в системи за домашно компостиране също ще намали значително количеството на депонираните растителни отпадъци. Необходимо е постоянно информиране на населението за възможностите за оползотворяване на растителните отпадъци и предоставяне на контейнери за компостиране на семействата, които желаят да компостират биоразградимите си отпадъци. За отчитане на ефекта от тази мярка е необходимо предоставянето на компостери на отделните домакинства да бъде обвързано с изискване за своевременно представяне на информация от общините за постигнатите нива на намаление на биоразградимите отпадъци, постъпващи за депониране.

Един от подходящите методи на биологично третиране, подходящи за условията на общината е и анаеробното разграждане, при което се отделя биогаз за производство на енергия и компостирането (домашно и/или полево), при което произведения компост има възможност да се използва за рекултивация на нарушени терени, в земеделието, при озеленителни и възстановителни дейности при строителни проекти и др.

Източници на растителни отпадъци са имотите със земеделско ползване извън регулация и дворните пространства на жилищните имоти. Задължение на всеки производител на земеделска продукция е да организира оползотворяването на растителните отпадъци. До настоящия момент не са изградени съоръжения и инсталации за биологично третиране на растителните отпадъци на територията на общината. Съществува практика за биоразграждане на място в почвата, където попадат растителните отпадъци вследствие на обработка на земеделската земя. Често се прилага и изгаряне на изсъхнали растителни отпадъци от земеделието, срещу което се води борба - дейността противоречи на добрите земеделски практики, при които се използват различни методи за оползотворяване на органичните отпадъци.

В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поетапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Изпълнението на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци се осигурява, чрез прилагане на домашно компостиране и/или разделно събиране и компостиране на изградените за целта общински или регионални площадки с компостиращи инсталации.

Основни методи за третиране на зелени и биоразградими отпадъци

Метод за третиране	Характеристики
За разделен при източника и събран отпадък (био-отпадъци)	
Компостиране	Отворен или затворен тип, централизирано или домашно компостиране
Анаеробно разграждане	Със или без разграждащо компостиране, ефективност на оползотворяването на енергия
Пиролиза и газификация	Основно се използва за сухи потоци с цел изгаряне за оползотворяване на енергия
За фиксирано събиране на отпадъците	
Механично биологично третиране	Предварително третиране, за да се отделят биоразградимите отпадъци, последвано от третиране подобно на „отпадък разделен при източника". Разделянето се основава на механични свойства. Възможни видове третиране са: компостиране (стабилизиране), анаеробно разграждане и/ или оползотворяване на енергия и/ или използване като уплътняващ/ покриващ материал
Изгаряне	Със и без оползотворяване на енергия, ефективност на оползотворяването на енергия
Депониране	Със или без оползотворяване на метан, регламентирано и нерегламентирано депониране (трябва да се отбележи и ефективността на оползотворяването на енергия тъй като тя се отнася и за други

В резултат на третиране на био-отпадъците често се получават рециклирани продукти и оползотворяване на енергия. В таблицата е представен списък на продуктите получени от рециклиране и оползотворяване на енергия, както и материалите които могат да се избегнат. Различните видове остатъчни материали също са изброени.

Оползотворени продукти, избягвани продукти и остатъчни отпадъчни потоци

Метод за третиране	Оползотворени продукти	Продукти	Остатъчни отпадъци
За разделен при източника и събран отпадък (био-отпадъци)			
Компостиране	Компост	Растителна среда, торове, подобрители	Остатъци, замърсители
Анаеробно разграждане	Биогаз Компост	Електричество, топлина, растителна среда, торове, подобрители	Остатъци, замърсители
За фиксирано събиране на отпадъците			
Механично биологично третиране	Енергия	Електричество, топлина, почвен стабилизатор	Стабилизира-ни остатъчни отпадъци, замърсители
Изгаряне	Биогаз	Електричество, топлина, шлака използвана като вторичен строителен материал.	Остатъци
Депониране	Със или без оползотворяване на метан, регламентирано и нерегламентирано депониране		Остатъци

ИЗВОДИ:

Количествата на ТБО, които постъпват за депониране от територията на община Две могили, могат значително да се намалят:

- **чрез отделяне на количествата рециклируеми компоненти от отпадъчния поток, които се предават за рециклиране;**
- **чрез разширяване на системата за разделно събиране на рециклируеми отпадъци;**
- **чрез отделяне на органичната фракция, която да се оползотворява, чрез инсталации за компостиране или други методи за оползотворяване.**

Строителни отпадъци

Община Две могили има пряк ангажимент към строителните отпадъци в малки количества, генерирани от ремонтните дейности на домакинствата. В този смисъл анализът и прогнозите са фокусирани върху този поток строителни отпадъци.

На територията на общината липсва отговаряща на изискванията на ЗУО площадка за депониране на строителни отпадъци. Липсват съоръжения за предварително третиране, в т.ч. сортиране и раздробяване с цел оползотворяване на фракциите и използването на рециклирани материали от строителството и разрушаването на сгради.

По тази причина липсват и точни данни за вида и количеството на образуваните строителни отпадъци през последните години.

Ниската тенденция в прираста на населението в общината не стимулира активни дейности в жилищното строителство. Строителни отпадъци се образуват най-вече от малки обекти с локално значение, от реконструкции и ремонти на стопански и жилищни сгради. Отпадъците се извозват от собствениците им, без да се води отчетност. Този отпадък понастоящем е основна съставка на нерегламентирани сметища или попада в съдове за битови отпадъци. Част от генерираните СО попадат в общия поток със смесените битови отпадъци, които се извозват до регионалното депо за битови отпадъци. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и предвиждане на площадки за временно съхранение на строителните отпадъци в община Две могили.

Към настоящия момент малките количества строителни отпадъци, генерирани от ремонтни дейности се събират и извозват заедно със смесения битов отпадък.

С Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр. 98 от 8 Декември 2017 г. се регламентира предотвратяване и ограничаване на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаване риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци. С Наредбата се насърчава рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от ЗУО.

Целта е:

- Да се предотврати и минимизира образуването на строителни отпадъци (СО);
- Да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО;
- Да се увеличи употребата на рециклирани строителни материали;
- Да се намали количеството за депониране на СО.

Член 6 от Наредбата забранява нерегламентираното изхвърляне, изгаряне, както и всяка друга форма на нерегламентирано третиране на СО, в т. ч. изхвърлянето им в

контейнерите за събиране на битови отпадъци или разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Строителните отпадъци са получени вследствие на строително-монтажни работи и премахване, включващи минерални отпадъци, пластмаси, метал, хартия, изолационни материали, дърво, азбест и други опасни отпадъци, и др. съответстващи на кодовете на отпадъци от група 17 на Приложение 1 от Наредба № 3 за класификация на отпадъците.

Минералните отпадъци се образуват в резултат на строителство или събаряне на сгради и съоръжения, които основно се състоят от минерални материали като тухли, бетон, строителни разтвори, естествен камък, пясък, керамични строителни материали, бетонови блокчета и/или газобетонови блокчета и др.

„Строително-монтажни" са работите, чрез които строежите се изграждат, ремонтират, реконструират, преустройват, поддържат или възстановяват, а „Премахване" е дейността по отстраняване на строежите, чрез селективно отделяне на оползотворимите отпадъци в процеса на премахването.

Дейностите по събиране, транспортиране, подготовка преди оползотворяване и/или обезвреждане, материално оползотворяване, както и по обезвреждане на СО се извършват от лица, притежаващи документ по чл. 35 от Закона за управление на отпадъците.

Възложителите на СМР и/или на премахването на строежи отговарят за изготвянето на план за управление на строителните отпадъци (ПУСО).

Контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от кмета на общината, на чиято територия се извършват СМР/премахването на строеж, или от оправомощено от него длъжностно лице. За строежи, чийто възложител е кметът на общината, контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от директора на РИОСВ, на чиято територия е строежът.

Кметът на общината изпраща информацията до директора на РИОСВ, на чиято територия ще се извършват СМР или премахване на строежи, за издадените през предходния месец разрешения за строеж или заповеди за премахване на строеж. Кметът на общината отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране на строителни отпадъци, получени в резултат на принудително премахване на строеж, са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на общината подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение на събиране на вземането от задължените лица по реда на чл. 417, т. 2 от Гражданския процесуален кодекс.

В случаите, когато кмета на общината е възложител на строителни и монтажни работи, с изключение на текущи ремонти, и възложител на премахване на строежи, следва да изготви план за управление на строителните отпадъци. Съдържанието и изискванията към плана се определят в Наредбата за управление на строителните отпадъци.

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност се отделят регулярно. Прилага се процедура, при която строителните фирми да се обръщат към общината за посочване на място и условия за депонирането на строителните отпадъци.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на незаконни сметища главно на входовете и изходите на населените места, както и замърсява зелените площи в самите населени места. За строителните отпадъци, от обичайните ремонти на жилищата, няма форма, по която да бъдат контролирани.

Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежината им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

За експлоатацията на регионалните депа са издадени съответните комплексни разрешителни (КР), по реда на Глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда. В издадените КР на Регионалните депа за отпадъци в страната е разрешено приемането за депониране на битови, производствени и строителни отпадъци. Допълнително в КР е разрешено на операторите на депата да приемат следните отпадъци (основно строителни) за извършване на дейности по тяхното оползотворяване: 17 01 01 - Бетон; 17 01 02 - Тухли; 17 01 03 - Керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия; 17 01 07 - Смеси от бетон, тухли, керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия, различни от упоменатите в 17 01 06; 17 05 04 - Почва и камъни, различни от упоменатите в 17 05 03; 17 05 06 - Изкопани земни маси, различни от упоменатите в 17 05 05; 20 02 02 - Почва и камъни.

Оползотворяването на подходящи фракции от посочените отпадъците включват основно дейности, свързани с подравняване и запръстяване на отделните пластове натрупани отпадъци (дневните работни участъци) в клетките за неопасни отпадъци при експлоатацията на съответното регионално депо. В повечето случаи, при постъпване на ОСР на депата, същите се използват за уплътняване и запръстяване на отпадъчното тяло, формирано от битовите отпадъци. Част от ОСР, постъпващи от строителни фирми и инвеститори могат да се използват от операторите като материали за укрепване на вътрешните обслужващи пътища на територията на депата. С използването на инертни ОСР като бетон, тухли, керемиди, плочки, керамични изделия, почва и камъни за запръстяване на натрупаните в депото битови отпадъци се допринася за ограничаване на: - емисиите от миризми и прах от депото; - разнасяните от вятъра отпадъци; - запалванията на отпадъците в депото.

Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със Закона за управление на отпадъците, Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, съответно с общинска наредба за управление на отпадъците.

В бъдеще Общината ще може да получава надеждни данни в случаите, когато извършва процедурите за одобрение на плановете за управление на строителните отпадъци и инвестиционните проекти, както и при проверката на документите с които възложителите на строителството доказват изпълнението на целите за рециклиране на строителни отпадъци.

На територията на община Две могили, както и в региона все още няма инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. За това е необходимо общината да отреди терен за изграждане на площадка за временно съхранение на строителни отпадъци и да направи проучване за възможностите за тяхното оползотворяване/рециклиране в териториално близки райони.

Необходимо е да се създаде организация за разделно събиране и извозване на строителните отпадъци. За въвеждане на система за разделно събиране на строителни

отпадъци е необходимо закупуване на открити контейнери - 7 куб. метра. За извозването на отпадъците трябва да бъде осигурено и транспортно средство – автокран с платформа.

Изграждането на самостоятелна площадка за временно съхранение и/или на съоръжение за рециклиране на строителните отпадъци включва определянето на дейностите, операциите и съоръженията и технологичните връзки между тях, определяне на общия капацитет на площадката в зависимост от терена и прогнозното количество на отпадъците. Инвестиционните разходи за изграждане на собствена общинска площадка за временно съхранение и/или рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци могат да бъдат определени с анализ разходи/ползи.

ИЗВОДИ:

Образуваните строителни отпадъци на територията на община Две могили са формирани предимно от физически лица вследствие на домашни ремонтни дейности. Много често, населението събира смесено строителните отпадъци с битовите. Отчитайки факта, че голяма част от сградният фонд в общината е амортизиран, пътната и улични мрежи се нуждаят от ремонти, можем да предположим, че новото строителство и обновяването неминуемо ще доведе до генериране на по-големи количества земни маси и строителни отпадъци. Необходимо е стриктно изпълнение на ПУСО.

Производствени и опасни отпадъци

„Опасни“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и не фтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в Наредбите за масово разпространените отпадъци.

Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение № 2 към § 1, т. 13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код D15 по смисъла на приложение № 1 към § 1, т. 11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/ или обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват разделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товаополучателя.

В хода на изпълнение на настоящата програма ще се проведат информационни кампании за информиране на населението за опасностите от отпадъците и повишаване на обществената заинтересованост за по-широко участие в организираните мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се

изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

Основните генератори на производствен отпадък в община Две могили са действащите предприятия. На територията на общината няма изградена инфраструктура за разделно събиране и третиране на опасни и производствени отпадъци. При констатирани такива се използват услугите на лицензирана фирма. Производствените предприятия на територията на общината образуват предимно отпадъци с характер на битови, специфично масово разпространени и рециклируеми отпадъци. Фирмите изготвят годишни отчети и ги представят пред ИАОС. Следва да се отбележи, че не всички фирми изпълняват задълженията си да предоставят необходимата информация за генерираните от тях отпадъци в ИАОС.

Негодните за употреба пестициди са опасни отпадъци (§ 1, т. 12 от допълнителните разпоредби ЗУО) и се класифицират като такива в Наредбата по чл. 3, ал. 1 от ЗУО. Те са токсични химични вещества и някои от тях трудно се разграждат, натрупват се в организма и се разпространяват по въздуха, водата и мигриращите биологични видове, като по този начин се отлагат на разстояние от мястото на тяхното освобождаване. В резултат на това е наложена забрана за използването на някои от тях, като са включени в списъка на устойчивите органични замърсители.

На територията на Община Две могили няма разположени складове за съхранение на негодни пестициди.

Замърсявания на почвите в общината се предизвиква от изхвърлянето на твърди битови отпадъци (отпадъци от различен характер). Непрекъснатото усъвършенстване на системите и контрола по сметосъбирането ще елиминира изцяло съществуващите локални замърсявания от микросметища и нерегламентирано изхвърляне на отпадъците. В местата с високи подпочвени води, съществува тенденция /естествен процес/ за вкисляване и засоляване на почвите.

ИЗВОДИ:

В община Две могили в голяма степен са решени проблемите с управлението на производствените и опасни отпадъци. РИОСВ - Русе извършва системни проверки за спазване изискванията на ЗУО за управление на производствените и опасни отпадъци. Необходима е добра комуникация с контролните органи при необходимост за предотвратяване рисковете за човешкото здраве и околната среда.

Специфични потоци отпадъци

Отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми

Редица европейски директиви регулират специфичните потоци от отпадъци - например, отпадъци от титаниев диоксид, опаковки и отпадъци от опаковки, полихлорирани бифенили (ПХБ) и полихлорирани терфенили (ПХТ), отпадъчни батерии и акумулатори, канализационен шлам, излезли от употреба превозни средства (ИУПС), отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО) и ТОЗ (трайни органични замърсители).

Друга група от директиви регулира операциите по третиране на отпадъците: изгаряне, съвместно изгаряне на отпадъци и депониране на отпадъци, чрез заравяне. Регламент (ЕО) №1013/2006 покрива трансграничните превози на отпадъци.

„Негодна за употреба батерия или акумулатор” е батерия или акумулатор, която не може да бъде използвана повторно и е предназначена за преработване или обезвреждане .

За ефективно функциониране на системата за събиране на отпадъците от негодни батерии и акумулатори е необходимо предприемане на следните действия:

- редовно информиране на обществеността за рисковете, свързани с тяхното неконтролирано обезвреждане. Необходимо е хората да бъдат запознати със значението на символите, използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.

- прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба;

- осигуряване и поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори, като се спазва нормативните изисквания;

- предаване на отпадъците от батерии и акумулатори на фирма, притежаваща разрешително, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

Управлението на отпадъците от батерии и акумулатори има две главни цели:

- *Екологична* – защита на въздуха, водата, почвата и здравето на хората, чрез предотвратяване на изхвърлянето на вредни и опасни вещества в околната среда;
- *Икономическа* – оползотворяване на материалите, заложени в конструкцията на отпадъците от батерии и акумулатори.

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

Задълженията на Общината се определят от „Наредба за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване", приета с ПМС №355/28.12.2012 г. с последни изм. и доп. ДВ. бр. 60 от 20 Юли 2018 г.

Съгласно чл. 27, ал. 1 от Наредбата, Кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаване на ИУЕЕО.

Изпълнение на задълженията за участие в системите за разделно събиране се осъществява, като се сключат договори с организации по оползотворяване на ИУЕЕО, лица, които изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи документи по чл. 35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината.

Информацията за управлението на отпадъците от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), отработени масла, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) се набира чрез допълнителни годишни отчети, регламентирани в съответните наредби за управление на специфичните отпадъчни потоци. На етапа на изготвяне на настоящата общинска Програма за управление на отпадъците няма данни за количествата на разделно събирани други масово разпространени отпадъци - отработени моторни масла, както и за излезли от употреба автомобилни гуми.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И НАСОКИ ОТ АНАЛИЗА НА ОТПАДЪЦИТЕ

- Основен източник на битови отпадъци в община Две могили са домакинствата и предприятията. Системите за организирано събиране и извозване на битовите отпадъци обхващат 100% от населението на общината и няма необслужвани населени места.
- Депонирането е основния метод за обезвреждане и третиране на битовите отпадъци в общината, следван от разделното събиране на отпадъци. Поради липсата на съоръжения за оползотворване на биоразградими битови отпадъци към момента се наблюдава изоставане по показателя компостиране.

- Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците от строителство на мястото на образуване и изграждането и функционирането на съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци.
- Необходимо е системно проучване на морфологичния състав на отпадъците, което да позволи идентифициране на съществуващите тенденции и избиране на специфичен подход, свързан с разделното събиране и други дейности по управление на отпадъците.
- Необходимо е разширяване на системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метал и стъкло (включително от опаковки), в административни сгради, търговски обекти и в повече населени места на общината.
- Разширяване на информационните кампании за обществеността и бизнеса относно ползите от разделното събиране на отпадъци, координирани с информационните кампании на организациите по оползотворяване, ще допринесе за подобряване на ефективността на системата.
- Икономически инструмент, който би могъл да доведе до разширяване на разделното събиране, е въвеждане на стимули/отстъпки от такса битови отпадъци за граждани и фирми, които се включват в системите за разделно събиране на отпадъците, в т.ч. от опаковки от хартия и картон, пластмаса и стъкло.

Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъци

Съществуващи практики и обхват на системата на събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци

Ключова предпоставка за успешното управление на отпадъците е наличието на подходяща инфраструктура, отговаряща на съвременните екологични стандарти и технологии за обезвреждане. В тази част на анализа са представени данни за съществуващата инфраструктура за управление на отпадъците в община Две могили и тази, за която има готовност или е необходимо да се изгради.

Анализът на инфраструктурата по управление на отпадъците дава отговори на следните въпроси:

- Какви са тенденциите и настоящата ситуация по отношение на осигуряване от общината на инфраструктура за отпадъци, чието управление е от компетенциите на местните власти?
- Осигурената, изградената и в процес на планиране, осигуряване и изграждане инфраструктура достатъчна ли е за третиране на отпадъците на територията на общината и за постигане на количествените цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, поставени пред местните власти?
- Необходима ли е допълнителна инфраструктура за подобряване на услугите и постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците?
- Какви са основните изводи и насоки за бъдещи действия?
- Управлението на отпадъците е сложен и многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база и висока обществена отговорност. Основните компоненти на инфраструктурата за управление на битовите отпадъци са два:
- Съдове и техника за събиране и транспортиране на битовите отпадъци.
- Площадки, съоръжения и инсталации за третиране на битовите отпадъци.

В община Две могили има добре изградена система за събиране, транспортиране и депониране на битовите отпадъци. Системата за събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци обхваща 100% от населението на общината, търговските обекти и производствените предприятия.

На територията на общината няма изградена инсталация за предварително третиране на отпадъците, поради което всички генерирани битови отпадъци се депонират на регионалното депо за неопасни отпадъци в Бяла.

Входящият контрол на отпадъците на депото има за цел да допуска депониране само на неопасни отпадъци и производствени неопасни такива. Контролът се осъществява от оператор – кантарджия. Освен измерването и регистрирането на постъпващия отпадък се извършва и визуална проверка. Измерването става с електронна везна като данните се вкарват в компютъра, с който е оборудван кантарът. Технологията на депониране на неопасни отпадъци включва: разтоварване, разриване с уплътняване, запръстяване и оросяване с инфилтрирали води.

Дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на община Две могили се извършват от служители към Общинската администрация, които отговарят за:

- Събиране и транспортиране на битови отпадъци от всички населени места на общината до Регионално депо - Бяла;
- Събиране на нерегламентирано изхвърлени битови и други отпадъци около съдовете за смет и в жилищните райони и транспортирането им до депото.
- Почистване на контейнерните площадки, след обработка на контейнерите и съдовете за отпадъци;
- Почистване и извозване на отпадъци от локални (нерегламентирани) замърсявания с битови, или растителни отпадъци, както и отпадъци от пролетно почистване по заявка;
- Поддържане чистотата на територииите за обществено ползване в общината.

Образуваните отпадъци се събират смесено. Основният поток отпадък, генериран на територията на общината е смесения битов отпадък с код 200301.

В изпълнение на задълженията си по чл. 19, ал. 3, т. 6 и т. 7 и чл. 20, ал. 1, т. 1 от Закона за управление на отпадъците, както и чл. 26, ал. 1, т. 1 от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки Община Две могили продължава изпълнението на Договора с „ЕКОПАК БЪЛГАРИЯ” АД, във връзка с това, че Общината предоставя правото, а „ЕКОПАК” приема да организира за своя сметка система за разделно събиране, транспортиране, временно съхраняване, сортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки и от отпадъчните материали: хартия и картон, метали и пластмаси от домакинствата, търговски и административни обекти.

Местата за разполагане на съдовете за разделно събиране са определени съвместно от участниците в системата – Община Две могили и „ЕКОПАК БЪЛГАРИЯ” АД, съобразявайки се с изискванията на Наредбата за опаковки и отпадъците от опаковки. Съгласно чл. 23 от същата, на всеки 400 жители се осигурява една трицветна „точка”, като разпределението по населени места е следното:

- град Две могили – 10 точки;
- село Баниска – 3 точки.

Чрез отделянето и предаването за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, „ЕКОПАК” ще подпомогнат и изпълнението на целите на Общината, залегнали в чл. 31, ал. 1, т. 1 от Закона за управление на отпадъците /ЗУО/ и § 15 от преходните и заключителни разпоредби на ЗУО, както и изпълнение на задължението на Кмета на Общината за осигуряване разделното събиране на отпадъци по реда на чл. 19, ал. 3, т. 6 от ЗУО.

Образуване на нерегламентирани сметища не се допуска, тъй като се прави периодичен мониторинг за замърсявания на територията на общината и същите се премахват своевременно.

ИЗВОДИ:

Изградената система за събиране, транспортиране и депониране на битовите отпадъци в община Две могили обхваща 100% от населението и осигурява достатъчно на брой съдове и оптималното им обслужване.

Чрез въведената в общината система за разделно събиране на отпадъци от опаковки се очаква да се намали количеството на депонираните рециклируеми отпадъци. Необходимо е да се работи за разширяване на тази система в останалите населени места на общината, обществени сгради, търговски обекти и заведения.

Морфологичният състав на образуваните отпадъци може да се промени в резултат на:

- **Въвеждането на системи за разделно събиране и компостиране на растителните и биоразградими отпадъци и за подготовка за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци;**
- **Излизането от употреба през 2021 г. на масово използваните в бита пластмасови и комбинирани опаковки за еднократна употреба;**
- **Провеждане на разяснителни и обучителни кампании за информиране на населението, че отпадъка събран разделно е ценен ресурс.**

Предотвратяване на риска от стари замърсявания

Анализът на изискванията на нормативната уредба и предприетите и осъществени действия от страна на общината по отношение на депата за обезвреждане на отпадъци за привеждане в съответствие с нормативната уредба, дават основание да се направят следните основни изводи:

- Старите общински сметища на територията на общината са закрити.
- Не съществуват и складове за съхранение на пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност.
- При липса на контрол от страна на общината съществува опасност от образуване на нерегламентирани сметища, където недобросъвестни граждани да изхвърлят нерегламентирано битови и строителни отпадъци, поради което следва да залегнат мерки в тази посока.

Всички нерегламентирани сметища на територията на община Две могили са почистени и закрити, в изпълнение на задълженията на кметовете на общини, съгласно чл. 19, ал. 3, т. 15 от ЗУО за организиране почистването на нерегламентирани сметища.

Въпреки това на територията на общината продължава да е актуален проблемът с периодичното образуване на нерегламентирани и замърсени площи от неконтролирано

изхвърляне на битови, градински и животински отпадъци, наблюдавани предимно в периферията на населените места, дерета и речни долини.

Община Две могили предприема необходимите мерки и всички нерегламентирани и замърсени терени се ликвидират и почистват своевременно. Необходимо е да се поставят предупредителни табели за забрана нерегламентираното изхвърляне на отпадъци на определени места. На всички почистени терени е необходимо да се поставят забранителни табели с размера на санкциите за нарушителите.

При установяване на нови локални нерегламентирани замърсявания се предприемат незабавни мерки по отстраняването им. Добре организираната система за сметосъбиране и сметоизвозване и ефективния контрол от страна на общинската администрация водят до значително намаляване на броя на инцидентните локални замърсявания с отпадъци на територията на община Две могили.

В част от случаите се наблюдават повторно замърсяване на терените с локализирано нерегламентирано изхвърляне на отпадъци, но същите се почистват отново.

ИЗВОДИ:

Основният метод за обезвреждане на битовите отпадъци в община Две могили все още е депонирането, като не се осъществява предварително третиране, сепариране или компактиране на отпадъците.

Въведената система за разделно събиране на отпадъците от опаковки дава добри резултати и трябва да бъде разширена във всички населени места на общината.

Всички нерегламентирани сметища са ликвидирани, а при възникване на нови локални замърсявания същите се почистват своевременно.

Преодоляване на разхищението на храни /образуване на хранителни отпадъци/

ЕС и неговите държави-членки се ангажират да постигнат целите за намаляване на загубите и разхищението на храни, приети от Общото събрание на ООН като част от Програмата за устойчиво развитие до 2030 г. С цел да се подпомогне постигането на целите за устойчиво развитие, относно загубите и разхищението на храни и да се увеличи максимално приносът на всички участници, през 2016 г. е създадена платформа с участието на множество заинтересовани страни, посветена на предотвратяването на загубите и разхищението на храни.

В съответствие с интегрирания, холистичен подход, необходим за справяне с разхищението на храни без да се излага на риск безопасността на храните, препоръките на платформата на ЕС са насочени към действия, които си изискват на всеки етап от веригата за доставки на хранителни продукти /включително преразпределение на храни/ и включват всички ключови участници от публичния и частния сектор.

Основната цел на предотвратяването на разхищението на храни следва да бъде – да се действа при източника, ***като се ограничи генерирането на излишък от храни*** на всеки етап от веригата за доставки на хранитени продукти /т. е. производство, преработка, разпределение и потребление/ и, ако възникне такъв излишък, да се оползотвори и да се осигури най-висока степен на използване на хранителните ресурси в съответствие с йерархията на предотвратяването на разхищението на храни.

Препоръките са отпавени както към публични, така и към частни организации, като предлагат подходящи действия за конкретни участници и, което е важно, призовават за сътрудничество между различните заинтересовани страни. Въпреки, че препоръките не са

изчерпателен списък на всичко, което може и трябва да се направи, за да се предотвратят загубите и разхищението на храни, те предоставят важна насока за всички участници, включително самите граждани на ЕС.

1. ***Препоръки за действие при първично производство*** – разхищението на храни може да възникне във всеки етап от веригата за доставки на хранителни продукти, включително първичното производство. Земеделските стопани обаче са особено загрижени от загубите на храни, включително годна за консумация на храна, оставена без прибиране на реколтата на полето, често поради фактори извън техния контрол. В рамките на този сектор селскостопанските продукти, които не се пускат на пазара за консумация от човека, се използват за преработка в нехранителни продукти, фуражи, биоенергийни цели или подобряване на почвата. Въпреки, че се признава положителното въздействие на тези действия, все още съществуваезначителен потенциал за подобряване на ресурсната ефективност на производството на храни и за справяне със закубите и разхищението на храни на равнище земеделско стопанство. Първичните производители са важни участници във веригата за доставки на хранителни продукти и следва да участват активно в изпълнението на действията за предотвратяване на загубите и разхищението на храни по веригата за доставки на хранителни продукти.
2. ***Препоръки за действие на етап производство*** – според последните оценки от 19 % от общото разхищение на храни, генерирано в ЕС, идва от преработвателния сектор. Предотвратяването на разхищението на храни е ключов приоритет за производителите на храни и напитки и много дружества го правят част от своята вътрешна система за управление на околната среда и цялостна стратегия за устойчивост. За производителите справянето с разхищението на храни предполага тясно сътрудничество с други етапи от веригата за доставки на хранителни продукти, както нагоре, така и надолу по веригата. Докато основната цел на производителите е да отстранят неефиктивността във веригите на доставка и да предотвратятразхищението на храни на първо място; когато излишъците не могат да бъдат избегнати, пренасочването на храни към хората следва да бъде първо съображение в съответствие с йерархията на превенция на разхищенията. Ако това не е възможно, пренасочването на излишни храни за фуражи следва да бъде улеснено. Основните области на възможности за предотвратяване и намаляване на разхищението на храни в този сектор са подобряване на преработвателните практики, намиране на новаторски решения за опаковане, предлагане на разнообразие от размери на порциите, повишаване на осведомеността на потребителите, относно отбелязването на датите, преразпределяне на излишните храни и насърчаване на цикличността, чрез употребба на храни, фуражи и нехранителни продукти.
3. ***Препоръки на етап търговия на дребно*** – последните данни показват, че приблизително 5 % от общото количество разхищение на храни в ЕС се генерира в сектора на търговията на едро и дребно /около 5 милиона тона/. Разходите за разхищението на храни и ценовите отстъпки за европейските търговци на дребно се оценяват на 13 милиарда евро, което съответства на 1,64 % от общите продажби. Търговците на дребно и търговците на едро играят ключова роля за намаляване на разхищението на храни по веригата за доставки. Предприемането на действия често включва сътрудничество със стопанските субекти в хранителната промишленост от

други етапи /първично производство, производство/ и осигуряване на благоприятни условия за намаляване на разхищението на храни. Причините за разхищението на храни са различни, като например промени в сезонните доставки или познаване на точното ниво на потребителско търсене, неподходящи размери или опаковки в сравнение с вида на домакинствата, естетически съображения за пресни продукти или липса на разбиране от страна на потребителите, относно разликата между обозначенията "най-добър до“ и „употреба до“. Основните области, в които секторът на търговията на дребно може да подобри дейността си, за да предотврати и намали разхищението на храни, са подкрепата за доставчиците нагоре по веригата, подобряването на логистиката и складовите наличности и повишаването на осведомеността на потребителите по въпроса за разхищението на храни. Секторът на търговията на дребно често е движеща сила по въпросите на устойчивостта, чрез доброволни действия на фирмено или по-глобално равнище, като например Споразумението за търговия на дребно, относно отпадъците от 2012 г. и Резолюцията, относно разхищението на храни на Форума за потребителски стоки, съгласно което водещи компании и търговци на дребно се ангажираха да намалят наполовина количеството на разхищаваните храни в рамките на своите операции до 2025 г. Кооперативните търговци на дребно също подкрепят намаляването на разхищението на храни, чрез множество действия, включително обширни образователни кампании в съответствие с ценностите и принципите на сътрудничество.

4. ***Препоръки за действие в областта на хотелиерството/ресторантьорството*** – по последни оценки на сектора на хранителните услуги се падат 12 % от общото разхищение на храни в ЕС /11 милиона тона/. Секторът е много разнороден, като подсекторите се различават по размер, организация и услуги: хотелиерство, ресторантьорство, кетъринг по договор, кетъринг на събития и др. Той също така е много фрагментиран: 99 % от неговите 2 милиона предприятия са малси и средни предприятия; 90 % са микропредприятия. Освен това по-голямата част от предприятията не произвеждат стандартизирани ястия, не променят редовно менютата и съставките си, често не разполагат с високо стандартизирани процедури и не работят в малки кухни. Тези фактори създават уникални предизвикателства. Интервенциите в сектора следва да се съсредоточат върху преодоляване на недостига на знания в областта на разхищението на храни, чрез разработване на насоки, използване на сътрудничеството с трети страни за натрупване на допълнителни знания и ангажиране, както на предприятията, така и на клиентите.
5. ***Препоръки за действие на равнище потребители*** – в цяла Европа над 90 % от разхищението на храни /47 милиона тона/ се очаква да произхожда от домакинствата. Поради това интервенциите, насочени към домакинствата, са от съществено значение за постигане на амбициозно цялостно намаляване на разхищението на храни със значителни екологични, икономечески и социални ползи. Въпреки, че домакинствата са значително повлияни от действията на други сектори и външни фактори, потребителите осъзнават ролята си за намаляване на разхищението на храни. Според проучване на „Евробарометър“, относно разхищението на храни, проведено през 2015 г.за мнозинството от хората, живеещи в ЕС /76 %/, са били наясно, че предотвратяването на разхищението на храни е

нещо, за което отговаря отделният потребител, заедно с други участници. Храната е емоционална тема, свързана с много аспекти на човешкото поведение; затова е от решаващо значение да се отчита широк кръг от публика при разработването на интервенции, насочени към потребителите/гражданите.

6. ***Препоръки за действия за даряване на храни*** – през 2018 г. в ЕС 110 милиона души са били изложени на риск от бедност или социално изключване, а 36 милиона души не са били в състояние да си позволят качествено хранене през ден. В същото време годишно в ЕС се генерира около 88 млн. тона разхищение на храни, като свързаните с това разходи се оценяват на 143 млрд. евро. В съответствие с йерархията на предотвратяване образуването на отпадъци, основната цел на предотвратяването на разхищението на храни следва да бъде – да се действа при източника, като се ограничи генерирането на излишък от храни. Когато се появят излишъци от храни, най-добрата дестинация, която гарантира най-висока стойност на използване на хранителните ресурси е тяхното преразпределение за консумация от човека. Даряването на храни не само подкрепя борбата срещу бедността, но може да бъде ефективен лост за намаляване на количеството излишък от храни, предназначени за промишлена употреба или изпратени за преработка на отпадъци и в крайна сметка на сметището. Даряването на храни може да бъде и инструмент за намаляване на необходимостта от спешна хранителна помощ. Въпреки, че преразпределението на излишъка от храни е нарастващо явление и производителите и търговците на храни са готови да дарят излишъка си на организациите за преразпределение на храни, количеството преразпределена храна все още представлява малка част от общия наличен в ЕС излишък от храна, която може да се консумира.

Анализ на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците, с акцент върху контролните функции

Анализът на институционалния капацитет има за цел да установи евентуални недостатъци и несъответствия в капацитета на Общинска администрация – Две могили в сферата на управлението на отпадъците.

Отговорните лица по управлението на дейностите с отпадъците са: Общински съвет, Кмет на община, Заместник- кмет, Кметове и Кметски наместници на населени места, както и служители от Общинската администрация, ангажирани с чистотата и опазването на околната среда.

Планирането, регулирането и налагането на законодателството по управление на отпадъците зависи от наличните човешки ресурси в Общината. За да се подпомогне изпълнението на законодателството, компетентните органи на национално, регионално и общинско ниво се нуждаят от достатъчен и добре обучен персонал, ангажиран с:

- разработване и прилагане на законодателството, технически стандарти и ръководства за дейностите по управление на отпадъците;
- разработване на политиката за управление на отпадъците, планиране и прилагане на местно ниво;
- съгласуване на разрешения за дейности с отпадъци и за изграждане и експлоатация на инсталации за оползотворяване и обезвреждане;

- упражняване на контрол, извършване на проверки и мониторинг на дейностите и инсталациите, образуващи и/или третиращи отпадъци;
- инициране и налагане на мерките по прилагане на законодателството;
- събиране, обработка, анализиране и докладване на данни;
- подготовка, разработване, оценка, прилагане и надзор на проекти за изграждане на общинската инфраструктура за отпадъци.

Изпълнението на настоящата Програма за управление на отпадъците в община Две могили за периода 2021-2028 г., изисква подобряване на институционалния капацитет и засилване на контролните функции на местно ниво.

Планирането и установяването на финансово обезпечени и поносими за населението системи за събиране (включително разделно) и транспортиране на отпадъците, изграждането и експлоатацията на съоръжения и инсталации, е предизвикателство за голяма част от по-малките общини. Това налага приемането на мерки за насърчаване на кооперирането между общините, с цел изпълнение на техните отговорности и ще подпомогне усъвършенстването на системите за управление на отпадъците в общините и чрез регионалните инициативи ще бъде осигурен достъп до необходимото ноу-хау и техническа инфраструктура за обезвреждане на приемлива за населението цена.

В дейностите по управление на отпадъците са ангажирани следните инстситуции: Община Две могили; Общински съвет – Две могили; Регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Борово/Бяла, служителите на Общинската администрация, отговорни за сметосъбирането и сметоизвозването от територията на община Две могили.

Дейностите по управление на отпадъците на местно ниво в община Две могили се осъществяват чрез:

- изпълнение на Общинската програмата за управление на отпадъците и спазване на Наредбите, приети от Общински съвет Две могили, имащи отношение към темата с отпадъците.

Отговорните служители организират и контролират дейностите свързани с опазването на околната среда, поддържането на чистотата на населените места, сметосъбирането и сметоизвозването, състоянието на закритите депа, поддържането на зелените площи, изпълнението на предписания и указания от РИОСВ, МОСВ, БДДР, РЗИ и други. Служителите, назначени да отговарят за проблемите по управление на отпадъците притежават необходимото образование, професионална компетентност и опит за заемане на съответните длъжности.

Прегледът на функциите за управление на отпадъците в общината показва, че:

- По отношение на политиката за отпадъците, в Общината са изготвени планови и нормативни документи в областта на управлението на отпадъците;
- Дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на отпадъци са организирани;
- Ежегодно се разработва и приема годишна план - сметка за дейности с отпадъците, като те се обезпечават финансово, чрез определяне на годишните такси за свързаните с отпадъци услуги и други;
- Дейности по наблюдение и контрол - извършване на контрол, в т.ч. превантивен, текущ и последващ контрол и координация с други органи, налагане на санкции са недостатъчни;

- Необходимо е да се подобрят дейностите за информиране и привличане на обществеността - обществени консултации и привличане на обществеността, информационно-разяснителни дейности и кампании.

По отношение на състоянието на човешките ресурси с възложени функции за отпадъци, прегледът показва, че:

- Персоналът, натоварен с функции за управление на отпадъците притежава необходимите качествени характеристики и професионална квалификация, но следва да се предвидят мерки за надграждане на квалификацията, тяхното задържане и професионално развитие във връзка с повишаване на експертизата в сферата на управление на отпадъците;
- Общината разполага с необходимата материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала за изпълнение на функциите - осигурени помещения, офис оборудване, съвременна сметосъбираща и сметоизвозваща техника, машини за поддържане на обществените територии.

За повишаване на професионалната квалификация и качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците, се препоръчва включването им в дейности за повишаване на професионалната квалификация и осигуряване на посещения на семинари, специализирани курсове и обучения.

Материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала, пряко ангажиран с изпълнение на функциите, е достатъчна и не е необходимо тя да бъде постоянно обогатявана и осъвременявана.

В областта на дейностите с отпадъци общината има разработени програмни и нормативни документи, актуализирани съгласно приетите документи на национално ниво.

Контролната дейност, свързана с налагането на санкции се извършва от длъжностни лица в общинска администрация и експертите от РИОСВ – Русе.

Контролната дейност може да бъде подобрена чрез:

- Подобряване на координацията между контролните органи на различно подчинение;
- Провеждане на обучения по Закона за управление на отпадъците за контролната дейност на общината;
- Провеждане на обучение по изискванията за съставяне на констативни протоколи и наказателни постановления;

Задълженията на Кмета на общината по отношение управление на отпадъците са разписани в Глава I на ЗУО, Раздел III Задължения на органите на местното самоуправление и местната администрация. Кметът на община е отговорен за:

- осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковите и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения;
- организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата;
- разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
- организирането на разделно събиране на опасните и биоразградими битови отпадъци.

Анализът на институционалния капацитет показва, че в Община Две могили се изпълняват в пълен обхват правомощията и отговорностите на кмета и общинската администрация, съгласно законовите разпоредби за управление на отпадъците.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И НАСОКИ

- **Община Две могили има добре изграден институционален капацитет и натрупан опит в разработване на нормативни актове и стратегически документи в областта на управление на отпадъците;**
- **Препоръчително е отговорните служители да преминават обучения във връзка с нормативните промени в изискванията на ЗУО и подзаконовите нормативни актове, свързани с управлението на отпадъците за повишаване на експертизата;**
- **Необходимо е създаване на регистри на обекти, които подлежат на контрол, изготвяне на годишни планове и отчети за контролната дейност и други, които да се одобряват от Кмета на общината, като резултатите от контролната дейност по управление на отпадъците и наложените санкции се публикуват на сайта на Общината;**
- **Общината трябва да осигури „зелен телефон" за подаване на сигнали от граждани.**

Анализ на организационните схеми за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси за услугите

При вземането на решение за определяне размера на такса „Битови отпадъци" ръководството на Общинска администрация Две могили и Общински съвет Две могили се съобразяват и със социалната поносимост на предлаганата услуга.

Отчитайки конкретните условия на Община Две могили, постъпващите средства при правилно и целенасочено управление на отпадъците могат да осигурят една нормална организация за задоволяване нуждите на населението от качествени комунално-битови услуги.

Прилагането на принципа „замърсителят плаща" изисква възстановяване на всички разходи за извършваните в момента дейности, както и за бъдещото въвеждане на нови съоръжения и услуги като включва: събиране, транспорт и депониране на отпадъците. Цената за депониране на отпадъци трябва да възстановява разходите за изграждане на депото и да покрива разходите за експлоатация, мониторинг, закриване и следексплоатационни грижи за площадката на депото за период не по-кратък от 30 години, съгласно изискванията на Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г.) за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.

Възприетият подход за финансиране на дейностите по управление на отпадъците се основава на принципа „замърсителят плаща", който се въвежда с такса „Битови отпадъци" за населението, на основание чл. 62 и чл. 63 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Общинският съвет определя размера на такса „Битови отпадъци" за дейностите, предвидени със ЗМДТ. Общинският съвет приема наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, в т.ч. и таксата „Битови отпадъци".

Практиката показва, че начинът по който се изчислява такса „Битови отпадъци" далеч не стимулира населението да участва в системите за разделно събиране на рециклируемите отпадъци, както и не води до пълно финансово покритие на нуждите и разходите за

управление на битовите отпадъци. Това обуславя значителния финансов ресурс, който е непосилен за общинския бюджет, не се осигурява от такса „Битови отпадъци" и за изпълнението на част от дейностите по управление на отпадъците Общината търси алтернативни решения за финансиране от собствени приходи и други финансови организации – ПУДООС, Оперативните програми, програмата за развитие на селските райони и др. външни донорски програми.

Други източници на приходи за управление на отпадъците

Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на управление на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва, чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда 2007-2013", ПУДООС , ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации.

Организирането на системи за разделно събиране на отпадъците, оползотворяване и обезвреждане, които са в съответствие с по-високите изисквания, установени от законодателството, води до повишаване на разходите за управление на отпадъците и едновременно до намаляване на количеството, което се депонира. За да бъде постигнато съответствие с тези изисквания се предвижда проучване и приемане на механизми за определяне на такса „битови отпадъци" в зависимост от количеството отпадъци въз основа на:

Оптимизиране на размера и разходването на такса „битови отпадъци" и заделяне на адекватни средства за покриване на разходите за събиране и транспортиране на отпадъците; проектиране, изграждане, експлоатация, мониторинг, закриване и след експлоатационни грижи за депата за отпадъци; прилагане на разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата и масово разпространени отпадъци. Приемане на икономически стимули и данъчни облекчения за домакинствата и фирмите, прилагащи компостиране и разделно събиране на отпадъците.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И НАСОКИ ОТ АНАЛИЗА НА ОРГАНИЗАЦИОННИТЕ СХЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

- В община Две могили са изградени добри организационни схеми за управление на различните потоци отпадъци.
- Предприети са необходимите действия и е изградена система за разделно събиране и оползотворяване на растителни, хранителни и други биоотпадъци, но е необходимо и въвеждане на фамилно компостиране;
- Необходимо е разработване и внедряване на информационна система за докладване на информацията за управление на битовите отпадъци в общината.

Анализ на информирането на обществеността по въпросите на управление на отпадъците.

Участието на обществеността в цялостния процес на промени в сектора за управление на отпадъците има много голямо значение. Населението е основен участник в процеса на управление на отпадъците, защото то е постоянен техен генератор и поради това трябва да бъде информирано за въздействието върху околната среда, причинено от обезвреждането на

отпадъци, както и за възможностите и отговорностите относно предотвратяването и оползотворяването на отпадъците.

Информирането на населението цели повишаване на културата на населението и по-конкретно намаляване на количеството на отпадъците и тяхното екологосъобразно събиране и обезвреждане. Необходима е по-широка гласност както за възникнали проблеми пред общината, така и за търсене на решението им и привличане на общественост в изпълнение на предприетите мерки.

Достъпът до информация, повишаването на съзнанието и еко-културата на обществото, участието му при вземане на решения и привличането му като партньор в процеса на управление на отпадъците е ключов момент, предопределящ до голяма степен успешната реализация на настоящата програма. Действията на Общинската администрация в областта на опазването на околната среда и управлението на отпадъците достигат до гражданите на Община Две могили, чрез сесиите на Общинския съвет, регионални печатни и електронни медии, помества се на електронната страница на Община Две могили, провеждат се информационни кампании и публични събития.

Община Две могили поддържа редовна връзка със заинтересованите лица към дейностите за управление на отпадъците на нейна територия, като:

- Населението и производствените предприятия, генератори на отпадъци;
- Доставчиците на услугите по сметосъбиране и сметоизвозване, подготовка за рециклиране и обезвреждане на отпадъците;

Общината участва неизменно и активно с позиция в заседанията на Регионалното сдружение за управление на отпадъците на регион Борово/Бяла. Провежда се периодична комуникация за компетентните органи по дейността – МОСВ, РИОСВ и др.

Общината полага усилия за работа с обществеността и бизнеса по въпросите, свързани с образуване и управление на отпадъците. Информирането на обществеността и бизнеса за необходимостта и ползите от намаляване на количеството генерирани отпадъци и оползотворяване на отпадъците има ключово значение за успеха и добрите резултати на системите за управление на отпадъците съобразно йерархията за тяхното управление.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И НАСОКИ ОТ АНАЛИЗА НА ИНФОРМИРАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕНОСТТА

- От направените проучвания се установи, че Общината ежегодно прилага различни мерки във връзка с провеждането на разяснителни кампании сред населението относно дейностите по управление на отпадъците.
- В Общината са налични стратегически документи, в които да са указани и/или включени мерки за водене на информационно-разяснителна политика.
- Община Две могили провежда ежегодни доброволчески акции за почистване на околната среда от отпадъци.
- За подобряване на резултатите при управление на отпадъците са необходими мерки за повишаване на информираността и мотивацията на различните социални групи граждани и на бизнеса.
- Препоръчва се отделяне на бюджет за провеждане на общинската информационна-разяснителна политика за опазване на околната среда, в частност управлението на отпадъците. Възможните действия включват:
    - Системно информиране на обществеността, чрез местните медии за всички предстоящи действия, програми и проекти, касаещи управлението на отпадъците.

- Издаване и разпространение на информационни материали за популяризиране на предприетите действия.
- Обучение на ученици, служители и членове на НПО.
- Организиране на посещения на обекти, съоръжения и инсталации, свързани с третирането на отпадъците от ученици и членове на клубове.
- Подготовка и разпространение на материали, насърчаващи минимизирането, рециклирането и оползотворяването на отпадъците и повторната употреба на опаковките.
- Организиране на акции за пролетно и есенно почистване и озеленяване на районите в и около училищата и детските градини.
- Създаване на обстановка на партньорство между бизнеса, обществеността и общинската администрация за по-ефективно решаване на проблемите.
- Подобряване на работата между общинската администрация и неправителствените организации в областта на управление на отпадъците.

IV. ПРОГНОЗИ

Нормата на натрупване на отпадъците, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението е сред най-важните показатели за управление на отпадъците.

По данни на НСИ образуваните битови отпадъци на човек от населението в България намаляват значително до 407 кг/човек/година за 2018 г., което е под средните нива за ЕС от 492 кг/човек за същата година. Със своите 766 кг на глава от населението Дания се нарежда на първо място сред страните членки. Други страни, генерирали над 600 кг боклук, са Малта (640 кг), Кипър (637 кг за 2017 г.), Германия (615 кг) и Люксембург (610 кг).

На обратния полюс с най-малко генерирани отпадъци е Румъния - 272 кг на глава от населението. Близо до нея се нареждат Полша (329 кг), Чехия (351 кг) и Унгария (381 кг).

Ако не бъдат предприети целенасочени мерки за предотвратяване на образуването и оползотворяване на битовите отпадъци, може да се очаква, че количеството им ще нараства в резултат на икономически растеж, повишаване на доходите и потреблението в домакинствата. В резултат на разработването Национален план и общински Програми за управление на отпадъците и прилагане на мерките, предвидени в тях, може да бъде прогнозирано стабилизиране на количеството образувани битови отпадъци, като България продължи да е с един от най-благоприятните показатели „образувани битови отпадъци на жител/година”.

Тенденциите в този показател са точен измерител за предотвратяването на образуването на отпадъци като най-високо ниво в йерархията на управление на отпадъците. Много по-неблагоприятен е показателят депонирани битови отпадъци на жител за България спрямо средното ниво на показателя за ЕС. В България количеството на депонирани отпадъци намалява с по-бързи темпове от средното за ЕС.

Норма на натрупване на отпадъците (кг./жител/год.)

Групи населени места	над 150 хил.	50-150 хил.	25-50 хил.	3-25 хил.	под 3 хил.
Норма на натрупване	410.3	349.6	334.9	295.5	241.7

Източник: МОСВ, НПУО 2014-2020 г.

На базата на проведените анализи и с помощта на наличните методики на МОСВ и примерни норми за натрупване на битови отпадъци е направена прогноза за количеството на отпадъците до 2030 г.

Прогноза за количеството на отпадъците в община Две могили 2021-2030 г.

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Население	8234	8058	7885	7717	7552	7385	7222	7063	6907	6755
Общо образувани отпадъци, т/г.	2,516	2,482	2,448	2,413	2,378	2,341	2,304	2,267	2,231	2,195
Хранителни	592	586	579	572	565	557	549	541	532	524
Хартия	201	202	203	204	205	205	206	206	206	205
Картон	112	112	113	113	113	113	113	113	113	113
Пластмаса	201	198	195	191	188	185	182	179	176	173
Текстил	69	67	66	65	64	63	62	61	59	58
Гума	22	21	21	21	20	20	19	19	19	18
Кожа	22	21	21	21	20	20	19	19	19	18
Градински	710	698	685	672	659	646	633	620	607	594
Дървесни	53	52	51	50	49	48	47	46	45	45
Стъкло	113	111	109	107	105	103	102	100	98	96
Метали	44	43	42	41	41	40	39	38	38	37
Инертни	367	360	353	346	339	333	326	319	313	307
Опасни	11	10	10	9	8	8	7	6	6	6

V. SWOT АНАЛИЗ

SWOT анализът е метод за стратегически анализ при подготовка на документи на публичната политика, зад чиято абревиатура стоят следните думи:

- **S** (Strenghts) – Силни страни
- **W** (Weaknesses) – Слаби страни
- **O** (Opportunities) – Възможности
- **T** (Threats) – Заплахи

Методът цели да установи:

- Кои са най-важните силни и слаби страни в дадена организация, политика, сектор, т.е. характеристиките на вътрешната структура;

- Кой са най-важните възможности и най-сериозните заплахи пред развитието на дадена организация, политика, сектор, т.е. характеристиките на външната среда;
- Какво е съотношението между силните и слабите страни, от една страна, и възможностите и заплахите, от друга страна;
- Кой са лостовете на развитие и каква е основата на стратегиите за бъдещо развитие.

SWOT анализът е обективно следствие от извършените ситуационни анализи на съществуващото състояние и практики и изхожда от идеята за разделянето на обекта на анализ – управлението на отпадъците, от средата, в която той функционира.

Обектът на анализ се разглежда откъм неговите „силни страни" и „слаби страни". Средата, в която функционира управлението на отпадъците в общината, се диференцира на „възможности" и „заплахи".

Силни страни.

Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни.

Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности.

Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи.

Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние.

Матрица на SWOT анализа, представлява таблица, която се състои от четири квадранта, в които се подреждат и визуално представят основните характеристики на управлението на отпадъците. Попълването на четирите квадранта обобщава резултатите от аналитичната част на стратегическия документ и изводите и препоръките, направени в края на всеки анализ. При извършване на SWOT анализа могат да се разкрият множество силни и слаби страни, възможности и заплахи. За предпочитане е обаче да се подберат само най-важните от тях, които да попаднат в съответните квадранти на матрицата.

Силни страни		Слаби страни	
1	Изградено Регионално депо за неопасни отпадъци, отговарящо на съвременните екологични изисквания.	1	Увеличаване на количествата депонирани отпадъци и ниско ниво на рециклиране и оползотворяване.
2	Добре изградена система за организирано сметосъбиране във всички населени места на общината.	2	Липса на цялостни системи за разделно събиране и оползотворяване на строителни и биоразградими отпадъци.
3	Въведено разделно събиране и оползотворяване на рециклируемите отпадъци от опаковки в едно населено място.	3	Недостатъчна ангажираност на жителите за спазване на изискванията за регламентирано изхвърляне на отпадъци.
4	Осигуреност с транспортни средства и съдове за събиране на битови отпадъци, включително за разделно събиране.	4	Отрицателен баланс между приходите и разходите за управление на отпадъците.
5	Разработен четирисезонен	5	Ниска социална поносимост към

морфологичен анализ на отпадъци. 6 Разработен програма за управление на отпадъците. 7 Ежегодни информационни кампании за управлението на отпадъците.	увеличаване размера на таксите за битови отпадъци. 6 Периодично образуване на нерегламентирани замърсявания. 7 Липсва нормативна уредба за управление на отпадъците на местно ниво. 8 Неефективна система за контрол и санкциониране на нарушители.
Възможности	**Заплахи**
1 Усъвършенстване и разширяване на системите за разделно събиране на отпадъците. 2 Въвеждане на нови ефективни технологии за рециклиране и оползотворяване на различни потоци отпадъци. 3 Създаване на система за мониторинг и контрол на отпадъците. 4 Промяна на обществените нагласи за намаляване образуването и ефективно управление на отпадъците. 5 Засилен институционален и граждански контрол за предотвратяване нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. 6 Пълноценно използване на различни финансови инструменти, фондове и програми в областта на управлението на отпадъците. 7 Механизми за включване на обществеността при вземане на решения, свързани с управление на отпадъците – публични обсъждания, информация чрез медии и интернет.	1 Увеличаващи се раходи за дейностите за сметосъбиране и депониране на отпадъците. 2 Нарастващи законови задължения на местната власт и честа промяна на нормативната уредба, в сферата на управление на отпадъците. 3 Налагане на санкции на местната власт при неспазване изискванията на нормативната уредба в сферата на управление на отпадъците. 4 Ниска събриаемост и/или повишаване на такса битови отпадъци за населението. 5 Невъзможност на нискодоходните групи от населението да отделят допълнителни средства за услуги и дейности, свързани с управлението на отпадъците. 6 Изхвърляне на отпадъци от населението на нерегламентирани сметища. 7 Неизпълнение на целите по ЗУО и налагане на санкции от страна на контролните органи.

VI. ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Генералната цел на Програмата за управление на отпадъците на територията на община Две могили е:

Изграждане на ефективна и устойчива система за прилагане на йерархията за управление на отпадъците в община Две могили за ограничаване на вредното им въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

Общинската програма се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г. (НПУО), съобразена е с Европейската стратегия за устойчиво развитие и подхода „нулеви „отпадъци“ и включва следните стратегически цели:

<u>Стратегическа цел 1:</u> Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване.
<u>Стратегическа цел 2:</u> Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци.
<u>Стратегическа цел 3:</u> Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.

За всяка от стратегическите цели са разработени оперативни цели, които са пряко съотносими към съответната стратегическа цел, т.е. допринасят за нейното постигане. За разлика от стратегическите цели, оперативните могат да бъдат краткосрочни и средносрочни.

Общинската програма поставя следните оперативни/специфични цели за управлението на отпадъците в община Две могили за периода 2021-2028 г.:

ОЦ 1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци;
ОЦ 2: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците;
ОЦ 3: Предотвратяване и намаляване на риска от замърсявания с отпадъци;
ОЦ 4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общинската администрация за управление на отпадъците;
ОЦ 5: Участие на обществеността при прилагане на йерархията на управление на отпадъците.

За да се изпълнят оперативните цели и да се достигнат стратегическите цели на програмата, е заложено да се изпълни определен набор от дейности, които са обособени в подпрограми. Достигането на всяка стратегическа цел може да се осъществи, чрез изпълнението на една или няколко подпрограми.

ЗУО изисква общинските програми за управление на отпадъците да се разработват в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците. Като се имат предвид стратегическите цели и програмите с мерки за тяхното достигане от Националния план за управление на отпадъците, общинската програма за управление на отпадъците на Община Две могили, включва следните стратегически цели и подпрограми за достигане на всяка от тези цели:

Стратегически, оперативни цели и подпрограми в Програмата за управление на отпадъците на община Две могили 2021 - 2028 г.

Стратегически цели	*Оперативни цели*	*Подпрограма*
Стратегическа цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците, чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване	**ОЦ 1:** Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци **ОЦ 5:** Участие на обществеността при прилагане на йерархията на управление на отпадъците.	• <u>Подпрограма</u> за предотвратяване образуването на отпадъци
Стратегическа цел 2: Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци	**ОЦ 2:** Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците **ОЦ 5:** Участие на обществеността при прилагане	• <u>Подпрограма</u> за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци в т.ч. отпадъци от опаковки и биоотпадъци • <u>Подпрограма</u> за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на

Стратегически цели	*Оперативни цели*	*Подпрограма*
	на йерархията на управление на отпадъците.	строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради
Стратегическа цел 3: Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци	**ОЦ 3:** Предотвратяване и намаляване на риска от замърсявания с отпадъци; **ОЦ 4:** Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общинската администрация за управление на отпадъците	• Подпрограма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци • Подпрограма за подобряване на административния капацитет за управление на отпадъците

В началото на всяка подпрограма, преди представянето в табличен формат на мерките/ дейностите, резултатите от тях и т.н., е направено кратко представяне на подпрограмата, в която са изложени: какви са националните цели и посока на развитие в разглежданата област; най-важните резултати, които общината е постигнала до момента и които ще надгражда; най-важните изводи и препоръки от анализите, съотносими към подпрограмата; ключовите резултати, които се очакват от изпълнението на подпрограмата и ще спомогнат за достигането на съответната стратегическа цел на програмата за управление на отпадъците; наличието на други дейности и мерки, включени в други подпрограми на общинската програма за управление на отпадъците, които допълват и подпомагат изпълнението на оперативната цел на подпрограмата.

Подпрограмите съдържат както инвестиционни мерки, така и неинвестиционни мерки.

Инвестиционните мерки включват основно изграждането на инфраструктура в т.ч.: инсталации за предварително третиране на битови отпадъци с цел оползотворяване на битовите отпадъци и предотвратяване на емисиите на парникови газове; инсталации за компостиране/анаеробно разграждане; закупуване и инсталиране на компостери за домашно компостиране; закупуване на съдове и транспортни средства за разделно събиране и транспортиране на биоотпадъци и др. Инвестиционните проекти и възможностите на финансиране на определените стратегически цели в програмата и мерките в плана за действие са представени в тази глава. За изготвяне на *Инвестиционната програма* се вземат в предвид възможностите на общината за финансиране на дейностите по управление на отпадъците.

Финансирането на дейностите по събиране, транспортиране и депониране на битовите отпадъци, почистване на обществени места, почистване на незаконни сметища се поема от общинския бюджет чрез приходите от такса „битови отпадъци". Осигуряването на финансови средства за големи инвестиционни проекти в областта на управлението на отпадъците ще се търсят чрез външно финансиране от структурните и кохезионни фондове на ЕС, чрез Оперативните програми или други финансиращи организации. Инвестиции, свързани с проекти, като например за въвеждане на фамилно компостиране и други малки проекти с образователна цел биха могли да се финансират от ПУДООС. Инвестициите, които попадат в меката част на програмата, за разпространение на информационни материали, провеждане на кампании, обучения или инструктиране на притежателите на отпадъци се финансират от общинския бюджет или могат да бъдат финансирани от организациите по оползотворяване на отпадъците и други външни донори от частният сектор. Някои от дейностите в плана за действие не изискват наличен финансов ресурс, като въвеждане на нормативни изисквания чрез изменения и допълнения на местната нормативна уредба, което ще се осъществи чрез наличния административен капацитет. Неинвестиционните мерки включват дейности в т.ч.:

нормативни промени; назначаване на служители; обучение на служители; подготовка на проекти; разработване на методики, инструкции и др.административни актове; изпълнение на контролни дейности; провеждане на информационни кампании; разработване и внедряване на информационни системи и др.

VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ С ПОДПРОГРАМИ, МЕРКИ, ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ

Планът за действие съдържа мерките, които трябва да се предприемат за постигане на поставените цели в сферата на управление на отпадъците. С приемането и прилагането на плана се цели да бъде постигнат оптимален баланс между различните законодателни, институционални, икономически и технически мерки и прилагане на интегриран подход за управление на отпадъците. Планът определя и отговорностите на различните институции и организации в областта на управление на отпадъците, свързани с реализацията на предвидените мерки и дейности, очакваните разходи и вероятните източници за тяхното финансиране.

В НПУО 2021-2028 г. са разработени три сценария на инвестиционните мерки в сферата на управление на отпадъците, а именно:

- Вариант 1. „Инвестиране в изграждането на съоръжения за третиране“.
- Вариант 2. „Развитие на мерки свързани с предотвратяване образуването на отпадъци и стимулиране повторната употреба”.
- Вариант 3. „Рязко ускоряване на процесите по разделно събиране на рециклируемите отпадъци“.

За постигане на набелязаните цели с фокус върху краткосрочните такива е избран сценарият „Рязко ускоряване на процесите по разделно събиране на рециклируемите отпадъци“. Този сценарий е оценен чрез инструментариума на анализа разходи-ползи (АРП) съгласно Указанията за подготовка на Анализ на разходите и ползите за инвестиционни проекти – инструмент за икономическа оценка на Кохезионната политика на ЕС.

Политиката на община Две могили също следва да бъде насочена към ускоряване на разделното събиране на рециклируемите отпадъци, но успоредно с това следва да се инвестира в изграждането на съоръжения за третиране (претоварна станция със сепариране, компостираща инсталация и площадка за временно съхранение и/или оползотворяване на строителните отпадъци.)

Следва да се отбележи, че финансовите ресурси, с които разполага Община Две могили са ограничени, подкрепата от националните институции е недостатъчна и в случай на недостиг на средства може да се ревизира изпълнението на някои от представените по-долу мерки, включени в подпрограмите за изпълнение на настоящата Програма за управление на отпадъците.

Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци /ПОО/

Целта на тази подпрограма е насърчаване на населението, фирмите и институциите от страна на Общината към различни мерки и методи, които да доведат до предотвратяване образуването на отпадъците (ПОО), т.е. предприемане на конкретни действия, от които би могло да се намали образуването на отпадъците, там където е възможно.

Мярката е необходима поради все по-голямото нарастване на образуването на отпадъците, както на национално, така и на световно ниво. Образуването на отпадъци е все

по-голям нарастващ проблем, който оказва значително негативно влияние към околната среда и към здравословното състояние на хората, за който следва да се предприемат конкретни мерки за ограничаването му.

Управлението на отпадъците трябва да се усъвършенства непрекъснато и да се превърне в устойчиво управление на материалите с цел да се опазва, съхранява и подобрява качеството на околната среда, да се опазва човешкото здраве, да се гарантира разумното и ефективно използване на природните ресурси, да се насърчават принципите на кръговата икономика, и да се намалява зависимостта на ЕС и на страните-членки от вносни ресурси, като по този начин се осигуряват нови икономически възможности и дългосрочна конкурентоспособност. За постигането на този екологичен приоритет Директива (ЕС)2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците отделя специално приоритетно място на политиките по предотвратяване на отпадъците.

Предотвратяването на отпадъци е най-ефикасният начин за подобряване на ресурсната ефективност и за намаляване на въздействието на отпадъците върху околната среда. Поради това е важно държавите-членки на ЕС да предприемат подходящи мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, да наблюдават и оценяват напредъка в прилагането на такива мерки. Като част от тези мерки държавите-членки следва да подпомагат иновативни модели на производство, търговия и потребление, които намаляват наличието на опасни вещества в материалите и продуктите, които насърчават увеличаването на продължителността на живота на продуктите и повторната им употреба, включително чрез създаване и подкрепа на мрежи за повторна употреба и за ремонт и схемите за обратно изкупуване и връщане за повторно пълнене, както и като стимулират повторното производство, обновяването и, по целесъобразност, повторната употреба на продуктите и платформите за споделяне.

Предотвратяването на образуването на отпадъците цели да допринесе за намаляване на негативното влияние върху компонентите на околната среда, върху които влияе депонираният отпадък, чрез отделянето на газове и инфилтрат при протичащите процеси на гниене, както и върху намаляване използването на природни ресурси, неминуемо свързани с третирането и обезвреждането на отпадъци.

Ресурсите на Земята са ограничени, а това ограничава и възможностите за развитие на постоянно нарастващото световно население. Отпадъците от една страна се образуват от използването на ресурси или продукти, а от друга - те имат негативни ефекти върху околната среда в резултат от тяхното преработване или обезвреждане. Прекъсването на връзката между икономическия растеж и нарастващото използване на ресурсите, което води до негативно влияние върху човека и природата е основна цел в областта на политиката по околна среда. Този ръководен принцип за устойчиво развитие представлява не само ориентир за държавни действия, но е и мерило за решенията на икономиката и обществото.

Европейското и националното законодателство по управление на отпадъците (Директива 75/442/ЕЕС и ЗУО) поставят като първи приоритет предприемането на мерки за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, които да водят до намаляване на количеството на образуваните отпадъци и намаляване на вредното въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

Според ЗУО (§1, т. 17 от ДР), *„Отпадък“* е всяко вещество или предмет, от който притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи”. Особено важно е да се подчертае, че предотвратяването на отпадъци (ПО) има най-висок приоритет в йерархията на управление на отпадъците. Най-големите натоварвания на

околната среда възникват при производството на един продукт и именно поради това тези натоварвания се намаляват, чрез мерки за ПО.

Всяка страна членка на ЕС трябва да разработи Програма за предотвратяване на образуването на отпадъци. Предвидените в нея цели и мерки трябва да доведат до прекъсване на споменатата връзка между икономическия растеж и въздействието върху околната среда.

„Предотвратяване на образуването на отпадъци" означава да не възникват отпадъци, да не се произвеждат продукти, които после да трябва да бъдат рециклирани или обезвреждани. Различните възможности за третиране на отпадъците винаги са свързани с трудности и натоварвания за околната среда. Отпадъкът не изчезва просто така, а чрез депонирането и изгарянето, дори чрез рециклирането, само се променя като вещество. Всяко депониране е намеса в природата, като при това не могат на 100% да се изключат вредни въздействия върху околната среда. В най-добрия случай отпадъците се оползотворяват, но дори и в този случай възникват натоварвания поради употребата на енергия и вода. Поради това, най-адекватното противодействие на проблемите с отпадъците са действията преди образуването на отпадъци, а именно предотвратяването на образуването на отпадъци.

Необходимо е също да има доброволни и самоограничителни мерки от страна на всички участници в обществения живот, като тези мерки трябва да се разясняват, да се помага за тяхното създаване и провеждане, да се дават съвети на бизнеса и домакинствата.

Участници в дейностите по предотвратяване на образуването на отпадъци

Основни участници в разработването и реализацията на политиките по ПОО са:

Държава. Тя създава ефективни предпоставки и регулации за подпомагане на участниците в дейностите по предотвратяване образуването на отпадъци, за да изпълни задължението си, съгласно ЗУО. За целта държавата може да предвиди в съответните нормативни актове, например, различни данъци и/или такси, които стимулират производства или потребление с по-малко отпадъци. Държавата може също така да регламентира, чрез нормативен акт дори забрани за дадени продукти, ако това не противоречи на европейските норми, както и определянето на задължения, като например задължително обратно изкупуване, ограничения в разпространението, регламентиране на транспортирането, складирането и третирането на отпадъците и др. Освен това по силата на чл. 49 и чл. 50 от ЗУО държавата е длъжна да прилага мерки за планиране като изготвя и план за управление на отпадъците, както и програма за предотвратяване на образуването на отпадъци. Въвеждането на разрешителни и регистрационни режими също е задължение на държавата, регламентирано в ЗУО.

Общини. Общините са отговорни за събирането на отпадъците на тяхната територия, като извършват тази дейност самостоятелно или чрез регионални сдружения. По силата на чл. 52 от ЗУО те са длъжни да изготвят програма за управление на отпадъците, чиято структура, цели и предвиждания отговарят на НПУО, включително на ПОО, която по силата на ЗУО е неразделна част от НПУО. В общинските програми и наредби за управление на отпадъците могат да се включат и съвсем конкретни мерки за ПОО, като например ограничаване на ползването на прибори за еднократна употреба при обществени мероприятия.

Икономически и научни субекти, неправителствени организации. За предотвратяване на образуването на отпадъци икономическите субекти, подпомагани от научните среди, могат да разработят продукти и производствени процеси, които са екологосъобразни и бедни на отпадъци и да оптимизират съществуващи процеси и продукти. Предлаганите на пазара продукти трябва да бъдат с по-дълъг живот, да са лесни за поправяне

и да са произведени и търгувани без излишни опаковки. Тоест икономическите субекти, подпомагани от научни организации, могат да предприемат мерки, с които се отказват от производството на неекологосъобразни продукти. Засега този отказ е по-скоро доброволен и продиктуван от маркетингови или други съображения, но той може да стане и задължителен при разработване и влизане в сила на съответни закони, наредби и стандарти. Неправителствени организации, които подкрепят идеите за общество, стремящо се към нулеви отпадъци, могат да създадат платформи и доброволни мрежи за всички субекти, които имат желание да допринесат за реализация на тези политики.

Домакинства. Въпреки, че основните количества отпадъци не се генерират от домакинствата, респективно от крайните купувачи, мерките за предотвратяване на отпадъци са насочени в най-голямата си част към тях. Всеки потребител може да ограничи купуването на стоки, които водят до образуване на много отпадъци и по този начин да принуди производителите да спрат или поне да намалят производството на такива стоки. На сегашния етап това означава потребителят да има такова съзнание, че дори да е готов да понесе ограничения в своите „удобства", респективно да вложи повече усилия и време. Поради това реално и действащо предотвратяване на отпадъци сред потребителите може да се очаква, когато на пазара се предлагат достатъчно стоки и услуги, които са ефективни от екологична гледна точка.

Предотвратяването на образуването на отпадъци е задача на генераторите на отпадъци. Генераторите на отпадъци, решават чрез своите дейности дали ще произвеждат отпадъци или не. Предотвратяването на образуването на отпадъци се състои от следните елементи:

- Стриктно избягване на отпадъците;
- Намаляване на генерирането на отпадъци при източника;
- Насърчаване на повторната употреба;
- Рециклиране при източника.

Стриктното предотвратяване включва пълното избягване на генерирането на отпадъци, чрез реално премахване на вредните вещества или чрез намаляване на материалния и енергийния интензитет в производството, потреблението и разпространението. Примерите за точно прилагане на *предотвратяването* включват такива, които се отнасят до:

- Опасните свойства на определени съставки/компоненти в продуктите, като се налага тяхното избягване и/или заместване с материали, които не са опасни за човека или за околната среда (например, чрез забрани на използването/ влагането на полихлорираните бифенили или озоноразрушаващите вещества, или премахване на тежките метали от батериите на мобилните телефони).
- Количество, като избягване употребата на материали или на етапи в производството/потреблението (например, чрез купуване на плодове и зеленчуци от открити пазари или от секцията за плодове и зеленчуци в супермаркета, вместо купуването на пакетирани плодове или чрез премахване на междинното опаковане на козметични продукти и паста за зъби).

Намаляването при източника включва минимизиране употребата на токсични или вредни вещества и/или минимизиране консумацията на материали или енергия. Примерите за намаляване при източника включват такива, които се отнасят до:

- Опасните свойства на определени съставки/ компоненти в продуктите, като намаляване употребата на вредни вещества в продуктите, в системите за производство и продажба, както и в системите за консумация и депониране и намаляване употребата на

вещества, които пречат на повторната употреба или рециклирането (например, пластмасови етикети върху хартия, използване на хлорирани разтвори като почистващи средства).

- Количество, като използване на по-малки количества ресурси за осигуряване на същия продукт или услуга (например намаляване дебелината на покритието, въвеждане на системи за повторна употреба или пълнене, миниатюризация, ресурсно ориентирани покупки и потребление) и използване на по-ресурсно независими строителни подходи и материали.

Повторната употреба на продуктите включва многократната употреба на продукта в оригиналната му форма, по оригиналното му_предназначение или като алтернатива, с или без допълнителна обработка. Примерите за повторна употреба на продуктите включват такива, които се отнасят до:

- Повторна употреба след допълнителна обработка, като измиване и повторно пълнене на стъклени или пластмасови бутилки, и обработка и използване на празни варели от лепила за варели за петрол.
- Повторна употреба без допълнителна обработка, като използване на торбички за пазар повече от един път.

Рециклирането при източника включва дейности, които позволяват използването на даден материал след обработка на територията на производителя на отпадъка. Примери са:

- Използване след биологично третиране, като домашно компостиране.
- Използване след пречистване, като повторна употреба на вода след пречистване, на разтвори след дестилация и т.н.

Предотвратяването и намаляването на образуването на отпадъците се осъществява през целия жизнен цикъл на продуктите от проектирането им до превръщането им в отпадъци и включва следните основни елементи:

- влагане на по-малко количество материали за производството на даден продукт
- удължаване полезния живот на продуктите – произвеждане на по-трайни продукти и осигуряване възможности за ремонтиране и поправка на продуктите
- намаляване на опасните свойства на отпадъците, образувани след употреба на продуктите
- произвеждане на продукти, които могат да се използват повторно и влагане на материали, които могат да се рециклират
- ограничаване на ненужната употреба на продукти (напр. продукти за еднократна употреба, замяна на стари с нови модели продукти и т.н.) и по-ефективното използване на продуктите.

Мерките за постигане на националната цел за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, които могат да се предприемат на местно ниво са:

- Икономически стимули за намаляване образуването на отпадъци;
- Популяризиране на схемите за „еко-маркировка” и повишаване на екологичното съзнание на купувачите;
- Контрол върху спазването на изискванията, въведени в наредбите за масово разпространени отпадъци по отношение на заплащането на продуктови такси и относно повторното използване на съответния вид масово разпространен отпадък;
- Контрол върху спазването на забраните за изхвърляне в общия отпадъчен поток на опасни домакински отпадъци.

Общинските власти могат да насърчат предотвратяването и намаляването на образуването на отпадъци чрез провеждане на мероприятия за повишаване на екологичното съзнание на населението.

Мероприятията следва да бъдат насочени към разясняване на ролята на купувачите в намаляване на образуването на отпадъци и предизвикване на промяна в поведението им по време на покупката на продукти. Цели се вземането на решението за покупка да се влияе не само от качествата и цената на продукта, но и от възможните вредни въздействия върху околната среда като се вземат под внимание следните фактори:

- трайност на продукта, възможност за повторно използване и поправка;
- материалите от които е направен – възобновими или невъзобновими;
- съдържа ли излишни опаковки.

Специфичен инструмент за насърчаване на предотвратяването на образуването на отпадъци са еко-маркировките на продуктите.

Националната програма за предотвратяване образуването на отпадъците за периода 2021-2028 г. е втората за страната програма. Предвид високия приоритет на предотвратяването на хранителните отпадъци на глобално ниво и изискванията на Директива (ЕС)2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците, към настоящата програма се разработи отделна подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителните отпадъци.

Мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци

В Приложение № 4 към чл. 50, ал. 3, т. 2 на ЗУО са изброени 16 примерни мерки за ПО, обособени в три групи:

- мерки, които могат да засегнат рамковите условия, свързани с образуването на отпадъци;
- мерки, които могат да засегнат фазата на проектиране, производство и разпространение;
- мерки, които могат да засегнат фазата на потребление и употреба.

Анализът на приложимостта на примерните мерки показва, че относими към компетенциите на местните власти и подходящи за прилагане в община Борован са посочените по-долу мерки. За всяка мярка са представени нейната същност, досегашно прилагане и планирани действия в настоящата подпрограма по всяка мярка.

Мярка: Използване на мерки за планиране или други икономически инструменти за насърчаване на ефикасното използване на ресурсите

Съдържанието на тази мярка може да се раздели на две групи дейности:

- Разработване на общински програми за предотвратяване образуването на отпадъци - съгласно българското законодателство, кметът на общината разработва *Програма за управление на отпадъците* и *Подпрограма за предотвратяване образуването на отпадъци*, която е част от нея. Кметовете на няколко общини, ако те са включени в регионално сдружение, могат да разработят и Програма за съответния регион.
- Прилагане на икономически мерки

Компостирането е най-практичният и удобен начин да се третират органичните отпадъци в райони с еднофамилни къщи. Компостирането, което е собствения начин на природата за рециклиране, представлява контролирано разграждане на органични материали като листа, клонки, окосена трева и растителни хранителни отпадъци. Компостът е продукт за подобряване на почвата, който е резултат от правилното компостиране. Компостирането може да бъде по-лесно и по-евтино, отколкото поставянето на тези отпадъци в чували, или

транспортирането им до претоварни станции или до контейнерите на централизираната система за събиране на отпадъци. Компостът също така подобрява почвата и отглежданите на нея растения. В селата обикновено има градини, ливади, дървета, храсти, или дори саксии за засаждане на растения и домашно приготвеният компост е много полезен. Всички органични отпадъци могат да се компостират. От всички „зелени“ отпадъци - отпадъци от дворове, като паднали листа, окосена трева, плевели и останки от градински растения, също и хранителни отпадъци, може да се получи отличен компост. Дървесните отпадъци от дворове могат да бъдат насечени и нарязани до размера на дърва за горене в печка или камина или да бъдат раздробени чрез шредер до дървесни стърготини или малки парченца. Когато се поставят около засадени растения или за настилка на пътеки, те накрая ще бъдат биоразградени и ще се превърнат в компост. Компостирането може да се практикува в повечето дворове в изработени в домашни условия или фабрично произведени съдове за компостиране или просто на открити купове (в някои населени места има изискване за затворени съдове). Фирми, училища и други предприятия може също лесно да компостират отпадъците си. Изработените в домашни условия съдове могат да бъдат направени от дървесни отпадъци, тел, снегозадържащи съоръжения или дори стари кофи за боклук (с дупки, пробити в страни и отдолу). Фабрично произведените съдове включват такива със система за обръщане, рамки, конусообразни и съдове с голям обем.

В изготвените сценарии е включено населението, което прилага домашно компостиране. Броят на необходимите компостери е определен при допускане, че един компостер обслужва едно домакинство в съответния регион. Средното количество компостирани биотпадъци от един компостер е от 150 кг/г.

С въвеждането на допълнителни плащания (екотакси, данъци, концесионни възнаграждения и пр.) за ползване на природни ресурси се цели намаляване на количеството на използваните ресурси в производството и по този начин и намаляване на количеството на отпадъците, които биха възникнали.

Въпреки, че вече са разработвани и приети различни програми, както в областта на околната среда като цяло, така и специално в областта на управление на отпадъците, не са предвиждани конкретни взаимообвързани мерки за предотвратяване на отпадъците. Настоящата подпрограма е първата такава програма и в нея за първи път се предвиждат конкретни мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци в общината. Сама по себе си изготвената програма е мярка за планиране на ефективното използване на ресурсите. Въвеждането на „електронна община”, освен преките положителни ефекти за гражданите и бизнеса, има съществен принос към политиката за ПОО и ефективно използване на ресурсите. Реализирането на мерки в това направление ще доведе до намаляване на употребата на офис хартия и консумативи, което е равнозначно на предотвратени тонове отпадъци в общината. Подобряването на обслужването на граждани в периода на програмата ще се фокусира и върху разширяване на предлаганите електронни услуги и тяхното популяризиране сред гражданите и фирмите.

Наред с това, общината може да насърчава екологосъобразно поведение на гражданите и юридическите лица, чрез подходящи икономически стимули. Например въвеждане на по-ниски ставки на годишния патентен данък по ЗМДТ за еднолични търговци и предприемачи, чиято дейност води до повторна употреба на дадени продукти (услуги за ремонт на дрехи, обувки, мебели, велосипеди, електрическо и електронно оборудване).

Тъй като трудно може да се измери точният ефект на количественото и качественото предотвратяване на отпадъци, постигнато в резултат на прилагането на тази мярка, ***подходящ***

индикатор за нейния успех може да бъдат стойностни показатели като например: *брой разработени програми за ПОО, брой изпълнени мерки от общинската програма за ПОО, брой и/или стойност на въведените допълнителни екоплащания или икономически стимули, брой семейства въвели компостиране на място и др.*

Мярка: Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители

Тази мярка може условно да бъде разделена на информационни кампании и на мероприятия за обучение. Популяризирането на различни практически действия, водещи до предотвратяване на отпадъци, може да се извършва чрез съответни кампании в средствата за масова информация, рекламни брошури и пр. Целта на тези кампании е потребителят да е в състояние да взема информирано решение, относно предотвратяване на отпадъци при пазаруване или при извършване на ежедневните дейности в домакинството с оглед ПОО и намаляване на тяхното количество.

Съществуват много добри примери за проведени информационни кампании относно ПО от местните власти. Например, за намаляване на количеството отпадъчна хартия, образувано от разпространението на рекламни материали в това число и на безплатни вестници, в редица европейски страни съществува практика за поставяне на стикери „против нежелана поща” на разположение на всеки, който желае да участва. От друга страна растящото място на информационните и комуникационни технологии в дома отваря пътя за нови подходи, позволяващи „всички хартии” да бъдат избегнати, като се дава приоритет на електронния носител, независимо дали става въпрос за битови сметки или за друга информация, предоставена на хартиен носител. Организирането на обучение на преподаватели може да бъде засилено, като съвместно с Министерството на образованието и науката се намери и подходящ начин (например в часовете на класния ръководител) за включване на преподаването на придобитите знания в учебната програма.

Информационното осигуряване на дейностите по управлението на отпадъците е с важно значение при процесите на техния контрол. Необходимо е Общината да разполага с достатъчно и надеждни данни за различните видове и потоци отпадъци, с които борави или които се образуват на територията ѝ, но се управляват от други лица. Обобщението на информацията за генерираните отпадъци на територията на общината влияе и върху годишното изчисляване на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, както и за намаляване количествата на отпадъците, депонирани на Регионалното депо.

Кампаниите за повишаване на общественото съзнание и консултации с участниците в процеса на управление на отпадъците, ще допринесат за разбиране на потенциалните възможности и ползи за околната среда, произтичащи от оползотворяването и рециклирането на отпадъците. Информирането и участието на обществеността е основен компонент на всяка Програма за управление на отпадъците. Отпадъците са резултат от човешката дейност и без участието на населението, основен генератор на битови отпадъци, дори и най - добре разработената програма не може да постигне своите цели. От изключителна важност е населението и бизнесът да бъде запознато с йерархията при управление на отпадъците, да са запознати с приоритетността в реда на справянето с отпадъците, както и за отговорностите на всеки, който образува или допринася за образуването на отпадъци, включително и отговорността да покрива пълните разходи за своите действия.

Вземането на правилни решения и осъществяването на мерките, заложени в Програмата за управление на отпадъците и Плана за действие към нея, ще се постигнат при

оптимален баланс на интересите на различните участници в управлението на отпадъците. Необходимо е да се поддържа непрекъснат диалог с участниците в дейностите по управление на отпадъците и организирането на кампании за повишаване на общественото разбиране.
Основният резултат на тази мярка е повишаване на общественото съзнание. Специална целева група ще са децата и учениците в детските и учебни заведения, които много бързо се приобщават към „зелените" идеи. Информационните кампании ще се фокусират приоритетно към намаляването на образуването на отпадъци от опаковки от хартия, картон, стъкло и пластмаса и биоразградими отпадъци.

Индикатори: *Брой проведени информационни кампании и обучения.*

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 1	**Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване**
Оперативна/и цел/и:	***Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци***
Текущи индикатори	Количество образувани битови отпадъци в тон за година Норма на натрупване на битови отпадъци в община Две могили
Целеви индикатори	Количество образувани битови отпадъци в тон за година – …… тона за година /през 2028 г./; Норма на натрупване на битови отпадъци в община Две могили през 2028 г. – …… кг/ж/год.

Мярка	**Дейности /мерки/**	**Бюджет (лева)**	**Източници на финансиране**	**Срок за реализация**	**Очаквани резултати**	**Индикатори за изпълнение**		**Отговорни институции**	
						Текущи	***Целеви***	***Водеща***	***Партньор***
1. Използване на мерки за планиране или други икономически инструменти за насърчаване на ефикасното използване на ресурсите	1.1. Разработване на Програма за управление на отпадъците с включени цели и мерки за предотвратяване образуването на отпадъци /ПОО/			2021 г.	Одобрена от Общински съвет Програма за управление на отпадъците на община	Подготовка и съгласуване на 1 брой Програма за управление на отпадъците с включени мерки за ПОО	Разработена и приета 1 брой Програма за управление на отпадъците с включени мерки за ПОО	Община	Обществеността и всички заинтересовани страни, които участват в консултациите при разработването на програмата
	1.2. Извършване на актуален Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2024 г.	10 000 лв.	Отчисления по чл. 64 от ЗУО, Общински бюджет, ПУДООС, ОПОС 2021-2027 г.	2024 г.	Изготвен актуален Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2024 г.	-	Изготвен 1 брой Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2024 г.	Община	РСУО
	1.3. Извършване на мониторинг за изпълнение на мерките за ПОО заложени в програмата, включително недопускане образуването на локални	-	-	2021-2028 г.	Намаляване на вредното въздействие на отпадъците	Ежегодно - брой изпълнени/ в процес на изпълнение мерки	Брой изпълнени мерки, включени в ППОО до края на 2028 г.	Община	-

	замърсявания								
	1.4. Изпълнение на мерките и контрол във връзка със забраната от юли 2021 г. за пускането на пазара и употребата на определени пластмасови продукти за еднократна употреба (Директива (ЕС) 2019/904 от 5 юни 2019 година)		Общински бюджет	2021-2028 г.	Създадени предпоставки за предотвратяване образуването на отпадъци от някои продукти за еднократна употреба	Ежегодно - брой изпълнени/ в процес на изпълнение мерки	Брой изпълнени мерки, включени в ППОО до края на 2028 г.	Община	РИОСВ
	1.7. Изготвяне и прилагане на планове за ПОО в общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия	5 000 лв.	Общински бюджет	2023 г.	Предотвратени битови отпадъци от общински звена като пример за останалите организации в общините	Подготовка и съгласуване на Планове за ПОО в общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия	Разработени и приети Планове за ПОО в общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия	Община	Общински структури, звена и предприятия
2. Използване на разяснителни кампании и предоставяне на информация, насочена към широката общественост като цяло или към специфични групи от потребители	2.1. Изготвяне на годишен план за действие, относно разяснителни кампании за предотвратяване на отпадъците	-	-	2021-2028 г.	Гражданите и фирмите са запознати с ползите от ПОО	Изготвени годишни планове	До 2028 г. изготвени 7 годишни планове за действие	Община/ Еколог	-
	2.2. Провеждане на кампании за разясняване и предоставяне на	1 500 лв.	Общински бюджет ПУДООС и др.	2021-2028	Гражданите и фирмите са запознати с ползите от ПОО	Брой реализирани дейности от годишния план	До 2028 г. проведени минимум 7 информационни	Община/ Еколог	-

	информация за политиките по ПОО					за действие	кампании		

Подпрограма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци в т.ч. отпадъци от опаковки и биоотпадъци

В йерархията за управление на отпадъците подготовката за повторна употреба се нарежда на второ място след предотвратяване на образуването им. Целта на тази подредба е именно максималното използване на отпадъците в колкото се може повече направления. На следващо място е рециклирането, което цели превръщането на отпадъците в други суровини и материали, но разликата с подготовката за повторна употреба е, че тук за извършването на дейността е необходимо използване на много повече суровини. Следва оползотворяването, което цели използването на отпадъците за превръщане в енергия, биогорива и др.

Съгласно нормативната уредба, отделянето на рециклируеми и оползотворими отпадъци от потока битови отпадъци се осъществява посредством сътрудничество с организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки и чрез извършване на дейности по предварително третиране на отпадъците, преди тяхното депониране.

Увеличаването на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци води до минимизиране на количествата на рециклируемите отпадъци **в общия поток на отпадъците, постъпващи на депо.**

Формулирането на количествени цели за рециклиране и оползотворяване, засягащи определени приоритетни потоци отпадъци е практическа мярка за налагане на рециклирането/оползотворяването.

Целите за рециклиране на битовите отпадъци, които страната си е поставила да постигне поетапно до 2035 г., са както следва:

- до 1 януари 2020 - най-малко 50 на сто от общото им тегло;
- до 1 януари 2025 - най-малко 55 на сто от общото им тегло;
- до 1 януари 2030 - най-малко 60 на сто от общото им тегло;
- до 1 януари 2035 - най-малко 65 на сто от общото им тегло.

За разлика от останалите масаво разпространени отпадъци /МРО/, в управлението на отпадъците от опаковки Общините имат значително по-активно участие и задължения като една от основните заинтересовани страни, което изисква много по-добра координация между всички участници в процеса на управление на отпадъците от опаковки. В случай че нямат сключен договор с организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки, общините са длъжни да разработват и изпълняват сами програми за разделно събиране на отпадъци от опаковки и да предоставят ежегодно информация на МОСВ в тази връзка.

Всички МРО, с изключение на отпадъците от опаковки, се образуват в резултат на употребата на самия продукт, пуснат на пазара, който след употребата се превръща в отпадък. Отпадъците от опаковки са резултатът от употребата на продукти, които са опаковани и именно опаковките, а не самите продукти са предмет на изискванията за рециклиране и оползотворяване. В допълнение при опаковките става въпрос за изключително широк диапазон от опаковани продукти – десетки хиляди вида, от които се генерират отпадъците от опаковки, което допълнително усложнява организирането на системите за разделното им събиране.

Количествените цели, които страната ни си поставя по отношение на рециклирането и оползотворяването на отпадъците от опаковки през следващите години, са, както следва:

- 2025 г.: 65% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклира, в т.ч.: Пластмаси: 50%; Дърво: 25%; Черни метали: 70%; Алуминий: 50%; Стъкло: 70%; Хартия и картон: 75%;

- 2030 г.: 70% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклират, в т.ч.: Пластмаси: 55%; Дърво: 30%; Черни метали: 80%; Алуминий: 60%; Стъкло: 75%; Хартия и картон: 85%.

В допълнение към тези цели наскоро приетото европейско законодателство[1] от пакета „Кръгова икономика“ поставя по-специални изисквания към едни от най-широко разпространените пластмасови опаковки, а именно пластмасовите бутилки за напитки за еднократна употреба. По-конкретно се поставя изискването всяка държава членка да гарантира, че:

- от 2025 г. някои бутилки за напитки трябва да съдържат най-малко 25% рециклирана пластмаса, а от 2030 г. - най-малко 30%;
- държавите-членки да осигурят разделното събиране с цел рециклиране на пластмасови бутилки за еднократна употреба до 3 литра на ниво най-малко 77% до 2025 г. , а до 2029 г. - 90%.

На европейско ниво се приеха и нови разпоредби за докладване на данни за отпадъците от опаковки[2], които страната ни трябва да прилага.

Голяма част от битовите отпадъци от домакинствата и други организации са **биоразградими отпадъци**. Ето защо българското законодателство въведе конкретни количествени цели за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на битови биоотпадъци, както и цели за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата.

Съгласно § 1, т. 2 от ДР на ЗУО „Биоотпадъци“ са биоразградими отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Съгласно § 1, т. 3 от ДР на ЗУО „Биоразградими отпадъци“ са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

Член 8, ал. 1 от Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр. 11 от 31 Януари 2017 г. задължава кметовете на общини във всеки от регионите за управление на отпадъци по чл. 49, ал. 9 от ЗУО да постигат следните **регионални цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци:**

1. до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;

2. до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;

3. до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.

[1] ДИРЕКТИВА (ЕС) 2019/904 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда

[2] РЕШЕНИЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2019/665 НА КОМИСИЯТА за докладване на данни за отпадъците от опаковки

Изпълнението на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биотпадъци се осигурява чрез прилагане на домашно компостиране и разделно събиране.

Разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци

При изготвяне на предвижданията за разделно събиране на битови био-отпадъци са възприети допусканията, определени в *Модел и поетапен план за действие за управление на биоотпадъците в България*, разработен в рамките на проект „Разработване на нормативна уредба за управление на биоотпадъците и създаване на система за осигуряване качеството на компоста и Национална организация за осигуряване на качеството на компоста". Направените допускания по отношение на фракциите „хранителни отпадъци" и „растителни отпадъци".

Целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци в т.ч. за биоотпадъците се изпълняват от общините самостоятелно или заедно с други общини, в зависимост от решението на Общото събрание на РСУО и наличната инфраструктура за третиране на отпадъците в общината и региона. Системите за разделно събиране и рециклиране на отпадъците от опаковки от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, НУБА и ИУЕЕО, които се осъществяват и финансират основно от организациите по оползотворяване, чрез схемите за „разширена отговорност на производителя" се отчитат и допринасят в голяма степен за постигане от общините на целите за рециклиране на битовите отпадъци.

Важна предпоставка за постигане на целите за намаляване количествата на депонираните отпадъци и увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци са и част от действията, предприети през последните години в това направление, а именно:

- ясно определената отговорност на общините за управление на битовите отпадъци, включително поставените цели за рециклиране
- определянето на задължителни количествени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло
- въведеното законово изискване към административните, стопанските, образователните, търговските и други подобни обекти, които генерират битови отпадъци, да събират разделно отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метал и да сключват договори за предаването им на оторизирани за такава дейност фирми и организации
- въвеждането на икономически инструменти, стимулиращи общините да подобрят показателите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци (отчисления за депониране на всеки тон битови отпадъци), като тези от тях, които изпълнят посочените цели за рециклиране на битовите отпадъци се освобождават от 50% от дължимите отчисления за депониране
- друг икономически стимул по отношение на осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от гражданите и фирми е освобождаването на общините от допълнително заплащане с 15% завишение на дължимите отчисления за депониране, за общини, които не изпълнят задължението си за осигуряване на посочената инфраструктура
- нормативно осигурената възможност общините да използват натрупаните суми от заплатените от тях отчисления за депониране за финансиране на инвестиционни разходи за рециклиране и друго оползотворяване на битовите отпадъци.

Приемането и прилагането на Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г.,

изигра съществена роля за прилагане на нов подход към биоразградимите отпадъци, увеличаване на количествата на рециклираните биоразградими отпадъци чрез създаване и постепенно разширяване на системите за разделно събиране и изграждане на инфраструктура за рециклиране на зелени, а в последните години - и за рециклиране на хранителни отпадъци, които до приемането на Плана почти изцяло се депонираха. Планът анализира и адресира и мерки за намаляване на депонирането на други потоци биоразградими отпадъци – основно хартия и картон, като количествата депонирани отпадъци от този вид също се намалиха чрез развитие на системите за разделно събиране и инфраструктурата за рециклиране и особено на отпадъците от опаковки от хартия и картон.

В Подпрограмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци са предвидени мерки, които условно могат да бъдат класифицирани като инвестиционни мерки и неинвестиционни (меки) мерки.

Инвестиционните мерки са насочени основно към реализация на проекти за изграждане на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци, инсталации за рециклиране, инсталации за компостиране, създаване на центрове за подготовка за повторна употреба и др.

„Меките" мерки са насочени към осъществяването на различни тематични проверки, провеждане на информационни и разяснителни кампании и обучения, различни нормативни промени и др.

В резултат от изпълнението на мерките от тази подпрограма е необходимо до 2030 г. минимум 55% от общото тегло на битовите отпадъци, образувани на територията на община Борован да бъдат подготвени за повторна употреба и рециклиране.

Въвеждането на разделно събиране, при източника на генериране на отпадъци, ще доведе до увеличаване количествата на събираните фракции. Прилагането на схеми за разделно събиране от една страна ще бъде организирано на база на принципа „**отговорност на производителите**", като задължение на производителите и вносителите на стоки, след крайната употреба, на които се образуват масово разпространени отпадъци, и плащащи продуктови такси на фирми по оползотворяване. От друга страна стои като задължение на общините да организират системи за разделно събиране на различините потоци отпадъци.

Приоритет ще има въвеждането на схеми за разделно събиране и рециклиране за следните групи отпадъци:

- отпадъци от опаковки и други битови отпадъци, подходящи за рециклиране (отпадъци от хартии и картони, пластмаси, метали и др.);
- отпадъци от офиси, административни сгради и учреждения;
- биоразградими отпадъци от домакинствата, заведенията за обществено хранене и от поддръжка на обществени зелени площи;
- едрогабаритни отпадъци;
- отпадъци от строителство и разрушаване на сгради;
- негодни за употреба автомобилни гуми;
- излезли от употреба моторни превозни средства;
- масово разпространени опасни отпадъци, като отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, луминесцентни лампи и др.

Изпълнението на целите за рециклиране ще бъде осъществено чрез:

- Количества, събрани от системите за разделно събиране с контейнери, поставени от организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки и общините;

- Количества разделно събрани отпадъци от пунктове за вторични суровини и търговски обекти;
- Отпадъци, отделени в инсталации за сепариране на смесени битови отпадъци;
- Количества разделно събрани и компостирани зелени и биоразградими отпадъци в домашни, общински и регионални инсталации и др.

Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки е първата от всички системи за разделно събиране на отпадъците, създадена след приемането на Закона за управление на отпадъците през 2003 г. На територията на страната работят няколко организации за оползотворяване на отпадъците от опаковки, които имат ангажимента да изпълняват целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки от името на лицата, които пускат на пазара опаковани стоки. Системата е с широко покритие на територията на цялата страна. Специфичен показател, измерващ ефективността на работа на системата за управление на отпадъците от опаковки, е процентът на рециклираните отпадъци от опаковки спрямо генерираните. Средно за страните от ЕС стойността на този показател е 60,4% за 2008 г. и 67,5% 2017 г. За страната ни този процент нараства от 50,3% през 2008 г. на 65,6% през 2017 г., като от 2010 до 2017 г. стойността на показателя се движи около средната стойност за ЕС. През десетгодишния период 2008-2018 г. България изпълнява, дори преизпълнява, целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки.

Рециклируемите отпадъци заемат много голям относителен дял - почти 33%, в това число – хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на хартията – 10,42%, следвано от пластмаса – 9,89 %, метали – 7,04% и стъкло – 5,96%. Процента на отпадъците от фракция „инертни материали“ е средно – 18,7%, което показва, че в контейнерите за битова смет се изхвърлят значителин количества пепел и сгурия от отопление на твърдо гориво, строителни отпадъци, пръст и др.

В общинския център – Две могили от 2016 г. е въведена система за разделно събиране на отпадъците от опаковки.

Община Две могили следва да предприеме допълнителни действия в следните направления:

- Разширяване и оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки и редовно спазване графика за извозването им при строг контрол на разделно събрания отпадък;
- Въвеждане на системи за разделно събиране и рециклиране на биоразградимите отпадъци, чрез домашно компостиране и участие в регионалната компостираща инсталация;
- Предоставяне на информация за количествата разделно събрани и предадени за рециклиране битови отпадъци от всички юридически лица на територията на общината;
- Мерки, свързани с осъществяване на контрол за изпълнение на изискванията за разделно събиране и предаване на рециклируемите битови и биоразградими отпадъци;
- Въвеждане на стимули за гражданите и юридическите лица за активно участие в организираните от общината системи за разделно събиране на битовите и биоразградими отпадъци.

Пряко отношение към постигане на набелязаните цели на настоящата подпрограма са мерките от другите подпрограми, свързани с:

- осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за битовите отпадъци;

- продължаване прилагането на икономически инструменти, които чрез стимули и санкции да доведат до постигане на набелязаните цели /отчисленията за депониране, редукция на такса „битови отпадъци“ за участващите в системите за разделно събиране/;
- включването в общинската наредба на специални разпоредби и изисквания за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на битовите, в т.ч. на биоотпадъците;
- периодично извършване от общината на проучвания за морфологичния състав на битовите отпадъци;
- определяне на такса „битови отпадъци“, възможно най-пряко, свързано с количествата изхвърлени отпадъци;
- обучение и подобряване административния капацитет за управление на отпадъците на общинско ниво;
- внедряване на електронна информационна система за управление на отпадъците в общината, чрез която ще се събират данни за битовите отпадъци, вкл. модул за разделно събраните и предадени за рециклиране и оползотворяване, за проследяване на степента на постигане на целите и вземане на съответните управленски решения;
- обучителни програми за поддържане и подобряване капацитета на администрацията и контролиращите служители на общината;
- участие в Общите събрания на РСУО, обвързани с вземане на решения за подхода за изпълнение на целите на общините в РСУО и решения по други въпроси.

Реализацията на мерките от настоящата подпрограма гарантира поетапното намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци и за насърчаване на разделното събиране на биоотпадъците с цел компостиране и анаеробно разграждане, както и за третиране на биоотпадъците по начин, който осигурява висока степен на защита на околната среда.

Осъществяването на програмата има значителен принос за изпълнение и на целите за намаляване на парниковите газове в съответствие с Интегрирания план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г., тъй като изпълнението на мерките за биоразградимите отпадъци са едновременно и мерки за намаляване и предотвратяване на емисиите на метан от депата за битови отпадъци.

Като се вземат предвид тенденциите в страната по отношение на опаковките и отпадъците от опаковки, европейските политики относно кръговата икономика и ефективното използване на ресурсите, както и новоприетото европейско законодателство в разглежданата област е целесъобразно достиженията на създадената система за разделно събиране на отпадъците от опаковки, не само да се запазят, но и да се надграждат и развиват в следващите години. Общините следва да фокусират вниманието си върху прилагащите и контролните механизми за спазване на изискванията от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради да събират разделно отпадъците си от опаковки и да ги предават на оторизирани за целта лица за последващо рециклиране и оползотворяване. Това ще доведе не само до екологични ползи (нараснали количества разделно събрани отпадъци от опаковки), но и до намаляване на разходите на общините за третиране на битовите отпадъци поради намалени количества битови отпадъци, извозването и третирането на които общините трябва да финансират.

Бизнесът за производство на пластмасови бутилки за еднократна употреба трябва да пренастрои производството си с оглед достигане на целите за влагане на рециклирана пластмаса при производството на пластмасови бутилки за еднократна употреба. Следва да се

определи компетентният държавен орган за контрол спазването на това изискване, като на този орган се осигури обучение, методически ръководства за контрол и други необходими ресурси – човешки, финансови, технически и др.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
ПОДПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ПОВТОРНА УПОТРЕБА И ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ НА БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ В Т.Ч. ОТПАДЪЦИ ОТ ОПАКОВКИ И БИООТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 2	**Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци**
Оперативна/и цел/и:	***Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците***
Текущи индикатори	2019 г. - 0,5% от общото тегло на битовите отпадъци са подготвени за повторна употреба и рециклиране 2019 г. – 25% от количеството на битовите биоотпадъци са разделно събрани и оползотворени
Целеви индикатори	2028 г. - минимум 50% от общото тегло на битовите отпадъци са подготвени за повторна употреба и рециклиране 2028 г. - минимум 50% от битовите биоотпадъци образувани в общината са разделно събрани и оползотворени

	Дейности /мерки/	**Бюджет (лева)**	**Източници на финансиране**	**Срок за реализация**	**Очаквани резултати**	**Индикатори за изпълнение**		**Отговорни институции**	
						Текущи	***Целеви***	***Водеща***	***Партньор***
Мярка	1.1. Разширяване и оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки във всички населени места на общината		Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ОООО п)	2021-2028 г.	Разширена и оптимизирана система за разделно събиране на отпадъци от опаковки	Брой населени места, брой жители обхванати в системата за разделно събиране на отпадъци и брой съдове	Брой населени места, брой жители обхванати в системата за разделно събиране на отпадъци и брой съдове	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки	Община
	1.2. Редовно спазване на графика за извозване на разделно събраните отпадъци от опаковки при строг контрол и отсортиране	-	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ОООО п)	2021-2028 г.	Оптимизирана система за разделно събиране на отпадъци от опаковки	Количество разделно събрани отпадъци по видове в кг	Количество разделно събрани отпадъци по видове в кг	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки	Община
	1.3. Въвеждане на разделно събиране от административни, стопанските, търговските и	-	Организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки	2021-2028 г.	Разширена система за разделно събиране на	-	Брой обекти, обхванати в системата за разделно	Община, Организации по оползотворява	Администрации Собственици на

	др. обекти най-малко на отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса, стъкло и зелени биоотпадъци		(ОООООп) Общински бюджет, Държавен бюджет, частни инвестиции		битовите отпадъци		събиране на отпадъци	не на отпадъци	стопански, търговски и др. обекти
	1.4. Ежегодно планиране и осъществяване на тематични проверки за изпълнение на изискванията за разделно събиране и изхвърляне на отпадъците в организираната от общината система за разделно събиране на отпадъците	-	-	ежегодно	Изготвен доклад до кмета за резултатите от осъществения контрол	Брой извършенит ематични проверки	Брой извършени тематични проверки	Еколог	Община
	1.5. Ежегодно събиране и обработка на информация от ООп / фирми и др. юридически лица/ за количествата и видовете разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци	-	-	ежегодно	Общината да разполага с информация за количествата разделно събрани отпадъци на нейната територията	Количества разделно събрани отпадъци в кг/тон	Количества разделно събрани отпадъци в кг/тон	Еколог	Организаци я по оползотвор яване на отпадъци от опаковки
	1.6. Провеждане на информационни кампании за разделно събиране, подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци, включително отпадъци от опаковки като ценен ресурс	-	-	постоянен до 2028 г.	Гражданите и фирмите са запознати с ползите от разделното събиране и оползотворяв ане на битовите отпадъци	Ежегодно - брой разяснителн и кампании и брой участници	Проведени минимум 7 информацио нни кампании	Община	Медии
	1.7. Ежегодно провеждане на поне две кампании за разделно събиране на отпадъци от хартия и други	-	-	постоянен до 2028 г.	Допълнителн и количества разделно събрани	Ежегодно - брой акции, Брой участници/уч	Общ брой проведени акциии до края на 2028	Община	Училища и ДГ

	материали (напр. в края и в началото на учебната година)				отпадъци	ебни заведения Количество събрани отпадъци	г. Общо количество събрани отпадъци до края на 2028 г.		
	1.8. Изготвяне на Наредба по чл. 22 от ЗУО и включване в нея на изисквания за търговските и други подобни обекти за разделно събиране на отпадъците от опаковки и увеличаване размера на санкциите, при смесването на отпадъци и изхвърляне на рециклируеми и оползотворими отпадъци в контейнерите за битови отпадъци	-	-	постоянен до 2028 г.	Намаляване количеството на рециклируемите отпадъци в смесения битов отпадък	Брой наложение санкции за нерегламентирано изхвърляне на отпадъци	Брой наложение санкции за нерегламентирано изхвърляне на отпадъци	Общински съвет	Община
1. Достигане на националните цели и изискванията за биоразградимите отпадъци	1.1. Безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери/гондоли за зелени и други биоотпадъци	…….лв.	ПУДООС Общински бюджет	2021-2028 г.	Закупени компостери и предотвратени зелени и други биоотпадъци	Ежегодно - Брой предоставени компостери на домакинствата през всяка от годините на програмата	Общ брой закупени компостери за фамилно компостиране Общ брой домакинства, прилагащи фамилно компостиране	Община	МОСВ ПУДООС РСУО Домакинства

Подпрограма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради

Строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради се характеризират с висок потенциал за рециклиране и повторна употреба, като някои от техните компоненти имат висока ресурсна стойност. Правилното управление на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради допринася за постигането на устойчивост и подобряване качеството на живот. Поради тази причина отпадъците от строителство и разрушаване са определени като ключов аспект в пакета за кръгова икономика, представен от ЕК през 2015 г. Според РДО до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване следва да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло, като се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние. Целите не са променени с приетата Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците. В националното законодателство заложената крайна цел за рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване до 1 януари 2020 г. от най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците също не е променяна и се запазва и за периода на НПУО 2021-2028 г.

Отпадъците от строителството и разрушаването във висока степен подлежат на рециклиране и повторна употреба. Така от проблем за околната среда, те могат да се превърнат в ценен ресурс. Това е основен подход в устойчивото управление на отпадъците, наложен от активната политика на ЕС в това направление.

Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр. 98 от 8 Декември 2017 г., определя някои допълнителни изисквания за управлението на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали в строителството. Съгласно сроковете, определени в ЗУО в тази наредба се регламентират конкретни цели за оползотворяване на определени видове строителни отпадъци и етапите за тяхното изпълнение.

С наредбата се регламентират:

1. създаването на система за управление и контрол на дейностите по събиране, транспортиране и третиране на строителните отпадъци (СО);
2. изискванията за влагане на рециклирани строителни материали в строителството;
3. изискванията за управление на СО в процеса на строителство и премахване на строежи.

Целта на наредбата е:

1. да се предотврати и ограничи замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и да се ограничи рискът за човешкото здраве и околната среда в резултат на събирането, третирането и транспортирането на СО;

2. да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

Важна предпоставка за постигане на целите са част от действията, предприети на национално ниво до момента, а именно:

- за първи път е разработен и одобрен Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България за периода 2011-2020 г.;

- одобрени са нормативни разпоредби в ЗУО и в Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали. В тях са разграничени ясно отговорностите на общинските, регионалните и централните институции.

Условията и редът за събиране, транспортиране, оползотворяване и обезвреждане на СО на територията на съответната община се определят с наредбата по чл. 22 ЗУО.

Община Две могили, както и другите общини в страната имат следните отговорности, произтичащи от ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали:

- Организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата;
- Когато общината е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи е длъжна:
  - Да разработи План за управление на строителните отпадъци, като задължителна част от строителната документация за издаване на разрешение за строеж;
  - Да изпълни реално Плана за управление на строителните отпадъци;
  - Да влага в строежите определен процент материали от рециклирани строителни отпадъци или материално оползотворяване в обратни насипи;
  - Да осигури селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества.

Анализите на строителните отпадъци и на инфраструктурата за строителните отпадъци ни показват, че община Две могили, както преобладаващата част от общините в България депонира строителните си отпадъци, а част от фирмите и гражданите често ги изхвърлят нерегламентирано. На територията на общината, както и в региона все още няма инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. За това е необходимо Общината да направи проучване за възможностите за рециклиране на строителните отпадъци в териториално близки райони или изграждане на собствена инсталация, както и за оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи, рекултивация на нарушени терени и стари депа и други подобни и информиране на гражданите и организациите, чрез публикации на интернет страницата си.

В Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Две могили и Наредбата за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях, следва подробно да са описани дейностите по управление на строителните отпадъци в общината.

В законодателството е регламентирано, че разходите за управление на отпадъците от строителство и разрушаване, следва да се поемат от притежателите на отпадъците. В тази връзка доставянето на отпадъците до съоръженията за третиране и заплащането на цената за приемането им е задължение на съответния притежател. В условията на общината е възможно приемането на отпадъци да става срещу заплащане на услуги по разполагане на контейнери на мястото на образуването и извозването им до площадки за временно съхранение или директно до съоръжения. Размерът на заплащането ще зависи от транспортните разстояния и ще бъде по-висок за малките населени места. Следователно необходимо е да бъдат предприети мерки за предотвратяване възникването на нерегламентирани сметища. Препоръчва се тези мерки да са насочени към предотвратяване на тези практики във възможно най-ранен етап, например чрез изискване на договор за предаване на отпадъци преди издаване на разрешението за строеж или с плана за управление на отпадъците при разрушаване на сгради.

В подпрограмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради са предвидени мерки, които условно могат да бъдат разграничени като инвестиционни мерки и „меки“ мерки.

Инвестиционните мерки са свързани главно с изпълнението на съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали. Необходимостта от изграждането на такива съоръжения, местоположението и капацитета им са дефинирани в Националния стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България.

Пряко отношение към постигане на набелязаната цел на настоящата програма са мерките от другите програми на плана, свързани с:

• Програми за обучение на служители за целите на изпълнение на изискванията за селективно разрушаване на сгради и за разделяне на строителните отпадъци в процеса на строителството;

• Осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението и бизнеса да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за отпадъците;

• Разработване и внедряване на интегрирана общинска информационна система за отчитане на отпадъците, включително изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъци с подсистема за строителните отпадъци.

България има много малко практически опит в разглежданата област, поради което са необходими постоянни и координирани усилия на централните, регионалните и местни власти както и на бизнеса от строителния бранш и на неговите браншови организации. При планиране на осъществяване на мерките, отнасящи се до строителните отпадъци е взето под внимание, че за депонирането на тези отпадъци се заплащат отчисления за депониране за всеки тон депониран отпадък, аналогично на отчисленията за депониране на битови отпадъци.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ И ОТПАДЪЦИ ОТ РАЗРУШАВАНЕ НА СГРАДИ

Стратегическа цел: 2	**Нарастване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци**
Оперативна/и цел/и:	***Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците***
Текущи индикатори	Ежегодно отчитане на количествата рециклирани строителни материали, вложени в строежите с възложител Община Две могили, съгласно изискванията на Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали. Брой одобрени от Община Две могили инвестиционни проекти с включен План за управление на строителните отпадъци
Целеви индикатори	Достигане на 50% рециклиране на образуваните строителни отпадъци в общината до 2028 г. Брой одобрени от Община Две могили инвестиционни проекти с включен План за управление на строителните отпадъци

Мярка	**Дейности (мерки)**	**Бюджет (лева)**	**Източници на финансиране**	**Срок за реализация**	**Очаквани резултати**	**Индикатори за изпълнение**		**Отговорни институции**	
						Текущи	***Целеви***	***Водеща***	***Партньор***
1.Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци от строителни дейности и от разрушаване на сгради	1.1. Отреждане на Площадка за временно съхранение на строителните отпадъци и закупуване на един оборотен контейнер, който ще се използва по заявка за извозване на строителни отпадъци	……лв.	Общински бюджет	2021 – 2028 г.	Гражданите не изхвърлят строителните отпадъци в контейнерите за битови отпадъци. Отпадъците се събират на площадка за временно съхранение, с цел рециклиране и/или повторна употреба.	-	Осигурена площадка за временно съхранение на строителни отпадъци	Община	Граждани

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	***Целеви***	***Водеща***	***Партньор***
	1.2. Прилагане на контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали	-	-	2021-2028 г.	Осъществен контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали	брой извършени проверки; брой наложени санкции; брой съставени предписания	Количества рециклирани строителни материали	Община	Възложители на инвестиционни проекти
	1.3. Включване в тръжните документи за строителство на сгради, пътища и други елементи на техническата инфраструктура на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали	-	-	2021-2028 г.	Оползотворяване на строителните отпадъци	2021-2023 - 8%	2024-2028 -10%	Община	

Подпрограма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци

Депонирането на отпадъците стои на най-ниското ниво в йерархията на управление на отпадъците, въведена с европейското и с националното законодателство.

Основна част от усилията на национално и местно ниво за подобряване управлението на отпадъците са насочени към управление и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци, което може да се постигне чрез няколко групи мерки:

- ползване на депа, отговарящи на екологичните нормативни изисквания, които минимизират рисковете за околната среда;
- чрез намаляване на количествата депонирани отпадъци посредством увеличава дела на рециклираните и оползотворени отпадъци;
- закриване и рекултивация на старите депа за отпадъци с преустановена експлоатация;
- последващи следексплоатационни грижи и мониторинг на закритите депа;
- предотвратяване на депонирането доколкото е възможно на опасни битови отпадъци чрез разделното им събиране и предаване за обезвреждане.

Част от мерките, свързани с подобряване на йерархията на управление на битовите отпадъци (рециклиране и оползотворяване на биоразградимите и рециклируемите от хартия, метал, пластмаса и стъкло и др.), както и на строителните отпадъци, включени в предходните подпрограми, имат съществен принос и за предотвратяването и намаляването на депонираните отпадъци.

В резултат на изпълнението на Програмата за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци в НПУО 2021-2028 г. се очаква до 2040 г. количеството на депонираните битови отпадъци в България да се намали до 10% или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци.

В настоящата подпрограма са включени допълнителни мерки от компетенциите на Община Две могили, свързани с:

- осигуряване на екологосъобразно депониране на остатъчните битови отпадъци на депо, отговарящо на всички нормативни изисквания;
- подобряване управлението на други потоци битови отпадъци извън обхванатите битови отпадъци от предходните подпрограми, целящи подобряване на тяхното
- разделно събиране и отклоняването им от депониране, най-вече на опасните отпадъци от бита;
- следексплоатационни грижи и мониторинг за рекултивираните участъци от старото депо за ТБО.

Следексплоатационните грижи включват дейностите по поддръжка на площадката на депото след неговото закриване, осъществяване на контрол и наблюдение на параметрите на околната среда (мониторинг) и отстраняване на евентуални отрицателни последици от въздействието на депото върху околната среда и човешкото здраве за определения от компетентните органи следексплоатационен период.

Всички нерегламентирани сметища на територията на община Две могили са почистени и закрити, в изпълнение на задълженията на кметовете на общини, съгласно чл. 19, ал. 3, т. 15 от ЗУО за организиране почистването на нерегламентирани сметища.

Като част от РСУО – Борово/Бяла, остатъчните битови отпадъци от община Две могили се депонират на регионално депо, което отговаря на европейските и националните изисквания за екологосъобразно обезвреждане на отпадъци.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ЗАКРИВАНЕ И РЕКУЛТИВАЦИЯ НА ДЕПАТА С ПРЕУСТАНОВЕНА ЕКСПЛОАТАЦИЯ И НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ ДЕПОНИРАНИ ОТПАДЪЦИ

Стратегическа цел: 3	**Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци**
Оперативна цел:	***Предотвратяване и намаляване на риска от замърсявания с отпадъци***
Текущи индикатори	Количества битови отпадъци, генерирани на територията на община Две могили депонирани в депа, отговарящи на нормативните изисквания
Целеви индикатори	100% от битовите отпадъци, генерирани на територията на община Две могили предназначени за депониране се обезвреждат в депо, отговарящо на нормативните изисквания

Мярка	**Дейности (мерки)**	**Бюджет (лева)**	**Източници на финансиране**	**Срок за реализация**	**Очаквани резултати**	**Индикатори за изпълнение**		**Отговорни институции**	
						Текущи	***Целеви***	***Водеща***	***Партньор***
1. Остатъчните количества битови отпадъци се обезвреждат, съгласно нормативните изисквания през целия период на програмата	1.1. Подновяване на амортизираните съдове за смет /закупуване на нови/, обновяване и техническа поддръжка на транспортните средства за извозване на отпадъци	10 000	Общински бюджет Отчисления по ЗУО	2021 - 2028	Ефективна и обезпечена с необходимия брой съдове система за събиране и извозване на смесените битови отпадъци	Ежегодно - Брой съдове за смет; Брой транспортни средства за извозване на отпъдъци	Брой подновени контейнери и кофи за смет; Брой закупени нови транспортни средства за извозване на отпадъци	Община	
	1.2. Поставяне на видеонаблюдение и контрол на критичните точки за образуване на нерегламентирани сметища	5 000	Общински бюджет, Държавен бюджет	2021 - 2028	Предотвратено образуване на нерегламентирани замърсявания на територията на общината	Брой изградени системи за видеонаблюдение	В края на периода на Програмата няма допуснати замърсявания	Община	

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	*Целеви*	*Водеща*	*Партньор*
	1.3. Почистване на нерегламентирани сметища в покрайнините на селищата в общината	……лв.	Общински бюджет	2021 – 2028	Недопускане на нерегламентирани сметища в общината	-	Брой почистени нерегламентирани сметища към 2028 г.	Община	

Подпрограма за подобряване на административния капацитет за управление на отпадъците

Административно, Община Две могили е добре организирана и осигурена с подходящи кадри, които имат ресурс и подготовка за бъдещо развитие.

За ефективното управление на отпадъците от ключово значение е наличието на административен капацитет в общината за изпълнение на функциите, произтичащи от нормативната уредба и поставените общински цели във връзка с общинската политика за управление на отпадъците. Новите и все по-растящи изисквания на националното законодателство за отпадъците налагат непрекъснато развитие и повишаване на административния капацитет на общините, което да гарантира, че те разполагат с ключови служители за компетентно управление на отпадъците на територията си. Дейностите по управление на отпадъците представляват комплекс от решения, действия и дейности, свързани с образуването на отпадъците, екологосъобразното им третиране на база определена информация, както и различните форми на контрол.

Ключовите характеристики на административния капацитет, определят и оперативните цели на настоящата подпрограма, около които са обединени включените в подпрограмата мерки, както следва:

- *Мерки за нормативна и програмна осигуреност на дейностите по управление на отпадъците*

За изпълнение на тази мярка е предвидено непрекъснато следене и развитието на националната правна рамка в сектор отпадъци, с цел навременно отразяване на нормативните промени в местната нормативна уредба, както и промени в нормативните документи на общината, съобразно местните условия и възникващи потребности. Разработването на ясни вътрешни правила за наблюдение, отчет и оценка на изпълнението на Програмата също е от основно значение за проследяване на напредъка в изпълнението и предприемане на коригиращи действия в случай на възникнали проблеми.

- *Постоянно повишаване на квалификацията на служителите*

За запазване и повишаване на квалификацията на служителите, които имат отговорности по управление на отпадъците, са предвидени редица обучителни дейности.

- *Подобряване на информационното осигуряване на дейностите за управление на отпадъците*

Основните мерки са насочени към подобряване на информационната база за управление на отпадъците. Необходимо е всички дейности и процеси в областта на отпадъците да бъдат информационно обезпечени, чрез изграждане на единна информационна система, която да осигурява възможност за събиране, съхранение и обработка на данните в интегриран вид. Единната информационна система за отпадъците ще гарантира изготвянето на качествени анализи и отчети и проследяване на напредъка по заложените в Програмата за управление на отпадъците на Община Две могили цели до 2028 г.

В съответствие с развитието на националното законодателство в сектор отпадъци и с националните политики за непрекъснато повишаване на квалификацията и за учене през целия живот, в подпрограмата са предвидени дейности за развитие на компетентността, знанията и уменията на служителите от администрацията с функции свързани с отпадъците и за тяхното ресурсно обезпечаване.

Включените в подпрограмата мерки имат хоризонтален характер и тяхното изпълнение ще подпомогне постигането на всички стратегически цели на Програмата за управление на отпадъците на община Две могили 2021-2028 г.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ПОДПРОГРАМА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Стратегическа цел: 3	**Ефективно управление на отпадъците, гарантиращо чиста и безопасна околна среда**
Оперативна цел:	***Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общинската администрация за управление на отпадъците***
Текущи индикатори	Брой изпълнени мерки от плана
Целеви индикатори	Подобрена нормативна и програмна осигуреност и повишен капацитет на служителите в Община Две могили

Мярка	**Дейности (мерки)**	**Бюджет (лева)**	**Източници на финансиране**	**Срок за реализация**	**Очаквани резултати**	**Индикатори за изпълнение**		**Отговорни институции**	
						Текущи	***Целеви***	***Водеща***	***Партньор***
1. Нормативна и програмна осигуреност на дейностите по управление на отпадъците	1.1. Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на европейското, националното законодателство и местните политики за отпадъци	-	-	постоянен	Нормативна осигуреност	Брой приети/ допълнени документи в областта на управление на отпадъците	Брой приети промени в общински нормативни документи при установена необходимост	Кмет	Общински съвет
	1.2. Изготвяне на годишен отчет пред ОбС Две могили и РИОСВ – Русе за изпълнение на Програмата за управление на отпадъците	-	-	ежегодно	Наблюдение, отчетност и контрол на изпълнението на Програмата	Ежегодно – Изготвен 1 брой отчет	Общ брой изготвени отчети за изпълнение на Програмата за управление на отпадъците 2021-2028 г.	Еколог	

Мярка	Дейности (мерки)	Бюджет (лева)	Източници на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
						Текущи	*Целеви*	*Водеща*	*Партньор*
2. Постоянно повишаване на квалификацията на служителите	2.1. Обучения на служители в общинската администрация и други общински звена по теми за управление на отпадъците	…….лв.	Общински бюджет НСОРБ МОСВ	постоянен	Повишена квалификация и умения на служителите	Брой проведени обучения	Брой обучени служители	Община	АСЕКОБ МОСВ РИОСВ НСОРБ
3. Подобряване на информационното осигуряване на дейностите за управление на отпадъците	3.1.Изграждане на единна информационна система за управление на отпадъците, която да осигурява възможност за събиране, съхранение и обработка на данните	…….лв.	Общински бюджет	2021-2028	Общината разполага с достоверна информация в реално време за генерираните отпадъци	-	Внедрена и функционираща 1 брой информационна система за управление на отпадъците	Община	АСЕКОБ РИОСВ ИАОС

VIII. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

Програмата за управление на отпадъците на община Две могили 2021-2028 г. е елемент от една цялостна система за планиране, поради което в този раздел е представена връзката между настоящата програма и други национални, регионални и общински програмни и стратегически документи. От своя страна изпълнението на Програмата за управление на отпадъците ще допринесе в по-малка или по-голяма степен за постигането на целите на редица европейски, национални, регионални и местни планови документи:

1. **„Нова стратегическа програма на ЕС за периода 2019-2024 г.“**

На заседанието си в Брюксел на 20 юни 2019 г. Европейският съвет постигна съгласие по програма на ЕС за следващите пет години. В документа „Нова стратегическа програма за периода 2019-2024 г.“ се определят приоритетните области, които ще направляват работата на Европейския съвет и ще дават насоки за работните програми на други институции на ЕС.

Четири са основните приоритети на стратегическата програма:

- защита на гражданите и свободите
- развиване на силна и жизнеспособна икономическа база
- изграждане на неутрална по отношение на климата, екологична, справедлива и социална Европа
- защита на европейските интереси и ценности в световен план.

Стратегическата програма очертава и пътищата за постигане на тези цели.

2. **България 2030: Национална програма за развитие (НПР 2030)**

Една от петте оси на развитие, заложени в НПР 2030 е *„Зелена и устойчива България“,* в рамките на която са определени три национални приоритета, първият от които е: *„Кръгова и нисковъглеродна икономика“.*

3. **Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.**

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие на Република България задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризъм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна тема.

4. **Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха, България 2020-2030 г.**

Спазване на законодателството на ЕС и участие и допринасяне за реализирането на законодателните ангажименти и инициативи на ЕС като пакета от мерки за създаване на Кръгова икономика до 2030 г.:

- Минимум 55% от общинските отпадъци да се рециклират до 2025 г., над 60% до 2030 г. и над 65 % до 2035 г.

- Над 50% от отпадъчните пластмасови опаковки да се рециклират до 2025 г.

- Опасните отпадъци от домакинствата да се събират отделно до 2022 г., биологичните отпадъци до 2023 г. и текстилът до 2025 г.

- До 2035 г. количеството депонирани общински отпадъци трябва да се намали до 10% или по-малко от общото количество генерирани общински отпадъци.

5. Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г.

6. Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

В рамките на стратегическия приоритет на документа: „*Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда*" е определена специфична цел за „*ефективно използване на ресурсите в регионите чрез оптимизиране събирането на отпадъци и внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, компостиране на биоразградимите отпадъци, рециклиране и екологично обезвреждане в изпълнение на Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа в периода до 2020 г.*".

7. Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) има ключова роля за ефективното и ефикасно управление на отпадъците в Република България. С плана се цели намаляване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и здравето на населението, както и постигане на максимално ефективно използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места. Важна част от Плана е създаването на максимални условия за предотвратяване образуването на отпадъци.

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) има ключова роля за постигане на ефективно използване на ресурсите и устойчиво управление на отпадъците, тъй като анализите на съществуващата ситуация показват, че в България съществува значителен потенциал за подобряване на предотвратяването и управлението на отпадъците, по-добро използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места, като същевременно бъдат намалени вредните въздействия на отпадъците върху околната среда. НПУО е план на прехода от управление на отпадъците към ефективно използване на отпадъците като ресурс и устойчиво развитие чрез предотвратяване на образуването им.

Планът подпомага централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране.

Програмата за управление на отпадъците на община Борован е изцяло съгласувана и подчинена на принципите, целите, програмите, мерките и дейностите, заложени в НПУО 2021-2028 г.

8. Стратегията и плана за действие за преход към кръговата икономика на Република България за периода 2021 –2027 г.

9. Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО)

Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО) е в съответствие с изискванията на РДО и на чл. 50 от ЗУО и е неразделна част от НПУО. Тя определя мерки за прилагане на най-високото ниво в йерархията на управление на отпадъците.

10. Стратегия на ЕО относно бъдещото управление на битовите отпадъци;

11. Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа

12. **Зелена книга за Европейска стратегия за пластмасовите отпадъци в околната среда**
13. **Интегриран план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г.**
14. **Интегрирана териториална стратегия за развитие на СЗР 2021-2027 г.**
15. **Програма за опазване на околната среда на община Две могили за 2021-2028 г.**

IX. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Наблюдението и оценката на изпълнението на програмата са ключови етапи от цялостния процес на планиране, с оглед проследяване на изпълнението на предварително поставените цели, срокове и ресурси и навременно предприемане на действия за преодоляване на възникващи проблеми при реализацията на мерките, а при необходимост - извършване на актуализация.

Член 52 от ЗУО поставя рамкови изисквания към разработването на програми за управление на отпадъците от общините, като поставя и следните най-общи изисквания по отношение на наблюдението, отчета и контрола на програмата:

- Програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия;
- Кметът на общината информира ежегодно в срок до 31 март Общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година.

Наблюдението на изпълнението на Програма за управление на отпадъците на община Две могили 2021-2028 г. е процес на системно събиране и анализ на информация, относно хода на изпълнение на включените в програмата мерки. За всяка мярка или група от мерки в отделните подпрограми към програмата са посочени очаквани резултати от изпълнението й, както и индикатори за текущо изпълнение и целеви индикатори. Именно за посочените резултати и конкретно определени индикатори ще се събира необходимата информация в рамките на системата за наблюдение, отчет и контрол. В допълнение към изпълнението на текущите и целевите индикатори, за всяка мярка се наблюдава и спазването на предвидения график и степента на изразходване на ресурсите.

Наблюдението на изпълнението на програмата за управление на отпадъците включва няколко важни аспекта.

Кметът на общината *организира наблюдението на изпълнението* на общинската програма за управление на отпадъците. Той определя звеното в структурата на общинската администрация, което ще отговаря за събиране и обобщаване на информацията за изпълнение на включените в програмата мерки, както и за изготвяне на годишния отчет за изпълнение на програмата.

Вторият аспект се отнася до *събиране на информация* за проследяване на напредъка на изпълнението на програмните цели. Осигуряването на достатъчно и надеждни данни в единен формат за образуване, състав, събиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците е от съществено значение за проследяване на напредъка към постигане на целите и осъществяване на контрол по изпълнение на мерките. Изключително важно е общината да разработи и прилага единна информационна система за отпадъците. С оглед на това, че за някои мерки ще се налага измерване на информираността, развитието на социалните нагласи и участието на населението и бизнеса при изпълнение на мерките за

отпадъците, целесъобразно е общината да проведежда проучвания или анкетни допитвания. Сроковете за събиране и систематизиране на данните трябва да са съобразени с нормативно изискваните срокове за отчети и доклади, с цел постигане на ефективност и ефикасност на процеса. ЗУО изисква кметът на общината да представя годишен отчет за изпълнение на програмата за управление на отпадъците за предходната година до 31 март, а регионалните сдружения за управление на отпадъците да представят годишни отчети за изпълнение на целите по чл. 31 от ЗУО до 10 март на следващата година.

На трето място, системата за наблюдение, отчет и контрол на изпълнението на програмата включва действия, които осигуряват необходимата информация за *междинни оценки и окончателна оценка* на степента на изпълнение на целите, както и механизъм за анализ на причините за евентуални проблеми при изпълнението им и за актуализация при необходимост. Като административен подход следва кметът на общината да издаде заповед, в която подробно да са описани отговорностите на всички структурни звена в общината за набиране на съответната информация със съответните срокове, както и за обобщаването ѝ и подготовката на Отчет пред Общинския съвет за изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците.

Орган за контрол по изпълнение на програмата е Общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. За целта той изготвя *Отчет за изпълнение на Програмата за управление на отпадъците* през съответната година, който се представя в срок до 31 март, като копие от отчета се изпраща на РИОСВ. Целта на отчета за изпълнение на програмата през предходната календарна година е да се проследи напредъкът при изпълнението и да се идентифицират необходимите промени или адаптиране на програмата за текущата година. Отчетът се изготвя на достъпен език и стил и включва графики, фигури, таблици, които да илюстрират напредъка по изпълнение на мерките и целите. Това е необходимо за по-добро разбиране на съдържанието от страна на неспециалисти в областта на отпадъците - както общински съветници, така и широката общественост.

Член 52, ал. 3, т. 2 от ЗУО поставя най-общи изисквания по отношение на *актуализацията* на разработените от общините програми за управление на отпадъците - програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия.
Необходимост от актуализация на общинската програма за управление на отпадъците може да възникне по различни причини:

- в резултат от въздействието на „външни“ фактори - например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в поставените в програмата стратегически и специфични цели и в съответните програмни мерки;
- в резултат на фактори, свързани с изпълнението - значително изоставане в изпълнението на програмните мерки и/или липса на напредък за постигане на целевите индикатори въпреки изпълнението на програмните мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или замяна на някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

С оглед значението на изпълнението на целите в общинските програми за управление на отпадъците за изпълнение на националните цели, които страната докладва на ЕК, общината следва да предвиди междинна оценка на програмата след тригодишен срок на изпълнение, която ще посочи тенденциите и степента на изпълнение на

програмните цели. В съответствие с изводите от оценката следва да се извърши актуализация на програмата, ако се налага. Ако обаче в резултат на промени в обстоятелствата се налага да се направи актуализация в друг времеви период, то тя може да се извърши по всяко време от изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците.

Процедурата за актуализация на общинската програма за управление на отпадъците следва процедурата за разработване и одобрение на програмата. Актуализацията на програмата също трябва да премине през обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на планове и програми, след което да се одобри от общинския съвет и да се публикува за информация на обществеността.

X. ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АСЕКОБ	Асоциация на еколозите на общините в Република България
ББО	Биоразградими битови отпадъци
БО	Битови отпадъци (ТБО - твърди битови отпадъци)
ДБ/РБ/ОБ	Държавен бюджет/Ребупликански бюджет/Общински бюджет
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗМСМА	Закон за местната администрация и местното самоуправление
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройството на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
МС	Министерски съвет
НПО	Неправителствени организации
НППОО	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда"

ОСР	Отпадъци от строителство и разрушаване
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПО	Производствени отпадъци
ПОО	Предотвратяване на образуването на отпадъци
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РД	Регионално депо
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РИОСВ	Регионални инспекции по опазване на околната среда и водите
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
СО	Строителни отпадъци
ТБО	Такса битови отпадъци
УО	Управление на отпадъците